

SPRÁVA Z ÚVODNEJ A PRIEBEŽNEJ DIAGNOSTIKY V PROGRAME FINQ **2024**

Darina De Jaegher, Karel Dvořák,
Boris Ďuriš, Ivana Gregorová, Daniel Masarovič,
Jana Mníchová, Lucia Múčková, Monika Rybárová

Informácie a textové údaje uvedené v tomto dokumente sú výlučným vlastníctvom EDUAWEN EUROPE s.r.o. Používateľ sa zaväzuje dodržiavať práva duševného vlastníctva patriace EDUAWEN EUROPE s.r.o. Používanie, kopírovanie a šírenie textových údajov alebo jeho častí bez výslovného súhlasu EDUAWEN EUROPE s.r.o. je zakázané.

Rozmnožovanie obsahu je povolené pod podmienkou uvedenia zdroja, ak nie je uvedené inak, a tento obsah sa môže rozmnožovať len na nekomerčné účely. Používanie predmetu autorského práva alebo nakladanie s ním podľa autorského zákona nesmie byť v rozpore s jeho obvykle predpokladaným využívaním a nesmie nepriemerane poškodzovať oprávnené záujmy držiteľov práv. V ostatných prípadoch sa musí získať predchádzajúce povolenie na používanie predmetu autorského práva (licencia).

Akékoľvek neautorizované použitie môže byť považované za porušenie autorských práv. EDUAWEN EUROPE s.r.o. si vyhradzuje právo na zmenu obsahu a podmienok šírenia bez predchádzajúceho upozornenia.

Rozmnožovanie a šírenie tohto diela alebo jeho časti akýmkoľvek spôsobom bez výslovného písomného súhlasu vlastníka je tiež porušením autorského zákona. Automatizovaná analýza textov alebo dát v zmysle čl. 4 smernice 2019/790/EU je bez súhlasu nositeľa práv zakázaná.

SPRÁVA Z ÚVODNEJ A PRIEBEŽNEJ DIAGNOSTIKY V PROGRAME FINQ 2024

Autori: Darina De Jaegher, Karel Dvořák, Boris Ďuriš, Ivana Gregorová, Daniel Masarovič,
Jana Mníchová, Lucia Múčková, Monika Rybárová

Rok vydania: 2025

Vydavateľ: © EDUAWEN EUROPE s.r.o., Jozefská 3, 811 06 Bratislava

Rozsah: 67

ISBN: 000-00-000-0000-0

EAN:

Citujte tento obsah ako:

De Jaegher, D., Dvořák, K., Ďuriš, B., Gregorová, I., Masarovič, D., Mníchová, J., Múčková, L., Rybárová, M.: *Správa z úvodnej a priebežnej diagnostiky v programe FinQ 2024*. Bratislava : EDUAWEN EUROPE s.r.o., 2025. 67 s. ISBN 000-00-000-0000-0

OBSAH

ÚVODNÉ SLOVO	7
ÚVOD	9
SUMÁR ZISTENÍ	11
STRATEGICKÉ ODPORÚČANIA	13
1. CIEĽ DIAGNOSTIKY	15
1.1 NÁSTROJE DIAGNOSTIKY	17
1.2 VZORKA	20
2. INTERPRETÁCIA VÝSLEDKOV DIAGNOSTIKY ŽIAKOV V PROGRAME FINQ V ROKU 2024 V KONTEXTE MEDZINÁRODNÝCH MERANÍ PIRLS A PISA	23
2.1 VYHODNOTENIE VÝSLEDKOV ŽIAKOV PROGRAMU FINQ V KONTEXTE MEDZINÁRODNÉHO PROGRAMU PIRLS	23
2.2 VYHODNOTENIE VÝSLEDKOV ŽIAKOV PROGRAMU FINQ V KONTEXTE MEDZINÁRODNÉHO PROGRAMU PISA	26
3. INTERPRETÁCIA VÝSLEDKOV DIAGNOSTIKY ŽIAKOV V PROGRAME FINQ V ROKU 2024 V KONTEXTE NÁRODNÝCH VÝSKUMOV O KVALITE VZDELÁVANIA V ZŠ A SŠ	29
3.1 INTERPRETÁCIA VÝSLEDKOV DIAGNOSTIKY ŽIAKOV V PROGRAME FINQ VŠEOBECNE	29
3.2 INTERPRETÁCIA VÝSLEDKOV DIAGNOSTIKY ŽIAKOV V PROGRAME FINQ Z POHL'ADU SUBTESTOV	32
3.3 INTERPRETÁCIA VÝSLEDKOV DIAGNOSTIKY ŽIAKOV V PROGRAME FINQ Z POHL'ADU REGIONÁLNEHO ROZLOŽENIA	37
3.4 INTERPRETÁCIA VÝSLEDKOV DIAGNOSTIKY ŽIAKOV V PROGRAME FINQ Z POHL'ADU POROVNANIA VÝKONOV ŽIAKOV V RÁMCI VZDELÁVACIEHO PROGRAMU	39
3.4.1 PRIMÁRNE VZDELÁVANIE	39
3.4.2 DRUHÝ STUPEŇ ZÁKLADNÝCH ŠKÔL	43
3.4.3 8-ROČNÉ PROGRAMY GYMNÁZIÍ	45
3.4.4 4-ROČNÉ A 5-ROČNÉ BILINGVÁLNE PROGRAMY GYMNÁZIÍ	47
3.4.5 M A K ODBORY STREDNÝCH ODBORNÝCH ŠKÔL	48
3.4.6 VÝSLEDKY DIAGNOSTIKY ŽIAKOV ŠPECIÁLNYCH ŠKÔL	49
3.4.7 POROVNANIE VÝSLEDKOV ŽIAKOV Z ÚVODNEJ A PRIEBEŽNEJ DIAGNOSTIKY	51
4. INTERPRETÁCIA VÝSLEDKOV DIAGNOSTIKY ŽIAKOV V PROGRAME FINQ V ROKU 2024	53
4.1 KVALITA IMPLEMENTAČNÉHO PROCESU VO FINQ ŠKOLÁCH	53
4.2 POROVNANIE VÝSLEDKOV ŽIAKOV V ÚVODNEJ A PRIEBEŽNEJ DIAGNOSTIKE	58
4.3 VYHODNOTENIE KVALITATÍVNEJ ÚROVNE FINQ ŠKÔL NA ZÁKLADE SLEDOVANIA CIEĽOVÝCH UKAZOVATEĽOV	60
ZÁVER	67

ZOZNAM TABULIEK

Tabuľka 1: Vzorka žiakov, ktorí sa zúčastnili diagnostiky v programe FinQ v roku 2024 a porovnanie s celkovým zastúpením žiakov v jednotlivých vzdelávacích programoch v Slovenskej republike	20
Tabuľka 2: Zastúpenie žiakov v jednotlivých krajoch podľa sídla školy	21
Tabuľka 3: Prevodová tabuľka DaCoSiDe – OECD	21
Tabuľka 4: Minimálne kvalitatívne ciele vyjadrené priemerom výkonu žiakov	22
Tabuľka 5: Porovnanie dosiahnutých priemerných úrovní žiakov v programe FinQ s priemerom výkonov žiakov v programe PISA 2022	27
Tabuľka 6: Priemerné dosiahnuté úrovne základných škôl, ktoré realizujú program FinQ a zároveň sú zaregistrované v reforme od 09/2024 – primárne vzdelávanie s informáciou, koľko im chýba do cieľovej úrovne	41
Tabuľka 7: Priemerné dosiahnuté úrovne základných škôl, ktoré realizujú program FinQ a zároveň sú zaregistrované v reforme od 09/2023 – primárne vzdelávanie, rozdelených podľa ročníkov	42
Tabuľka 8: Priemerné dosiahnuté úrovne základných škôl - na druhom stupni, ktoré realizujú program FinQ a zároveň sú zaregistrované v reforme od 09/2024 – s informáciou, koľko im chýba do cieľovej úrovne	44
Tabuľka 9: Počty škôl podľa vzdelávacieho programu	54
Tabuľka 10: Prehľad škôl s ukázkovou implementáciou	55
Tabuľka 11: Minimálne kvalitatívne ciele vyjadrené priemerom výkonu žiakov	59
Tabuľka 12: Prehľad škôl, ktoré dosiahli v roku 2024 najlepší počiatočný priemer podľa vzdelávacieho programu (úvodná diagnostika)	60
Tabuľka 13: Zoznam FinQ tried s najväčším zaznamenaným progresom v celkových výsledkoch diagnostiky podľa vzdelávacieho programu (2023 voči 2024)	60
Tabuľka 14: Zoznam tried druhého stupňa základných škôl, v ktorých priemer žiakov dosiahol cieľovú úroveň	61
Tabuľka 15: Zoznam tried nižšieho stupňa 8-ročných gymnázií, v ktorých priemer žiakov dosiahol cieľovú úroveň	61
Tabuľka 16: Zoznam škôl s implementovaným programom FinQ, ktoré ako celok dosiahli cieľovú úroveň	62
Tabuľka 17: Prehľad prvých troch škôl s implementovaným FinQ, ktoré sú najbližšie k cieľovej úrovni	63

ZOZNAM GRAFOV

Graf 1: Výsledky žiakov v programe FinQ	28
Graf 2: Porovnanie všeobecného výkonu žiakov zapojených škôl do programu FinQ medzi jednotlivými ročníkmi diagnostiky	29
Graf 3: Porovnanie výkonu žiakov zapojených škôl do programu FinQ medzi jednotlivými ročníkmi diagnostiky v oblasti Jazyk a komunikácia	32
Graf 4: Porovnanie výkonu žiakov zapojených škôl do programu FinQ medzi jednotlivými ročníkmi diagnostiky v oblasti Matematika a práca s informáciami	34
Graf 5: Porovnanie výkonu žiakov zapojených škôl do programu FinQ medzi jednotlivými ročníkmi diagnostiky v oblasti Posudzovanie a rozhodovanie sa	35
Graf 6: Porovnanie výkonu žiakov primárneho vzdelávania v programe FinQ vzhľadom na regionálne rozloženie	37
Graf 7: Porovnanie výkonu žiakov druhého stupňa základných škôl v programe FinQ vzhľadom na regionálne rozloženie	37
Graf 8: Porovnanie výkonu žiakov druhého stupňa 8-ročných gymnázií v programe FinQ vzhľadom na regionálne rozloženie	38
Graf 9: Porovnanie výkonu žiakov 4-ročných gymnázií v programe FinQ vzhľadom na regionálne rozloženie	38
Graf 10: Porovnanie výkonu žiakov M a K odborov stredných škôl v programe FinQ vzhľadom na regionálne rozloženie	38
Graf 11: Porovnanie dosiahnutých úrovní funkčnej gramotnosti u žiakov FinQ škôl vo vybraných ročníkoch základnej školy	43
Graf 12: Porovnanie dosiahnutých úrovní funkčnej gramotnosti u žiakov FinQ škôl vo vybraných ročníkoch 8-ročného programu gymnázia	45
Graf 13: Porovnanie dosiahnutých úrovní funkčnej gramotnosti u žiakov FinQ škôl vo vybraných ročníkoch 4-ročného a 5-ročného bilingválneho programu gymnázia	47
Graf 14: Porovnanie dosiahnutých úrovní funkčnej gramotnosti u žiakov FinQ škôl vo vybraných ročníkoch M a K odborov stredných odborných škôl	48
Graf 15: Porovnanie dosiahnutých úrovní funkčnej gramotnosti u žiakov špeciálnych škôl, zapojených do programu FinQ, podľa jednotlivých vzdelávacích programov	49
Graf 16: Porovnanie dosiahnutých úrovní funkčnej gramotnosti u žiakov špeciálnych škôl, zapojených do programu FinQ, podľa jednotlivých vzdelávacích programov v subteste Jazyk a komunikácia	50
Graf 17: Porovnanie dosiahnutých úrovní funkčnej gramotnosti u žiakov špeciálnych škôl, zapojených do programu FinQ, podľa jednotlivých vzdelávacích programov v subteste Matematika a práca s informáciami	50
Graf 18: Porovnanie výsledkov žiakov FinQ škôl v úvodnej diagnostike s výsledkami žiakov FinQ v priebežnej diagnostike	57
Graf 19: Porovnanie výsledkov FinQ tried a ostatných tried	58
Graf 20: Miera progresu žiakov úvodnej a priebežnej diagnostiky v sledovaných kategóriách	58

ÚVODNÉ SLOVO

Svet, v ktorom dnes žijeme, sa mení rýchlejšie než kedykoľvek predtým. Vzdelávanie ako základný pilier spoločnosti čelí zásadným zmenám, ktoré si vyžadujú premyslené, systematické a odborne podložené riešenia. Nástup umelej inteligencie, globálne výzvy v oblasti životného prostredia, demokracie či ekonomiky, ako aj meniace sa potreby trhu práce, vyzývajú školy i vzdelávaciu politiku k zásadným inováciám.

Žijeme v dobe, ktorá od nás všetkých – žiakov, učiteľov aj rodičov – vyžaduje, aby sme sa neustále učili, prispôbovali a kriticky premýšľali o svete okolo nás. Aj preto vznikol program FinQ.

Už od roku 2019 ho prinášame do škôl ako praktický nástroj, ktorý pomáha rozvíjať finančnú, občiansku, digitálnu či environmentálnu kultúru žiakov. Nie cez memorovanie, ale cez jazyk, skúmanie, diskusiu a vlastné uvažovanie. Na základe metodológie DaCoSiDe posúvame vzdelávanie od zapamätávania k pochopeniu, od reprodukcie k aktívnemu poznávaniu a zodpovednému rozhodovaniu. Vytvárame prostredie, kde sa žiaci učia premýšľať, usudzovať a konať – nielen v škole, ale aj v každodennom živote.

Táto správa ponúka pohľad na to, ako sa programu FinQ darí pretvárať vzdelávanie v slovenských školách. Vychádzame z reálnych dát, skúseností tisícok učiteľov a desiatok tisíc žiakov, a prinášame konkrétne zistenia, inšpirácie aj odporúčania. Veríme, že otvorený dialóg o tom, čo školy potrebujú, kam sa majú posúvať a aké majú možnosti, je kľúčom k budúcnosti vzdelávania na Slovensku.

Jana Kovalčíková
riadiťel'ka
FinQ Centrum, n.o.

VZDELÁVANIE NOVEJ GENERÁCIE

EDUAWEN EUROPE

aCoSiDe®
Database of Cognition and Social Interaction Descriptors

ÚVOD

Program FinQ prináša inovatívne postupy do slovenských škôl tretí školský rok. Vznikol ako odpoveď na novú globálnu realitu a úspešne odpovedá na trendy v oblasti výchovy a vzdelávania mladých ľudí. V dobe zavádzania umelej inteligencie do všetkých oblastí života a odvetví priemyslu stojí vzdelávanie na rázcestí. Tento sektor je dnes ukotvený v Bloomovej taxonómii cieľov, ktorá vyzdvihuje potrebu rozvoja myslenia žiakov. Zároveň sa zameriava na klasickú výučbu vedomostí a rozvoja základných zručností. Medzinárodné merania (PISA, PIRLS), ako aj metodológie posudzovania kvality škôl (Štátna školská inšpekcia), využívajú základnú škálu na účely merania výkonov žiakov podľa Bloomovej taxonómie cieľov (od úrovne reprodukcie po úroveň hodnotiaceho a kreatívneho myslenia). Avšak s nástupom umelej inteligencie sa zameranie na poznatok a zručnosť stáva nepotrebným. Z daného dôvodu sa čoraz viac vedecká obec zameriava na výskum procesov poznávania, konania a fungovania mysle. Výskum jazyka a reči vyústil v roku 2001 do úspešnej implementácie *Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky*¹ a poukázal na nové perspektívy v kontexte výchovy a vzdelávania. Základným východiskom sa stal jazyk, pričom kognitívne úrovne stanovujú mieru schopnosti žiakov² pomenovať, sformulovať a komunikovať koncepty, pojmy, úsudky, predstavy a pod.

Pri tvorení kognitívnej databázy deskriptorov poznávania a sociálnej interakcie DaCoSiDe sme sa inšpirovali výskumom jazyka, reči a mysle. **Na základe najnovších poznatkov z daných oblastí sa nám podarilo vytvoriť ucelenú inováciu pre vzdelávanie v dobe umelej inteligencie.** Do centra výučby sme nezaradili poznatky a zručnosti, ale komplexný rozvoj mysle na kognitívnych úrovniach A1.1 až C2.2 podľa konceptu cudzích jazykov. Z daného vyplýva, že výkony žiakov neposudzujeme v rámci jednotlivých úrovní na základe toho, či žiaci vedomosť vedia reprodukovať alebo ju analyzovať, či vyhodnotiť, ale podľa toho, aká presná je ich predstava o javoch, konceptoch, udalostiach, pojmoch a pod., a zároveň do akej miery dokážu túto predstavu správne (v zmysle normy) komunikovať. V danom prístupe žiaci využívajú v procese poznávania aj hodnotenie (neustále posudzujú svet okolo seba zo svojej perspektívy), a to už na najnižšej úrovni (A1.1), rovnako ako využívajú netradičný spôsob komunikovania predstáv, teda kreatívne myslia. Výskumy dlhodobo poukazujú na fakt, že deti sú kreatívnejšie v nižšom veku. Práve fakt, že v procese výchovy a vzdelávania ich normujeme (predpisujeme, čo majú vedieť a ako majú to, čo vedia použiť a pod.), znižuje ich schopnosť vedome hľadať neštandardné postupy, inak povedané byť kreatívny. Doba dnes vyžaduje systémovo pristupovať k informáciám, zaujať k nim kritický postoj, usudzovať v zmysle logiky, pochopiť proces argumentácie pre efektívnu komunikáciu, uvažovať v širokých kontextoch a hľadať netradičné prístupy k riešeniu problémov. Túto potrebu sme sformulovali do základného východiska pre všetky programy vytvorené na základe metodológie DaCoSiDe, vrátane programu FinQ a EUQ:

Učiť žiakov slobodne premýšľať, poznávať, usudzovať a účinne sa rozhodovať v akomkoľvek kontexte občianskeho alebo pracovného života.

V rámci programu FinQ aplikujeme metodológiu DaCoSiDe vo FinQ školách už tretí rok, pričom základným kontextom pre rozvoj mysle žiakov je najmä kontext rozvoja ich finančnej kultúry, ale aj občianskej, digitálnej, environmentálnej a historickej kultúry, ktoré sú východiskom pre riešenie globálnych výziev dneška. Inak povedané, cez jazyk, matematiku, poznávanie (science), umenie, pochopenie rozvoja osobnosti a spoločnosti ich nútime neustále premýšľať o svojich rozhodnutiach v každodennom živote.

1 COUNCIL OF EUROPE E.C. *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*. Cambridge : University Press 2001, 292 s.

2 Pojmy žiak, žiaci používame vo význame žiak i žiačka.

Pre učiteľov ide o významnú zmenu najmä preto, že už im nestačí len naučiť žiakov vedieť a vedieť použiť, ale ich úloha sa v kontexte globálnych výziev zásadne mení, je potrebné žiakov naučiť o všetkom premýšľať a na základe toho účinne konať. Základným predpokladom pre takúto výučbu je, že samotný učiteľ v kontexte svojho predmetu chápe proces rozvoja myslenia na jednotlivých kognitívnych úrovniach. Rovnako aj to, že predmet v kontexte rozvoja mysle žiakov má určitú presne definovanú funkciu. Napríklad matematika nás učí logicky usporadúvať objekty, abstrahovať, modelovať svet okolo nás, usudzovať, vytvárať logické argumenty, používať matematiku ako jazyk pre objavovanie sveta a pod. Naopak úlohou jazyka je naučiť žiakov komunikovať, správne pomenovávať svoje predstavy, aktívne počúvať a porozumieť svetu, ktorý tvoria ľudia. V rámci prírodovedných predmetov žiaci objavujú, skúmajú svet, v ktorom žijú a v sociálno-humánnych predmetoch sa snažia pochopiť svet ľudí a dôsledky konania živých bytostí v širokých kontextoch (životné prostredie, zdravie, vojny a pod.). Kým v jazyku žiaci pracujú najmä s textom a s obrazom, v matematike vytvárajú abstrakcie a pojmy, v ostatných predmetoch si zasa vytvárajú základné predstavy o faktoch.

Preto, aby sa žiaci neučili len hotové poznatky, ale aby ich získali pochopením ich vývoja v kontexte vývoja človeka, resp. ľudstva, je potrebné ponúknuť škole ucelený program. **V programe FinQ je preto kladený významný dôraz na implementáciu tejto komplexnej inovácie ako programu celej školy, t. j. programu všetkých žiakov, učiteľov, vedenia školy, rodičov a iných aktérov vzdelávania.** Komplexný program FinQ je vytvorený od kurikula (školský vzdelávací program), cez vzdelávanie učiteľov (inovačné vzdelávanie), vytvorenie platformy hybridného vzdelávania EduQ (učebný plán, metodiky pre učiteľov, učebné materiály pre žiakov), hodnotenia žiakov (Moje portfólio FinQ), až po komplexnú diagnostiku rozvoja finančnej kultúry žiakov. Okrem toho FinQ školy majú k dispozícii komplexnú koordinačnú podporu, ktorú im na dennej báze zabezpečuje FinQ Centrum a neustálu odbornú podporu partnera FinQ Centra EDUAWEN EUROPE.

Práve zber a vyhodnocovanie komplexných dát zo vzdelávania učiteľov (**3 500 učiteľov ZŠ a SŠ** v roku 2024), každodennej výučby žiakov v platforme EduQ (**viac ako 51 tisíc aktívnych žiakov**) a pravidelnou diagnostikou žiakov (v roku 2024 sa diagnostiky zúčastnilo takmer **29 tisíc žiakov**, celkovo za tri roky prebehlo už viac ako 65 tisíc testovaní) **disponujeme jedinečnými dátami, ktoré dopĺňajú a v nemalej miere korigujú poznatky o kvalite systému výchovy a vzdelávania v Slovenskej republike.** V tejto správe sme sa zamerali na doplnenie už existujúcich údajov o kvalite slovenského školstva a prinášame nový pohľad na jeho potreby v kontexte nových výziev pre vzdelávanie, ako je rozvoj umelej inteligencie, ohrozenie demokracie, globálnych ekonomických pravidiel, ochrany prírody a klímy a pod. V danom kontexte poukazujeme najmä na slabé a silné stránky v implementácii inovácie FinQ do základných a stredných škôl, upozorňujeme na najlepších, od ktorých sa môžu učiť ostatní a formulujeme odporúčania pre školy, regionálne a štátne vzdelávacie politiky.

Darina De Jaegher
programová riaditeľka DaCoSiDe

SUMÁR ZISTENÍ

Rozvoj funkčnej gramotnosti žiakov v rozhodujúcej miere závisí od implementácie zmien vo vyučovacom procese. Efektivitu implementovaných zmien vo vyučovacom procese možno vyhodnocovať na základe výsledkov priebežnej diagnostiky rozvoja funkčnej gramotnosti žiakov. Nízka úroveň rozvoja funkčnej gramotnosti žiakov na výstupe zo základných škôl zásadne ovplyvňuje úspešnú realizáciu vzdelávacích programov na všetkých typoch stredných škôl.

Na všetkých typoch škôl je úroveň rozvoja funkčnej gramotnosti žiakov v oblasti Matematika a práca s informáciami najnižšia zo všetkých sledovaných oblastí. Na kvalitu vzdelávacích výsledkov majú vplyv faktory, ktoré priamo nesúvisia s metodikou vyučovania, ale zásadným spôsobom oslabujú kvalitu vzdelávacích procesov, a tým kognitívny rozvoj žiakov. Úspešná implementácia inovácií vo vzdelávaní závisí od manažmentu zmien bez ohľadu na vecný obsah takejto inovácie.

Päťročný výskum v programe FinQ nám ukazuje, že všetky výhody rozvoja jazykových kompetencií sú aplikovateľné aj do oblasti rozvoja finančnej kultúry žiakov. Toto poznanie je zárukou, že budeme schopní čeliť výzvam v oblasti vzdelávania, ktoré nám prináša rozvoj nových technológií, akými je aj umelá inteligencia. **Diagnostika DaCoSiDe v programe FinQ významne ovplyvňuje a inovuje doterajšie postupy v danej oblasti. Prináša kvalitatívne nové dáta o úrovni ľudského potenciálu v Slovenskej republike.**

Dáta z diagnostiky FinQ nám naznačujú, že slovenskí žiaci majú potenciál dosahovať výkony na úrovni priemeru výkonov žiakov krajín EÚ a OECD, avšak ich úroveň je limitovaná nárokmi, ktoré na ne náš vzdelávací systém kladie. Žiaci, napriek ich potenciálu, zaostávajú vo všetkých oblastiach, pretože nerozumejú svetu, ktorý ich obklopuje, nedokážu ho správne pomenovať, premýšľať o ňom, komunikovať a samostatne sa o ňom učiť.

Výsledky v širšej analýze skôr naznačujú, že **slovenskí žiaci** sa ani nezlepšujú, ani nezhoršujú, **dlhodobo stagnujú v neefektívnom a ne hospodárne riadenom vzdelávacom systéme**, ktorý dlhodobo nedokáže reagovať na spoločenské a technologické trendy a globálne výzvy.

Výsledky žiakov primárneho vzdelávania sa drasticky znížili v dôsledku pandémie COVID-19, avšak **výsledky diagnostiky 2024 naznačujú, že prepád je stabilizovaný a v budúcom roku by sme mohli očakávať postupné zvyšovanie** celkovej úrovne funkčnej gramotnosti v danej kategórii žiakov.

Najslabším článkom slovenského školstva je jednoznačne druhý stupeň základných škôl. Výsledkom dlhodobého kvalitatívneho zanedbávania vzdelávania žiakov na druhom stupni základných škôl je demotivácia žiakov k učeniu sa, čo prispieva k zhoršovaniu sa ich celkového duševného zdravia.

V oblasti **porozumenia textu slovenskí žiaci dosahujú priemerné úrovne, pričom významne nevyhovujúcu úroveň dosahujú žiaci druhého stupňa základných škôl a žiaci učebných odborov** (v programe FinQ H a G odbory). Dôsledkom tohto stavu je, že žiaci sa nedokážu samostatne učiť, posudzovať kriticky informácie, vytvárať si objektívne predstavy o pojmoch, faktoch, tvrdeniach, argumentoch, t. j. žiaci druhého stupňa základných škôl a učebných odborov nedokážu bez pomoci (učiteľa, rodiča a pod.) objektívne posudzovať, vyhodnocovať to, čo je im komunikované a sú skupinou obyvateľov, ktorá ľahko podlieha manipulácii.

Analýza výsledkov žiakov v oblasti Matematika a práca s informáciami poukazuje na akútnu potrebu systematickej zmeny v predmetoch matematika a informatika. Z pohľadu riešenia globálnych kríz v dobe nástupu umelej inteligencie ide o zmenu, bez ktorej nie je možné zvrátiť nepriaznivý stav kvality výchovy a vzdelávania v Slovenskej republike. Táto zmena by mala byť realizovaná v širšom kontexte zmien v materinskom jazyku a prírodovedných predmetoch, v opačnom prípade bude jej vplyv na cieľové skupiny minimalizovaný.

Výsledok žiakov v oblasti Posudzovať a rozhodovať sa nám naznačuje, že slovenskí žiaci majú veľký potenciál rozvoja ich systémového myslenia, schopnosti kriticky pristupovať k informáciám a rozhodovať v zmysle prosociálneho cítenia, **za predpokladu, že učitelia sa aktívne venujú rozvoju sledovaných spôsobilostí vo vyučovacom procese a zároveň vedia žiakov objektívne hodnotiť.** Neustále zvyšovanie funkčnej gramotnosti žiakov vo FinQ školách nám naznačuje, že pri kvalitnom programe rozvoja funkčnej gramotnosti a jeho správnej implementácii sa učitelia stávajú motivujúcim faktorom v procese výchovy a vzdelávania svojich žiakov a žiaci sa stávajú samostatnými z pohľadu rozvoja ich myslenia a účinného konania v rôznorodých životných situáciách.

Z porovnania výsledkov jednotlivých kategórií žiakov podľa krajov vyplýva, že najvýraznejšie rozdiely v kvalite vzdelávania v závislosti od kraja sa prejavujú u žiakov M a K odborov, 4-ročného gymnázia a vyššieho stupňa 8-ročného gymnázia. V tejto vekovej kategórii dominujú žiaci Bratislavského a Žilinského kraja.

Školy zapojené do programu FinQ vnímajú program ako systémový v procese implementácie koncepčných a kurikulárnych zmien na úrovni školy. Preto vnímajú ako negatívum slabú finančnú podporu štátu školám na účely zakúpenia si a udržiavania inovatívnych programov vo vyučovacom procese, najmä keď ide o systémové programy rozvoja funkčnej gramotnosti žiakov, ktoré preukázateľne zvyšujú jej úroveň v relatívne krátkom čase.

Žiaci FinQ tried dosahujú lepšie výsledky než žiaci ostatných tried. Táto skutočnosť podčiarkuje pozitívny vplyv funkčnej implementácie programu FinQ, ktorý sa v školskej praxi jednoznačne prejavuje vo všetkých sledovaných kategóriách. **Pri správnej a dostatočne intenzívnej implementácii programu FinQ je možné v relatívne krátkom čase (2 až tri roky) zabezpečiť** vo všetkých typoch vzdelávacích programov a bez ohľadu na východiskovú úroveň **kvalitný výchovno-vzdelávací proces, ktorý je zameraný na rozvoj funkčnej gramotnosti žiakov** pre potreby ich úspešného zaradenia sa do občianskeho a pracovného života v 21. storočí.

Celý tím FinQ je vďačný koordináčnym a pedagogickým tímom FinQ škôl, ktorých výsledky žiakov vo FinQ triedach poukazujú významný kvalitatívne vzostupný charakter výchovno-vzdelávacieho procesu bez ohľadu na socio-ekonomický status žiaka.

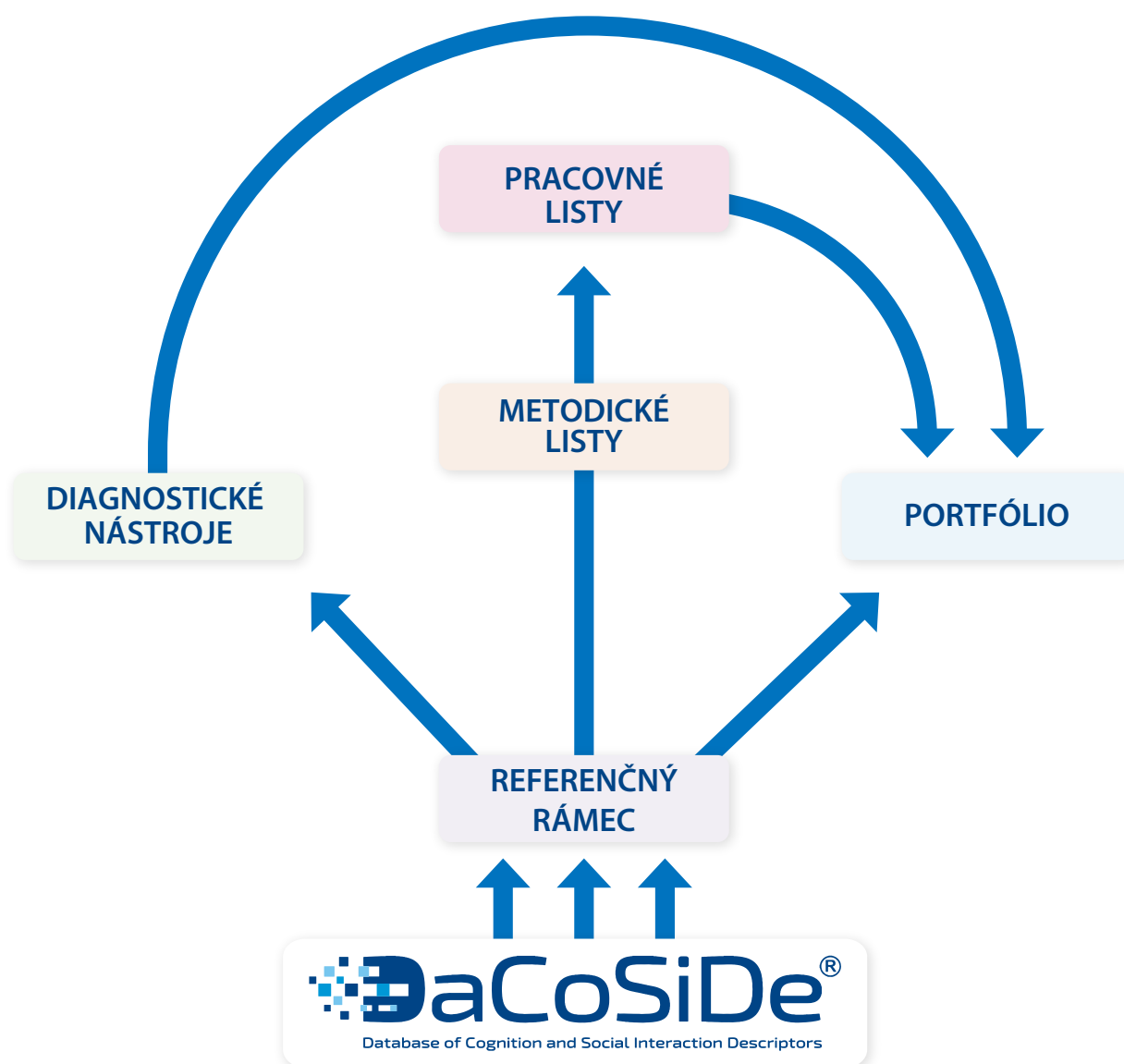

STRATEGICKÉ ODPORÚČANIA

- Pri implementácii kurikulárnych a systémových zmien poskytovať školám finančný príspevok na využívanie takých programov a nástrojov, ktoré systémovo podporujú rozvoj funkčnej gramotnosti žiakov na vyučovacích hodinách, a ktoré si školy samé vybrali, vrátane programu FinQ.
- Zamerať pozornosť na činnosť predmetových komisií a metodických združení pri implementácii kurikulárnych zmien, ktoré sú primárnymi centrami podpory učiteľov a ktoré uskutočňujú transfer zmien v koordinácii s Regionálnymi centrami podpory učiteľov.
- Zamerať sa na zber štrukturálnych dát v systematickom overovaní rozvoja funkčnej gramotnosti žiakov ako podstatného vzdelávacieho výsledku kurikulárnej reformy základného vzdelávania aj prostredníctvom metodológie DaCoSiDe.
- Sústrediť sa na podporu výučby v základnej škole vo všetkých vzdelávacích oblastiach, najmä v rozvoji čitateľskej a matematickej gramotnosti.
- Posilniť kontrolné mechanizmy na monitorovanie kvality vzdelávacích procesov v základnej škole.
- Pri implementácii systémových zmien zacieliť osobitú pozornosť na metodiku vyučovania matematiky.
- Preskúmať uplatnenie úrovňového modelu vzdelávania v spojitosti s úrovňovým modelom maturity z matematiky a materinského jazyka, ktorý pri kognitívnom vývoji žiaka zohľadňuje jeho individuálne predpoklady.
- Skúmať príčiny nízkej kvality výchovno-vzdelávacieho procesu a systémovo ich monitorovať a odstraňovať ich vplyv na kvalitu vzdelávacieho procesu.
- Kontinuálne pripravovať učiteľov na vzdelávanie, ktoré reaguje na prebiehajúce spoločenské a technologické zmeny, napríklad zvyšovaním úrovne digitálnych zručností učiteľov pri realizácii hybridného vzdelávania a pri využívaní moderných vzdelávacích nástrojov vrátane umelej inteligencie.
- Vypracovať metodický manuál pre manažmenty škôl ako postupovať pri riadení zmeny vo vnútorných procesoch spojených s implementáciou inovácií vo vzdelávaní.
- Vytvoriť funkčnú platformu na lokálnu alebo regionálnu výmenu skúseností učiteľov s implementáciou inovácií a zdieľania príkladov dobrej praxe.

NÁSTROJE PROGRAMU

1. CIEĽ DIAGNOSTIKY

Cieľom diagnostiky v programe FinQ je na jednej strane poskytnúť žiakom, ktorí sa jej zúčastňujú prvýkrát, informáciu o východiskovej úrovni ich funkčnej gramotnosti v kontexte finančnej kultúry. Na strane druhej prinášame všetkým ostatným žiakom pravidelnú informáciu o rozvoji ich myslenia v sledovaných kontextoch. Informácie z diagnostiky dostávajú žiaci, ich učitelia, vedenie školy a rodičia, resp. zákonní zástupcovia žiakov. Diagnostika sa uskutočňuje pravidelne v apríli až v júni daného kalendárneho roka v školách, ktoré sú v programe FinQ nové, ide o úvodnú diagnostiku. Od septembra do októbra sa k týmto školám pridávajú žiaci zo škôl, ktoré už program FinQ realizovali v predchádzajúcom školskom roku. Žiaci môžu v týchto školách absolvovať úvodnú alebo priebežnú diagnostiku.

V školskom roku 2024 **sa zúčastnilo priebežnej diagnostiky až 85,5 % žiakov z predchádzajúceho školského roka**, čo je vzhľadom na fakt, že diagnostika nie je povinná a realizuje sa na dobrovolnej báze, veľkým úspechom. Žiaci, ktorí sa jej zúčastňujú, sú motivovaní sledovať svoj pokrok, porozumieť svojim silným a slabým stránkam a formulovať si ciele v kontexte svojho vzdelávania. Ak zoberieme do úvahy fakt, že v Slovenskej republike nie je vzdelanie vnímané ako hodnota alebo investícia a zároveň účasť na celoživotnom vzdelávaní je na úrovni 12,8 % dospeléj populácie³, **je tento výsledok veľmi povzbudivý**. Zároveň sa potvrdil trend z predchádzajúceho roka, a to, že úvodnej diagnostiky sa zúčastnilo vyše 10 tisíc žiakov, t. j. ide o nových žiakov v programe FinQ.

Spoločný cieľ prakticky všetkých relevantných meraní vo vzdelávaní spočíva v zhromažďovaní a spracovaní dát, ktoré môžu byť inšpiráciou, ako informačné zdroje, pre tvorbu vzdelávacích politík, t. j. pre rozhodnutia o systémových alebo štrukturálnych zmenách vo vzdelávaní na všetkých úrovniach riadenia. Diagnostika funkčnej gramotnosti v programe FinQ rozširuje a spresňuje zistenia národných a medzinárodných meraní. Okrem zistení o aktuálnej úrovni čitateľskej a matematickej gramotnosti, poskytuje meranie v programe FinQ detailnejší pohľad na dlhodobý proces rozvoja funkčnej gramotnosti žiakov v rôznych etapách vzdelávania a v rôznych úrovniach rozvoja. Diagnostika funkčnej gramotnosti žiakov je už tretí rok integrálnou súčasťou programu FinQ. Program FinQ je inováciou nielen v ponuke objektívnych a presných nástrojov merania rozvoja myslenia a účinného konania žiakov, ale aj v ponuke nových metodík a prístupov k výučbe, prostredníctvom ktorých možno účinne reagovať na nepriaznivý vývoj funkčnej gramotnosti žiakov na všetkých stupňoch vzdelávania a vo všetkých vzdelávacích oblastiach. Tieto nástroje tvoria vnútorne previazaný aparát, pomocou ktorého možno realizovať výučbu v kontexte rozvoja finančnej kultúry žiakov adresnejšie, a teda so zreteľom na zistenia o aktuálnom stave aj o miere rozvoja myslenia a konania žiakov v rôznorodých kontextoch a vyučovacích predmetoch.

Špecifickým cieľom diagnostiky je zistiť úroveň čitateľskej, matematickej a digitálnej, prírodovednej a občianskej gramotnosti žiakov v kontexte finančnej kultúry a zároveň ich schopnosti správne sa rozhodovať a posudzovať informácie v kontexte zodpovedného prosociálneho správania sa a osobnostného rozvoja. Kontext finančnej kultúry bol aplikovaný na environmentálne a občianske témy, najmä ochrana klímy, demokracie a kultúrneho dedičstva.

3 PÁLENÍK, M.: *Európa a jej regióny v číslach - účasť na celoživotnom vzdelávaní – rok 2024*, Inštitút zamestnanosti, dostupné na <https://www.iz.sk/Suzk>, ISBN: 978-80-970204-9-1, DOI:10.5281/zenodo.10200164

1.1 NÁSTROJE DIAGNOSTIKY

Pri rozhodovaní o použití pozičného testovania, alebo skôr adaptívneho testovania alebo ich kombinácie, na účely úvodnej a priebežnej diagnostiky úrovne myslenia žiakov, bolo potrebné zvážiť niekoľko faktorov. Každá metóda má svoje výhody a môže byť vhodná v rôznych kontextoch. **Pozičné testovanie** umožňuje porovnávať výsledky všetkých žiakov rovnakým spôsobom, čo je užitočné pri sledovaní pokroku alebo porovnávaní skupín. Pozičné testovanie je tradičná forma testovania, kde všetci účastníci dostanú rovnaký súbor otázok v rovnakom poradí. Cieľom je zistiť, do akej miery účastníci ovládajú testovaný materiál. Test je rovnaký pre všetkých, čo umožňuje porovnať výsledky medzi rôznymi skupinami alebo jednotlivcami. Vďaka jednotnej forme testu je hodnotenie a porovnávanie výsledkov relatívne jednoduché. Pozičné testovanie môže byť menej efektívne pri zisťovaní úrovne jednotlivých žiakov, najmä ak sú ich vedomosti veľmi rozdielne. Samozrejme to platí v prípade, že sa diagnostika zameriava na overenie obsahových, respektíve výkonových štandardov, ako je to v prípade napríklad Testovania 9, alebo v prípade externej časti maturitných skúšok⁴.

Adaptívne testovanie sa dynamicky prispôsobuje schopnostiam žiaka, čo môže poskytnúť presnejší obraz o jeho úrovni myslenia. Z pohľadu efektivity tento typ testového nástroja umožňuje rýchlejšie určiť úroveň žiaka, pretože sa zameriava na optimálnu úroveň obtiažnosti otázok. Prispôbenie otázok umožňuje presnejšie zistenie úrovne výkonu žiaka. Nevýhodou adaptívneho testovania je jeho technologická náročnosť, ktorá vyžaduje sofistikovanejší softvér a prístup k technológii, čo môže byť pre niektoré školy prekážkou. Adaptívne testy sa používajú najčastejšie v situáciách, kde je potrebné efektívne a presne zistiť úroveň vedomostí alebo schopností jednotlivcov. Vďaka svojej flexibilitě a schopnosti rýchlo sa prispôbiť úrovni účastníka sú preferované v nasledujúcich oblastiach:

- *Individuálne hodnotenie*: Adaptívne testy umožňujú učiteľom zistiť úroveň vedomostí každého žiaka, čím sa vytvárajú príležitosti na personalizované vzdelávacie stratégie.
- *Online kurzy a e-learning*: V online vzdelávacích platformách, ako sú Khan Academy alebo Coursera, sa adaptívne testy využívajú na prispôbenie obsahu žiakovi podľa jeho pokroku a výkonu.
- *Diagnostické testy*: V psychológii sa používajú na diagnostikovanie rôznych schopností alebo porúch, pričom test sa prispôsobuje reakciám jednotlivca na otázky.
- *Kariérne testy*: Pomáhajú pri identifikácii silných stránok a oblastí zlepšenia v kontexte profesionálneho rozvoja.
- *Profesijné certifikáty*: V skúškach ako GRE, GMAT alebo v rôznych IT certifikáciách sa adaptívne testovanie využíva na presné hodnotenie znalostí uchádzačov.
- *Licenčné skúšky*: Adaptívne testovanie je často používané v licenčných skúškach, aby sa zabezpečilo, že uchádzači majú požadovanú úroveň vedomostí.
- *Testovanie jazykových zručností*: V jazykových skúškach, ako je TOEFL alebo Duolingo English Test, adaptívne testovanie umožňuje presné posúdenie jazykových schopností účastníkov na rôznych úrovniach plynulosti⁵.

Rozdiel medzi pozičným testovaním a adaptívnym testovaním je zásadný, pričom obe metódy majú svoje vlastné ciele a prístupy. Tieto dva typy testovania sa používajú v rôznych kontextoch, najmä v oblasti vzdelávania a psychológie. Výsledok adaptívneho testovania môže byť ovplyvnený inteligenciou jednotlivca, ale závisí aj od mnohých ďalších faktorov. Hoci IQ (inteligentný kvocient) môže byť jedným z ukazovateľov schopnosti riešiť problémy alebo rýchlo sa učiť, adaptívne testovanie zohľadňuje širšiu škálu schopností a vedomostí. **Adaptívne testovanie je forma hodnotenia, kde sa otázky prispôbujú úrovni vedomostí a schopností účastníka v reálnom čase.** Ak účastník odpovedá správne, nasledujúca otázka je zvyčajne zložitejšia; ak odpovie nesprávne, otázka je jednoduchšia. **Toto prispôbenie umožňuje presnejšie určiť úroveň vedomostí účastníka.** Vyššie IQ môže korelovať s lepšou schopnosťou riešiť problémy a rýchlejšie chápať nové koncepty, čo môže pozitívne ovplyvniť výsledky testu.

4 BUTAŠ, J.: *Meranie výsledkov vzdelávania pomocou testov*. Ružomberok : Katolícka univerzita v Ružomberku, 2009, s. 10 – 12.

5 BRUILLARD, E., BOURDA, Y., GRILL, J. B., POPINEAU, F., VIE, J. J. Prédiction de performance sur des questions dichotomiques : comparaison de modèles pour des tests adaptatifs à grande échelle, Laboratoire de recherche en informatique, Bât. 650 Ada Lovelace, 91405 Orsay, France, {jiv, popineau, bourda}@lri.fr, Inria Lille Nord Europe, 40 avenue Halley, 59650 Villeneuve d'Ascq, France, grill@clipper.ens.fr, École normale supérieure de Cachan, 61 av. du Président Wilson, 94235 Cachan, France, eric.bruillard@enscachan.fr

Pri adaptívnom testovaní tiež platí, že študenti s lepším vzdelaním alebo viac skúsenosťami v testovanej oblasti môžu dosiahnuť lepšie výsledky bez ohľadu na ich IQ, t. j. **dôkladná príprava na test môže výrazne ovplyvniť výsledok**, keďže žiaci sa môžu naučiť efektívne stratégie na riešenie testových otázok.

V oblasti cudzích jazykov, na účely diagnostiky, **sa využíva kombinovaný prístup**. Avšak s tým rozdielom, že východiskom pre testovanie v cudzom jazyku je kognitívna škála A1.1 až C2.2 a mriežky hodnotenia, ktoré vychádzajú priamo zo *Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky*, na ktorom sa zhodla celá vedecká a odborná komunita. Pripomeňme, že referenčný rámec pre jazyky podrobne opisuje jednotlivé úrovne komunikačných spôsobilostí v širokých sociálnych kontextoch. Diagnostika nie je zameraná len na fakty a pojmy, vedomosti a zručnosti a úroveň ich využitia v živote, ale aj na úroveň využívania komunikačného potenciálu žiakov v rôznorodých socio-kultúrnych kontextoch. Takýto prístup umožňuje zameranie diagnostiky na proces myslenia a konania a nie na vedomosti a zručnosti. Závislosť od IQ žiaka je minimalizovaná, pretože u žiaka sa jeho schopnosť komunikovať neposudzuje z pohľadu času, ale z pohľadu presnosti porozumenia, logiky výpovede, komplexity tvorenia tvrdení a argumentov a pod. To prináša pre diagnostiku viacero výhod. Škála umožňuje presné zaradenie jazykových schopností jednotlivcov do konkrétnych úrovní, čo je užitočné pre efektívne plánovanie a realizáciu jazykového vzdelávania. Škála A1.1 až C1.2 rozdeľuje jazykové znalosti do menších krokov, čo vytvára predpoklad pre lepšie pochopenie, kde sa študent nachádza v rámci svojich jazykových schopností. Detailné rozdelenie škály pomáha vytvárať personalizované učebné plány, ktoré sa zameriavajú na konkrétne oblasti, kde študent potrebuje zlepšenie. Učitelia si potom môžu vyberať zo širokej banky metodických a pracovných listov, ktoré sú presne prispôsobené potrebám žiakov na konkrétnych úrovniach. Školy a jazykové centrá môžu efektívnejšie pridelať zdroje a učiteľov podľa potrieb jednotlivých úrovní. **Daný prístup je motivačný pre žiakov, pretože ich pokrok je jednoznačne merateľný.** Zaznamenávajú svoj pokrok, ktorý je jasne definovaný prechodom medzi úrovňami, čo zvyšuje ich motiváciu pokračovať v štúdiu. Žiaci si môžu stanoviť konkrétne a dosiahnuteľné ciele, čo pomáha v udržaní motivácie. **Napokon škála je medzinárodne uznávaná**, čo uľahčuje porovnávanie jazykových schopností medzi rôznymi krajinami a inštitúciami.

Dlhodobu sa v ostatných oblastiach rozvoja ľudskej mysle robia rôznorodé výskumy, ktoré odhaľujú ako funguje proces poznávania, ako tvoríme abstrakcie, ako aplikujeme stratégie pri riešení komplexných problémov a pod. Odborný partner FinQ Centra EDUAWEN EUROPE sa od svojho vzniku zaoberá prenosom metodológie z oblasti cudzích jazykov do ostatných oblastí myslenia a konania. Za týmto účelom vytvorili experti a ich odborné tímy z rôznych oblastí databázu opisov poznávania a sociálnej interakcie (DaCoSiDe) a odstupňovali ich na škále A1.1 až C2.2. Výskumom rozvoja myslenia vo vzdelávaní sa zaoberá EDUAWEN EUROPE od svojho vzniku a databázu upravuje podľa najnovších výskumov. Najmenej preskúmanou oblasťou sa ukazuje oblasť kreativity, kde je výskum vo svojich počiatkoch, z daného dôvodu je momentálne nemožné vytvárať referenčné rámce pre danú oblasť rozvoja mysle, a teda nie je možné ani nastaviť presný diagnostický nástroj pre danú oblasť. Ostatné oblasti sú opísané na úrovni dostupných výskumov dostatočne na to, aby bolo možné vytvárať komplexné nástroje rozvoja, diagnostiky a certifikácie po vzore cudzích jazykov. **Referenčné rámce, ktoré vytvárame, využívajú databázu DaCoSiDe a škálu rozvoja Rady Európy A1.1 až C2.2.** Referenčné rámce sú základným východiskom pre tvorcov metodík, učebných materiálov, vzdelávacích modulov v kontexte celoživotného vzdelávania pre rôzne cieľové skupiny, evaluačných nástrojov (portfóliá, mriežky hodnotenia a pod.) a testových nástrojov (diagnostických a certifikačných).

Všetky naše nástroje rozvoja, hodnotenia, diagnostiky a certifikácie rozvoja myslenia a konania podliehajú prísnej kvalitatívnej a kvantitatívnej expertíze. Prenos metodológie DaCoSiDe do kontextu finančného a občianskeho vzdelávania nám umožnil vytvoriť presné a objektívne nástroje diagnostiky dosiahnutej úrovne finančnej kultúry žiakov v programe FinQ aplikovaním testovej teórie z oblasti cudzích jazykov. **Päťročný výskum nám ukazuje, že všetky výhody rozvoja jazykových kompetencií sú aplikované aj do oblasti rozvoja finančnej kultúry žiakov. Toto poznanie je zárukou, že budeme schopní čeliť výzvam v oblasti vzdelávania, ktoré nám prináša rozvoj nových technológií, akými je aj umelá inteligencia.**

Nástroje diagnostiky:

- Diagnostické testy v slovenskom jazyku.
- Diagnostické testy, ktoré sme vytvorili metodológiou kombinácie adaptívneho a pozičného testovania prenosom z oblasti cudzích jazykov na oblasť finančného vzdelávania.
- Forma diagnostického testu: test zameraný na získanie presnej informácie o hodnote východiskovej úrovne.
- Každý diagnostický test diskriminuje sledované spôsobilosti testovaného v najviac štyroch všeobecných referenčných úrovniach náročnosti, úroveň A1, A2, B1 a B2 tak, ako ich opisuje *Spoločný európsky referenčný rámec pre jazyky*, *Referenčný rámec na rozvíjanie finančnej kultúry žiakov*⁶ a *Referenčný rámec na rozvoj európskej demokratickej kultúry*⁷.

Rozsah úrovní v jednotlivých sledovaných kategóriách:

- Prvý stupeň ZŠ, vrátane žiakov špeciálnej ZŠ v príslušnej kategórii: sledované úrovne: A1.1 až A2.1.
- Druhý stupeň ZŠ, SOŠ H odborov a žiakov špeciálnej ZŠ v príslušnej kategórii: sledované úrovne: A1.2 až B1.1.
- Všetky typy gymnaziálnych programov a SOŠ M a K odborov: sledované úrovne: A2.2 až B2.2.

Spôsobilosti:

Sledované spôsobilosti sme stanovili na základe *Referenčného rámca na rozvíjanie finančnej kultúry žiakov* a *Referenčného rámca na rozvoj európskej demokratickej kultúry*, ktoré sú v súlade s *Národným štandardom finančného vzdelávania* a referenčnými rámcami OECD a RE pre rozvoj finančnej a občianskej gramotnosti.

Vedomosti, zručnosti a postoje:

Súhrn sledovaných vedomostí a spôsobilostí vychádza z mriežky hodnotenia DaCoSiDe a z *Referenčného rámca na rozvíjanie finančnej kultúry žiakov* a *Referenčného rámca na rozvoj európskej demokratickej kultúry* a sú v súlade s platnými *Štátnymi vzdelávacími programami*, ako aj s *Národným štandardom finančnej gramotnosti* a referenčnými rámcami OECD a RE pre rozvoj finančnej a občianskej gramotnosti.

Počet testov:

Pre každú kategóriu žiakov je vypracovaná samostatná špecifikácia testu. Na účely diagnostiky pre všetky kategórie sme vypracovali šesť rozdielnych špecifikácií (pre žiakov primárneho vzdelávania, pre žiakov druhého stupňa ZŠ a nižšieho stupňa 8-ročných gymnázií, pre žiakov SŠ, pre žiakov špeciálnych škôl primárne vzdelávanie, pre žiakov špeciálnych škôl druhý stupeň ZŠ a pre žiakov špeciálnych škôl – stredné školy (G odbory). Pre každého žiaka, ktorý sa testoval elektronickou online formou sa generoval vždy nový test v súlade so špecifikáciou testu a konštruktom, náhodným výberom z banky položiek, poradie odpovedí v otázkach bolo systémom elektronického testovania neustále premiešavané.

Počet položiek v teste:

- Test pre primárne vzdelávanie: 9 položiek, v priemere 24 otázok;
- Test pre druhý stupeň ZŠ a nižší stupeň 8-ročného gymnázia: 12 položiek, v priemere 36 otázok;
- Test pre stredné školy: 14 položiek, v priemere 48 otázok;
- Test pre špeciálne školy, primárne vzdelávanie: 6 položiek, v priemere 13 otázok;
- Test pre špeciálne školy, druhý stupeň ZŠ: 9 položiek, v priemere 24 otázok;
- Test pre špeciálne školy, stredné školy – G odbory: 13 položiek, v priemere 40 otázok.

6 DE JAEGER, D., ĎURIŠ, B., GREGOROVÁ, I., KRATOCHVÍL, V., MNÍCHOVÁ, J.: *Referenčný rámec na rozvíjanie finančnej kultúry žiakov a žiakov*. Bratislava : EDUAWEN EUROPE, 2018. 18 s.

7 DE JAEGER, D., DVOŘÁK, K., ĎURIŠ, B., GREGOROVÁ, I., HORNÁ, D., KRATOCHVÍL, V., LOMNICKÝ, P., MASAROVIC, D., MNÍCHOVÁ, J., MÚČKOVÁ, L., RYBÁROVÁ, M.: *Referenčný rámec na rozvoj Európskej demokratickej kultúry*. Bratislava : EDUAWEN EUROPE, 2025. 12 s.

Úroveň pilotovania položiek: 3 úrovne pilotovania.

Kalibrácia položiek: Dvojúrovňová.

Cieľ diagnostiky:

Zistenie východiskovej úrovne (úvodná diagnostika) a aktuálnej úrovne (priebežná diagnostika) čitateľskej, matematickej a digitálnej, prírodovednej a občianskej gramotnosti žiakov v kontexte finančnej kultúry a zároveň ich schopnosti správne sa rozhodovať a posudzovať informácie v kontexte zodpovedného prosociálneho správania sa a osobnostného rozvoja.

V každej úrovni boli hodnotené kompetencie v troch subtestoch:

1. Jazyk a komunikácia

Čítanie s porozumením

2. Matematika a práca s informáciami

Korektné argumentovanie

Abstrahovanie/Modelovanie

3. Posudzovanie a rozhodovanie sa

Overovanie hypotéz

Testovanie možností a revidovanie konania

Posúdenie a výber alternatív konania

Typy úloh:

Položky pozostávali z otázok s výberom odpovede z viacerých možností, s výberom medzi pravdivým a nepravdivým tvrdením a z otázok s krátkou odpoveďou. Celkovo bol počet otázok vzťahujúcich sa na zadanie obmedzený v záujme toho, aby boli položky od seba nezávislé a bolo možné ponúknuť maximum zadani, a tak docieľiť čo najlepšie pokrytie obsahu.

Škála hodnotenia:

Realizácia testovania:

Diagnostiku sme realizovali v dvoch fázach:

- od apríla do júna 2024 – úvodná diagnostika nových škôl v programe FinQ
- od septembra do novembra 2024 – úvodná a priebežná diagnostika

Spôsob testovania:

- Elektronickou formou: platforma EduQ – <https://eduq.sk/>,
- Tlačenu formou: túto možnosť si mohli vybrať školy v prípade záujmu pre žiakov prvého stupňa ZŠ a pre žiakov všetkých tried špeciálnych škôl.

1.2 VZORKA

Vzorka diagnostiky žiakov zapojených do druhej implementačnej fázy programu FinQ:

Testovanie prostredníctvom platformy EduQ v roku 2024 absolvovalo **28 623** žiakov. Žiaci prvých a druhých ročníkov sa diagnostiky nezúčastňujú vzhľadom na ich nedostatočnú úroveň čítania a základných matematických operácií. Z celkového počtu 28 623 testovaných absolvovalo **11 529** žiakov úvodnú diagnostiku a **17 094** žiakov priebežnú diagnostiku. Výsledky merania môžu byť – vzhľadom na celú populáciu žiakov v Slovenskej republike – zovšeobecnené v kategórii žiakov základných škôl, ďalej v kategórii žiakov štvorročných, osemročných a päťročných gymnázií a v kategórii žiakov M a K odborov stredných odborných škôl. V školách, ktoré sa zúčastnili priebežnej diagnostiky, t. j. implementujú program FinQ vo svojich školách druhý alebo tretí školský rok, bolo zastúpenie žiakov učiacich sa v programe FinQ z celkového počtu žiakov priebežnej diagnostiky podľa jednotlivých kategórií, vyjadrené percentuálne nasledovné:

Tabuľka1: Vzorka žiakov, ktorí sa zúčastnili diagnostiky v programe FinQ v roku 2024 a porovnanie s celkovým zastúpením žiakov v jednotlivých vzdelávacích programoch v Slovenskej republike

VZDELÁVACÍ PROGRAM	ÚVODNÁ DIAGNOSTIKA		PRIEBEŽNÁ DIAGNOSTIKA		SPOLU TESTOVANÍ ŽIACI (ZDROJ FINQ)		POČTY ŽIAKOV V CELEJ SR (ZDROJ CVTI)	
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
1. stupeň ZŠ	2 597	22,53	2 176	12,73	4 773	16,68	236 858	32,89
2. stupeň ZŠ	5 888	51,07	5 301	31,01	11 189	39,09	256 885	35,67
8 GYM 1. stupeň	282	2,45	1 309	7,66	1 591	5,56	10 726	1,49
8 GYM 2. stupeň	245	2,13	944	5,52	1 189	4,15	10 130	1,41
4 GYM	638	5,53	3 091	18,08	3 729	13,03	34 704	4,82
5 GYM	136	1,18	485	2,84	621	2,17	15 837	2,20
H odbory	13	0,11	174	1,02	187	0,65	22 768	3,16
M a K odbory	1 602	13,90	3 095	18,11	4 697	16,41	93 356	12,96
M a K odbory 5 r.	55	0,48	477	2,79	532	1,86	9 008	1,25
1. stupeň špec. ZŠ	44	0,38		0,00	44	0,15	11 262	1,56
2. stupeň špec. ZŠ	14	0,12	23	0,13	37	0,13	13 989	1,94
E odbory	5	0,04	19	0,11	24	0,08	1 208	0,17
G odbory	10	0,09		0,00	10	0,03	3 487	0,48
SPOLU	11 529		17 094		28 623		720 218	100,00

korešponduje s realitou

mierne nad realitou

vysoko nad realitou

vzdialené od reality smerom nadol

Z pohľadu interpretácie výsledkov v jednotlivých krajoch môžeme na základe štatistickej významnej vzorky zovšeobecniť výsledky vo všetkých kategóriách okrem kategórií H, G a E odborov, pričom tieto kategórie vyhodnocujeme na úrovni výsledku školy. V kategórii M a K 5-ročné bilingválne odbory prebieha experimentálne overovanie v súlade s platnou legislatívou, z daného dôvodu výsledky danej kategórie vyhodnocujeme na úrovni tendencie.

Výsledky je možné rovnako zovšeobecniť vo všetkých krajoch. Výnimkou ostáva Prešovský kraj, v ktorom vo FinQ školách nie je zastúpená štatisticky významná vzorka, z daného dôvodu vyhodnocujeme výsledky žiakov týchto škôl ako tendenciu.

Tabuľka 2: Zastúpenie žiakov v jednotlivých krajoch podľa sídla školy

VZDELÁVACÍ PROGRAM	BA	BB	KE	NR	PO	TN	TT	ZA
1. stupeň ZŠ	1 449	687	760	380	260	75	492	670
2. stupeň ZŠ	3 462	1 492	1 538	905	1 238	119	781	1 654
8 GYM 1. stupeň	717	257	146		80		140	251
8 GYM 2. stupeň	502	183	49		117	37	99	202
4 GYM	614	867	732	150	222	27	393	724
5 GYM	436	11	130				23	21
H odbory	67		86	13	7			14
M a K odbory	755	5	829	846	371	827	621	443
M a K odbory 5 r.	44		372		39	77		
1. stupeň špec. ZŠ								44
2. stupeň špec. ZŠ		23			9			5
E odbory		19						5
G odbory					10			0
SPOLU	8 046	3 544	4 642	2 294	2 353	1 162	2 549	4 033

V grafoch a vyhodnoteniach zaznamenávame mieru pokroku na škále A1.1 až B2.2, ktorá koreluje so škálou kategórií výkonu podľa OECD tak, ako uvádza tabuľka nižšie.

Tabuľka 3: Prevodová tabuľka DaCoSiDe – OECD

 Database of Cognition and Social Interaction Descriptors		OECD
B2.2 Skúsený používateľ – pokročilý	Dokáže efektívne aplikovať kompetencie a argumentovať pri riešení komplexných problémov.	OECD 8 úroveň argumentácie a komplexného vyhodnocovania
B2.1 Skúsený používateľ – mierne pokročilý	Dokáže aplikovať kompetencie pri riešení rôznych problémov a navrhnuté riešenia jednoducho zdôvodniť.	OECD 7 úroveň komplexnej reflexie a analýzy
B1.2 Samostatný používateľ – pokročilý	Má v základoch rozvinuté všetky kompetencie, dokáže samostatne analyticky myslieť a navrhovať riešenia v spoločenských kontextoch.	OECD 6 úroveň integrovanej analýzy
B1.1 Samostatný používateľ – mierne pokročilý	Dokáže rozvíjať všetky kompetencie, je schopný analyticky myslieť, aplikovať finančnú a občiansku kultúru vo väčšine životných situácií.	OECD 5 úroveň jednoduchej analýzy
A2.2 Pokročilý začiatočník	Dokáže s pomocou využívať kompetencie v situáciách každodenného života (rozlišovanie celku a jeho častí, vykonávanie kontroly, plánovanie)	OECD 4 úroveň opisu a jednoduchej reprodukcie
A2.1 Mierne pokročilý začiatočník	Dokáže s pomocou využívať kompetencie v situáciách každodenného života (spolupráca s blízkym okolím, preberanie zodpovednosti za svoje záväzky)	OECD 3 úroveň porozumenia
A1.2 Začiatočník	Má vedomie o kľúčových abstrakciách (hodnota, kvantita, pravidlo a pod.).	OECD 2 úroveň doslovného porozumenia
A1.1 Úplný začiatočník	Dokáže s pomocou postupne nadobúdať vedomie o základoch potrebných na ďalší rozvoj kompetencií (čítať, písať, počítať).	OECD 1 úroveň uvedomenia

Na pochopenie výsledkov diagnostiky žiakov v programe FinQ, sme stanovili na základe dostupných referenčných rámcov v programe FinQ, EUQ, PISA, PIRLS a *Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky* minimálne kvalitatívne ciele, ktoré by mali naši žiaci do troch rokov od implementácie programu dosiahnuť, aby disponovali rozvinutými kompetenciami pre 21. storočie, a zároveň, aby úroveň ich finančnej a občianskej kultúry bola postačujúca vzhľadom na vek a zameranie žiakov v rámci ich celoživotného vzdelávania. Dosiahnutie minimálnych kvalitatívnych úrovní indikuje pripravenosť našich žiakov na život a rýchlo meniacu sa ekonomiku v dobe umelej inteligencie a globálnych rizík. V kontexte vyhodnocovania výsledkov na úrovni školy ide tiež o dosiahnutie minimálnych kvantitatívnych cieľov, na zabezpečenie kvality vzdelávania v škole a jej konkurencieschopnosti v medzinárodnom meradle.

Namerané úrovne žiakov sme v jednotlivých kategóriách vyhodnocovali vzhľadom na minimálnu kvalitatívnu cieľovú hodnotu. Ak ju žiaci dosiahli, resp. prekročili, dostali sa do plusových hodnôt (v grafoch vyjadrené zelenou farbou), v prípade ak ju nedosiahli, výsledok žiakov je vyjadrený mínusovou hodnotou (v grafoch vyjadrené červenou farbou).

Tabuľka 4: Minimálne kvalitatívne ciele vyjadrené priemerom výkonu žiakov

BILINGVÁLNE 5-ROČNÉ GYMNÁZIUM	B1.2 / 6,00
5-ROČNÉ M A K ODBORY STREDNÝCH ODBORNÝCH ŠKÔL	B1.2 / 5,50
4-ROČNÉ A 8-ROČNÉ GYMNÁZIUM VYŠŠÍ STUPEŇ	B1.2 / 5,50
M A K ODBORY STREDNÝCH ODBORNÝCH ŠKÔL	B1.1 / 5,00
H ODBORY STREDNÝCH ODBORNÝCH ŠKÔL	B1.1 / 4,80
8-ROČNÉ GYMNÁZIUM NIŽŠÍ STUPEŇ	B1.1 / 4,50
DRUHÝ STUPEŇ ZÁKLADNÝCH ŠKÔL	B1.1 / 4,50
PRVÝ STUPEŇ ZÁKLADNÝCH ŠKÔL	A2.1 / 2,50

DACOSIDE / OECD

2. INTERPRETÁCIA VÝSLEDKOV DIAGNOSTIKY ŽIAKOV V PROGRAME FINQ V ROKU 2024 V KONTEXTE MEDZINÁRODNÝCH MERANÍ PIRLS A PISA

Na rozdiel od dostupných dát z národných a medzinárodných meraní diagnostika DaCoSiDe prináša žiakom, učiteľom, rodičom a vedeniu škôl informáciu o tom, do akej miery (na škále A1.1 až B2.2) dokáže žiak uvažovať o svete, ktorý ho obklopuje, do akej miery dokáže riešiť každodenné problémy a vysporiadať sa s nimi, do akej miery dokáže účinne komunikovať, posudzovať informácie a na ich základe sa účinne rozhodovať.

V danom type diagnostiky nie je dôležité, čo žiak vie a čo vie urobiť, a ako rýchlo to vie urobiť, ale spôsob a miera do akej dokáže využívať v reálnom živote, ako aj v procese učenia sa, svoje komplexné a systémové myslenie a na jeho základe účinne konať. Diagnostika sa zameriava na posúdenie úrovne komunikácie žiakov, ich logického myslenia, poznávacích procesov, strategického myslenia v kontexte finančnej, občianskej, digitálnej a environmentálnej gramotnosti.

Diagnostika funkčnej gramotnosti v programe FinQ významne rozširuje a spresňuje zistenia jednorazových národných a medzinárodných meraní. Okrem zistení o aktuálnej úrovni čitateľskej a matematickej gramotnosti, poskytuje meranie v programe FinQ detailnejší pohľad na dlhodobý proces rozvoja funkčnej gramotnosti žiakov v rôznych etapách vzdelávania a v rôznych úrovniach rozvoja.

2.1 VYHODNOTENIE VÝSLEDKOV ŽIAKOV PROGRAMU FINQ V KONTEXTE MEDZINÁRODNÉHO PROGRAMU PIRLS

Na základe skúseností z trojročnej implementácie programu FinQ môžeme konštatovať, že diagnostika DaCoSiDe v programe FinQ významne ovplyvňuje a inovuje doterajšie postupy v danej oblasti. Prináša kvalitatívne nové dáta o úrovni ľudského potenciálu v Slovenskej republike, ktoré sa získajú na základe reálneho dopytu jednotlivých cieľových skupín žiakov, študentov, učiteľov, zamestnancov škôl, rodičov až po vedecko-výskumných pracovníkov, analytikov, tvorcov politík a pod. „Meranie PIRLS zúčastneným krajinám poskytuje medzinárodne porovnateľné údaje o tom, ako dobre žiaci čítajú, a zároveň ponúka informácie relevantné pre jednotlivé vzdelávacie systémy na skvalitnenie vyučovania. Hodnotenie výsledkov v čítaní poskytuje pedagógom a tvorcom vzdelávacích politík kľúčové poznatky o efektívnosti ich vzdelávacieho systému a pomáha identifikovať oblasti, ktoré je potrebné zlepšiť⁸. V danom kontexte výsledky diagnostiky žiakov primárneho vzdelávania v programe FinQ sú širšie. **Dáta sú zbierané u žiakov 3. a 4. ročníkov, okrem čitateľskej gramotnosti je diagnostika zameraná aj na zisťovanie kognitívnej úrovne žiakov v oblasti Matematika a práca s informáciami, ďalej zisťuje úroveň ich bádateľských spôsobilostí, pragmatického myslenia, osobnostného rozvoja a prosociálneho správania.** Vzorka žiakov nie je v danom prípade náhodná, avšak je výpovedná, keďže žiaci sú dostatočne štatisticky zastúpení a rovnomerne rozložení vzhľadom na kraje (s výnimkou Prešovského kraja), vzdelávacieho programu (primárne vzdelávanie), veľkosti školy (málotriedna, malá škola, stredne veľká škola, veľká škola), ako aj v porovnaní mesto/vidiek. Rozloženie vzorky žiakov nie je možné brať ako výpovedné v kategórii zriaďovateľ, kde sa súkromné školy do procesu diagnostiky zapojili len sporadicky.

8 PIRLS 21: Prvé výsledky medzinárodného výskumu čitateľskej gramotnosti žiakov 4. ročníka ZŠ. NIVAM, 2023. s. 2. https://www2.nucem.sk/dl/5600/Sprava%20PIRLS%202021_final.pdf

Naopak štátne a cirkevné školy sa zapojili na maximum svojich implementačných kapacít programu FinQ do ich vyučovacieho procesu. Z daného dôvodu sa v tejto správe danou kategóriou v rámci porovnania výsledkov žiakov nebudeme zaoberať.

Slovenskí žiaci primárneho vzdelávania dosahujú v medzinárodnom programe PIRLS dlhodobu priemernú, resp. nadpriemernú výsledky voči priemeru krajín EÚ, resp. OECD⁹. Tento výsledok je do istej miery skreslený faktom, že slovenský jazyk patrí medzi jazyky, ktorých forma rozpoznávania foném je takmer totožná s ich grafickým znázornením, a teda naučiť sa čítať je pre slovenských žiakov jednoduchšie, ako v prípade žiakov, ktorých fonémy nezodpovedajú 1:1 ich grafickému zobrazeniu (francúzsky, španielsky, anglický jazyk a pod.). V medzinárodnom programe PIRLS sa sleduje schopnosť žiakov čítať s porozumením, ako aj ich vzťah k čítaniu. Slovenskí žiaci nemajú problém s technikou čítania, pretože slovenský jazyk je z pohľadu učenia sa čítať jednoduchší ako napr. francúzsky jazyk. Žiaci vo Francúzsku sa učia čítať dlhšie, aby sa dopracovali k významu, resp. predstave. Žiaci, ktorí v Slovenskej republike v čítaní zaostávajú, sú do veľkej miery alebo žiaci, ktorých materinským jazykom nie je slovenský jazyk alebo žiaci, ktorí majú poruchy čítania (dyslexia), resp. pozornosti (ADHD), prípadne pochádzajú zo sociálno-kultúrneho prostredia, v ktorom sa s deťmi rodičia nerozprávajú. Z daného vyplýva, že slovenskí žiaci majú dobrý predpoklad preto, aby sa stali relatívne rýchlo samostatnými čitateľmi, v prípade, že texty, ktoré čítajú sú primerané ich veku.

Dáta z diagnostiky FinQ nám naznačujú, že slovenskí žiaci dosahujú priemer krajín EÚ, avšak ich úroveň je limitovaná nárokmi, ktoré na ne náš vzdelávací systém kladie. Štátny vzdelávací program je koncipovaný tak, aby naši žiaci vedeli čítať a písať, avšak **kontexty, v ktorých si môžu, na základe ich dobrej úrovne čitateľskej gramotnosti vytvárať predstavy o svete sú veľmi limitované.** Texty, s ktorými žiaci pracujú sú orientované najmä na literatúru pre deti a mládež a sú vytvorené autormi učebníc bez ich súvisu s reálnym životom žiakov. Z daného dôvodu vo formálnom vzdelávaní takmer absentuje možnosť pre žiakov rozvíjať ich vedomie o abstrakciách, objavovať a správne pomenovávať objekty, modely a koncepty, teda premýšľať a postupne zvyšovať úroveň ich systémového myslenia, kriticky pristupovať k informáciám, formovať prvé úsudky a overovať postupy, a na základe tohto všetkého sa rozhodovať. Môžeme konštatovať, že napriek relatívne dobrej úrovni čitateľskej gramotnosti slovenských žiakov, formálne vzdelávanie nerozvíja potenciál žiakov na dostatočnej kognitívnej úrovni pre rozvoj ich systémového myslenia. Následkom je potom ich zlyhávajú najmä v matematike, ako aj v ostatných vyučovacích predmetoch, najmä neskôr na druhom stupni základnej školy. Naši žiaci pracujú s nevhodne vybraným učebným materiálom, ktorý je zameraný skôr na potešenie z čítania a má málo spoločné s reálnym životom slovenských žiakov.

Z daného vyplýva, že naši žiaci, napriek ich potenciálu, zaostávajú vo všetkých oblastiach, pretože nerozumejú svetu, ktorý ich obklopuje, nedokážu ho správne pomenovať, premýšľať o ňom, komunikovať a samostatne sa o ňom učiť. V danom kontexte závažne vyznieva fakt, že slovenskí žiaci sú hodnotení v primárnom vzdelávaní rovnako prísne ako žiaci gymnaziálnych programov a prísnejšie ako žiaci najlepších európskych stredných škôl. Predpokladáme, že je to aj hlavný dôvod zlyhávania a demotivácie veľkej skupiny žiakov, najmä neskôr, na druhom stupni základných škôl.

9 Tamže, s. 10: Najvyššiu úroveň čitateľských zručností dosiahlo v PIRLS 2021 8 % slovenských žiakov (EÚ 8 %, OECD 9 %), 42 % dosiahlo vysokú úroveň (EÚ 40 %, OECD 41 %), 79 % priemernú (EÚ/OECD zhodne 77 %) a 94 % nízku úroveň (EÚ/OECD zhodne 94 %). 6 % slovenských žiakov nedosiahlo ani nízku úroveň čitateľských zručností, čo znamená, že títo žiaci nemajú ani základné čitateľské schopnosti. Z hľadiska ďalšieho vzdelávania tvoria žiaci nedosahujúci ani priemernú úroveň čitateľských zručností tzv. rizikovú skupinu. Do tejto kategórie patrí 21 % žiakov 4. ročníka ZŠ na Slovensku, v priemere krajín EÚ/OECD je to zhodne 23 % žiakov.

2.2 VYHODNOTENIE VÝSLEDKOV ŽIAKOV PROGRAMU FINQ V KONTEXTE MEDZINÁRODNÉHO PROGRAMU PISA

Program PISA je zameraný na zisťovanie úrovne čitateľskej, prírodovednej a matematickej gramotnosti 15-ročných žiakov. Ide o žiakov, ktorí vo väčšine krajín zúčastňujúcich sa na tomto meraní ukončujú povinnú školskú dochádzku a majú teda teoretickú možnosť vstúpiť na trh práce. Štúdiá PISA má potenciál identifikovať, na akej úrovni sú zručnosti žiakov v jednotlivých krajinách, ktoré sa na meraní zúčastňujú, a aká je pravdepodobnosť, že ich zručnosti postačujú na to, aby mohli úspešne participovať na ekonomickom rozvoji spoločnosti. Štúdiá PISA si kladie za cieľ poskytnúť spätnú väzbu o stave vzdelávacieho systému v zúčastnených krajinách. Z pohľadu definovania úrovni program PISA pracuje s definíciou úrovni, ktoré identifikujú mieru nadobudnutých vedomostí a zručností, ktorých ovládanie žiaci v teste preukázali¹⁰.

V programe FinQ sa realizuje komplexná diagnostika rozvoja kompetencií a funkčnej gramotnosti podľa testovej teórie z oblasti cudzích jazykov. Celosvetovo ide o relatívne neznámu doménu získavania spätnej väzby o úrovni spôsobilosti učiacich sa, ktorá sa mimo Slovenskej republiky v programe FinQ a EUQ realizuje v rámci formálneho vzdelávania na účely diagnostiky žiakov v Kanade. Tento typ diagnostiky je možné vytvoriť len za predpokladu, že jednotlivé procesy systémového myslenia sú podrobne opísané a zaradené do referenčných úrovni. Inak povedané, **základným predpokladom na získavanie dát o úrovni systémového myslenia žiakov, je poznať proces, akým žiak vytvára komunikáciu, ako vytvára poznatky, pojmy, ako vytvára úsudky, nápady, stratégie, modely a pod.**

Referenčné úrovne nie sú stanovené taxonomicky, ako v prípade programu PISA, ale na základe toho, do akej miery dokážu žiaci výsledky myslenia (texty, fakty, pojmy atď.) sformulovať a ďalej komunikovať. Kým úplný začiatok používajú procesy myslenia len na základe vnemov z blízkeho okolia (žiak používa jednoduché vety typu: „Z obľúbenej čokolády mi ostal už len kúsok.“), pokročilý používateľ dokáže odpozorované z okolia zovšeobecniť, správne pomenovať, vysvetliť druhému človeku a zároveň dokáže navrhnúť argumenty na zlepšenie a presadiť si ich. **V danom systéme posudzovania úrovne myslenia žiakov je dôležité rozlíšiť, či žiak dokáže uvažovať samostatne, alebo potrebuje významnú pomoc okolia. Ak žiak nie je samostatný, nedokáže sa ani samostatne učiť, potom je otázka, či ho v tomto procese učiteľ dostatočne sprevádza.**

V rámci reformy školského systému v Slovenskej republike dokáže program FinQ odstrániť základnú prekážku pre rozvoj myslenia žiakov, keďže prináša všetkým cieľovým skupinám (žiak, učiteľ, vedenie škôl, rodič, ostatní relevantní aktéri v systéme výchovy a vzdelávania) presnú informáciu o pokroku v danej oblasti, t. j. učiteľ už nemusí zameriavať svoju prácu a hodnotenie len na to, čo žiaci vedia, a čo dokážu urobiť (zameranie programu PISA, T5 a T9, maturitnej skúšky), ale aj na to, do akej miery dokážu samostatne usudzovať, korektne argumentovať, do akej miery dokážu kriticky posúdiť informácie a na základe nich sa informovane rozhodnúť a pod.

Interpretácia výsledkov žiakov škôl v programe FinQ v porovnaní s výsledkami slovenských žiakov v programe PISA by mala byť opatrná. Hlavným dôvodom je fakt, že cieľom zberu dát v programe PISA je zistiť, do akej miery sú 15-roční žiaci pripravení, na úrovni ovládania vedomostí a zručností a ich využitia v procese myslenia (napríklad pri riešení zadania a úloh) pre trh práce. A to bez ohľadu na rozloženie týchto žiakov naprieč vzdelávacím systémom. Slovenská republika ponúka relatívne veľké možnosti, čo sa týka vzdelávacích programov, 15-roční žiaci môžu teda navštevovať druhý stupeň základnej školy, nižší stupeň 8-ročného gymnázia, 4- aj 5-ročné gymnázium, G a H odbory stredných škôl, ďalej M a K odbory 4- aj 5-ročné, ako aj špeciálnu školu, resp. spojenú školu.

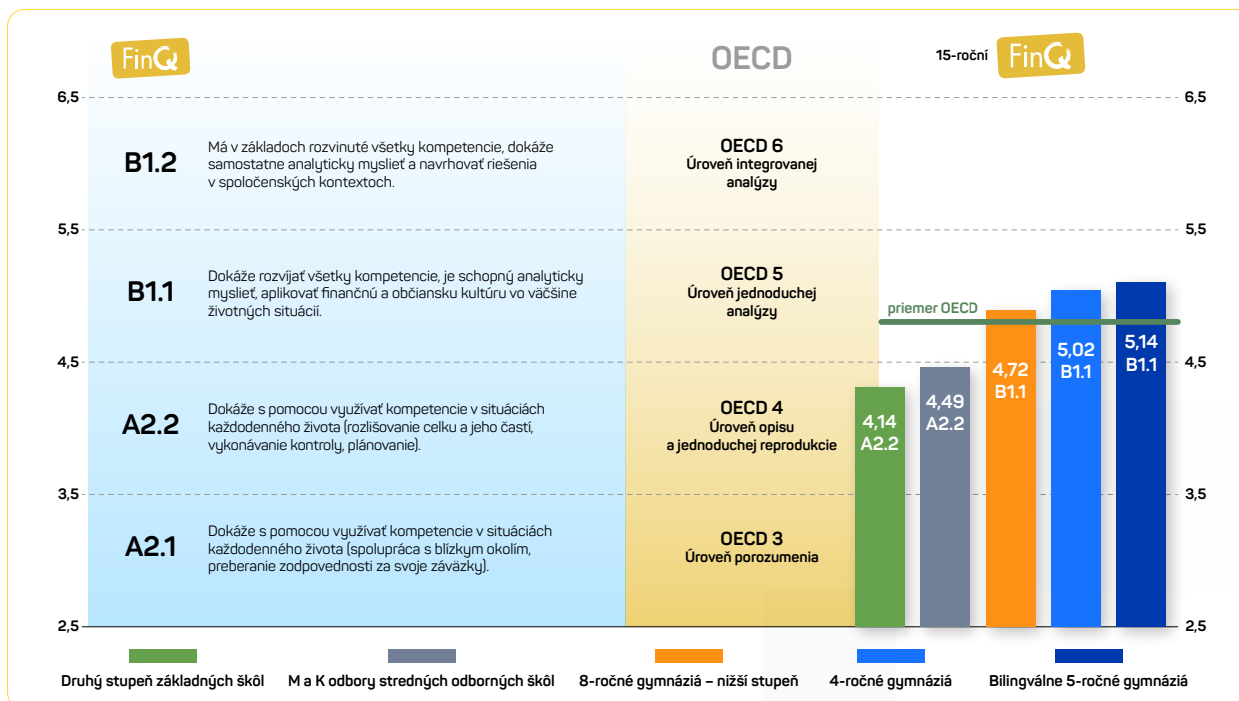
10 PISA: Správa o realizácii medzinárodnej štúdie PISA 2022 a prvé výsledky za SR. NIVAM, 2023, s. 5.
<https://www2.nucem.sk/sk/merania/medzinarodne-merania/pisa/cyklus/2022>

Pri interpretácii výsledkov je potrebné poukázať na dva významné faktory. Prvým je neustále sa znižujúca odbornosť učiteľov v základných a v stredných odborných školách, najmä v predmete matematika, fyzika, informatika a cudzí jazyk. Tento trend sa pomaly rozvíja aj na gymnáziách. Ďalším problémom je nepriaznivý demografický vývoj v kombinácii s dlhodobým trendom stagnácie siete základných a stredných škôl. To má za následok, že žiaci, ktorí by v minulosti vyštudovali H odbory, pre relatívne vysoký počet voľných miest v M a K odboroch, sú na ne prijímaní, a to bez prijímacích pohovorov. To platí aj medzi M a K odbormi a 4-ročnými gymnáziami. Rovnaký trend môžeme konštatovať aj v prípade 8-ročných gymnázií v okresoch a krajoch s nepriaznivým demografickým vývojom.

Keďže úprava siete škôl je v Slovenskej republike neefektívna, školy s rovnakým vzdelávacím programom majú rôznorodú kvalitu. Tam, kde existuje konkurencia a tlak rodičov na kvalitu, je výkonnosť vzdelávacieho systému vyššia. Program PISA však tentoukazovateľ nesleduje, preto sa môže zdať, že naši žiaci a výkonnosť nášho vzdelávacieho systému sa zhoršuje. **Výsledky v širšej analýze skôr naznačujú, že slovenskí žiaci sa ani nezlepšujú, ani nezhoršujú, dlhodobo stagnujú v neefektívnom a nehospodárne riadenom vzdelávacom systéme, ktorý dlhodobo nedokáže reagovať na spoločenské a technologické trendy a globálne výzvy.**

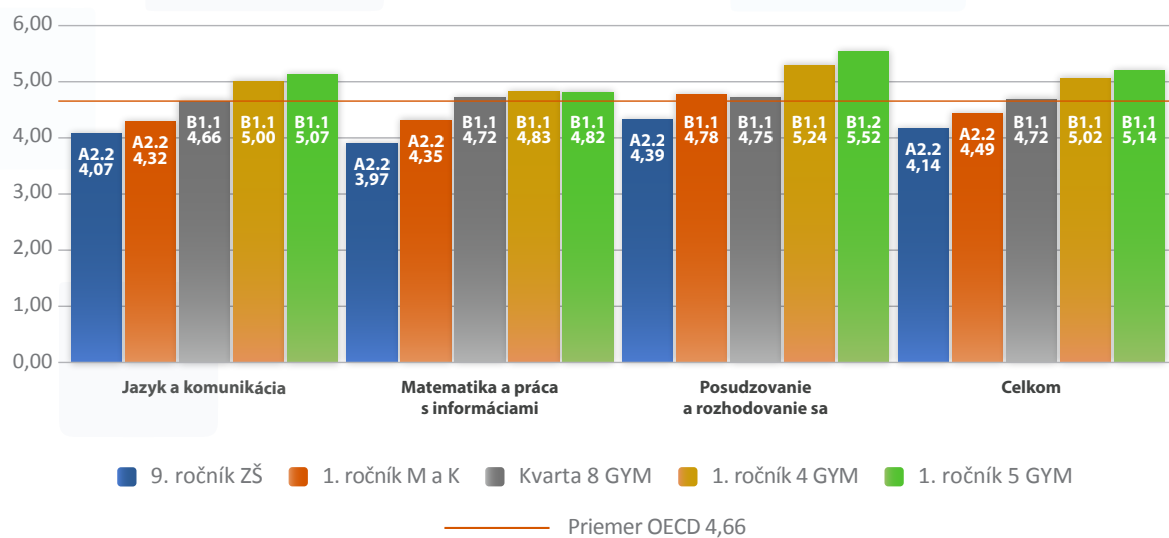
V kontexte pochopenia výsledkov žiakov v programe FinQ v kontexte porovnania výkonov 15-ročných žiakov v medzinárodnom programe PISA sme vytvorili nasledujúcu tabuľku, ktorá vysvetľuje, čo znamená daný výkon dosiahnutý v programe PISA v kontexte rozvoja funkčnej gramotnosti slovenských žiakov.

Tabuľka 5: Porovnanie dosiahnutých priemerných úrovní žiakov v programe FinQ s priemerom výkonov žiakov v programe PISA 2022

V programe PISA sú naši žiaci relatívne ďaleko od priemeru výkonov žiakov ostatných krajín, ktoré sa testovania zúčastňujú. Pre upresnenie porovnania výkonov našich žiakov je potrebné uviesť, že až 80 % testovaných žiakov v programe PISA patrí do našich najslabších skupín žiakov, t. j. žiakov druhého stupňa ZŠ a žiakov SOŠ (žiaci H odborov sú zastúpení dokonca dvojnásobne voči realite). Počet zastúpenia žiakov druhého stupňa v programe PISA relatívne kopíruje realitu, avšak zastúpenie našich najvýkonnejších žiakov (5-ročných bilingválnych gymnázií) v danej štúdii absentuje.¹¹ V programe FinQ zastúpenie žiakov realitu viac-menej kopírujú žiaci druhého stupňa ZŠ, M a K odborov, 5-ročných gymnázií. V kategórii žiakov 4-ročného gymnázia a 8-ročného gymnázia je zastúpenie žiakov v programe FinQ vyššie ako realita, ale porovnateľné s ich zastúpením v programe PISA.

Porovnanie výsledkov vybraných ročníkov základných a stredných škôl

Graf 1: Výsledky žiakov v programe FinQ

Z vyššie uvedeného grafu vyplýva, že naši 15-roční žiaci sú rozdelení v rôznych typoch vzdelávacích programov, ktoré im poskytujú rôznu úroveň rozvoja ich systémového myslenia, resp. funkčnej gramotnosti. Kým žiaci posledných ročníkov základných škôl sú v uvažovaní nesamostatní a potrebujú významnú pomoc učiteľa, žiaci SOŠ škôl sú síce ešte pod očakávanou úrovňou v komunikácii a využívaní logiky, avšak v oblasti poznávania, kritického prístupu k informáciám dosahujú očakávaný priemer. Naopak žiaci všetkých typov gymnázií sú na očakávanom priemere, resp. ho prekračujú (najmä žiaci 5-ročných bilingválnych gymnázií).

Najslabším článkom slovenského školstva je jednoznačne druhý stupeň základných škôl. Tieto zistenia dlhodobo prináša aj Štátna školská inšpekcia, ktorá ako hlavný dôvod uvádza príliš veľké zameranie na získavanie vedomostí a zručností žiakov formou najnižších foriem myslenia ako zapamätávanie si a jednoduchá reprodukcia¹². Učitelia na danom stupni vzdelávania tiež nechápu, že ich žiaci na druhom stupni ZŠ nie sú samostatní, nedokážu sa samostatne učiť a v prípade, ak nemajú pomoc, napr. rodičov, v škole zlyhávajú. Tento fakt je aj jedným z dôvodov, prečo u nás žiaci z nepodnetného prostredia zlyhávajú. **Výsledkom dlhodobého kvalitatívneho zanedbávania vzdelávania žiakov na druhom stupni základných škôl je demotivácia žiakov k učeniu sa, čo prispieva k zhoršovaniu sa ich celkového duševného zdravia.**

11 PISA: Správa o realizácii medzinárodnej štúdie PISA 2022 a prvé výsledky za SR. NIVAM. 2023, s. 15 – 16.
<https://www2.nucem.sk/sk/merania/medzinarodne-merania/pisa/cyklus/2022>

12 „Rozvíjanie poznávacích kompetencií na oboch stupňoch vzdelávania v dôsledku málo efektívnych metód vyučovania a nízkej miery uplatňovania edukačných stratégií učenia sa žiaka bolo výrazne oslabené, dosiahlo priemernú úroveň. Prevaha frontálneho vyučovania bez nastoľovania problémov s poskytovaním hotových informácií sa prejavila nedostatočnými príležitosťami pre riešenie zložitejších úloh a úloh vyžadujúcich si tvorivý prístup“. ŠTÁTNÁ ŠKOLSKÁ INŠPEKČIA: Správa o stave a úrovni výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach v Slovenskej republike v školskom roku 2023/2024. ŠŠI, 2024, s. 54.
https://www.ssi.sk/wp-content/uploads/2024/12/sprava_2024_web.pdf

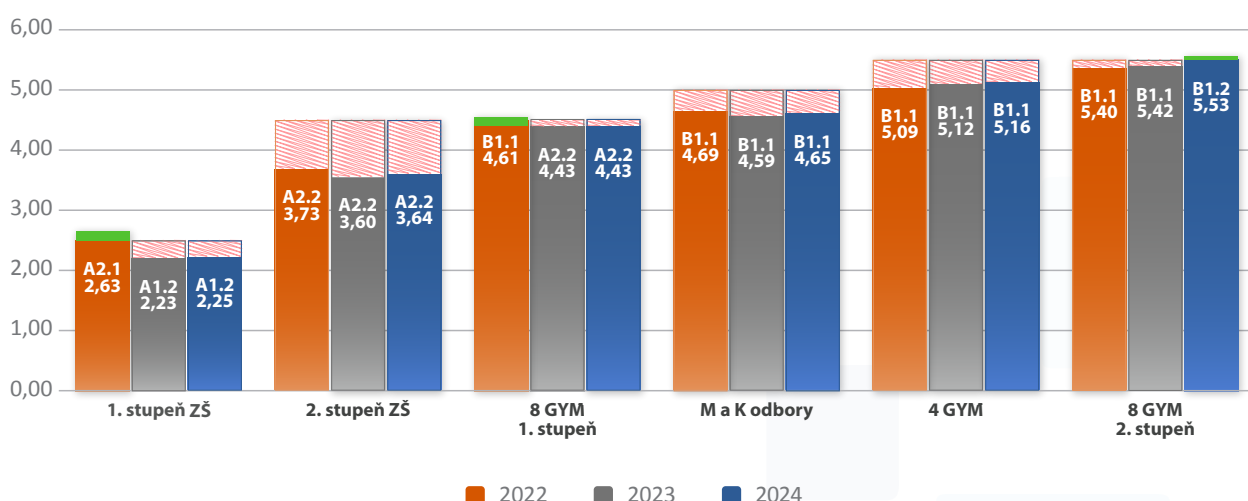
3. INTERPRETÁCIA VÝSLEDKOV DIAGNOSTIKY ŽIAKOV V PROGRAME FINQ V ROKU 2024 V KONTEXTE NÁRODNÝCH VÝSKUMOV O KVALITE VZDELÁVANIA V ZŠ A SŠ

V školskom roku 2024 sme realizovali diagnostiku žiakov v programe FinQ v školách, ktoré ho implementujú prvý, druhý a tretí rok. Keďže z pohľadu implementácie je program FinQ koncipovaný ako program celej školy (pre všetkých žiakov, učiteľov, vedenie školy, rodičov a ďalších aktérov vo vzdelávaní), školy si pri vstupe do programu môžu vybrať ako rýchlo zabezpečiť prístup k programu a jeho aktívne využívanie v každodennom vyučovacom procese. Niektoré školy volia opatrný implementačný plán (do troch rokov od začiatku realizácie programu FinQ na škole), iné ho implementujú postupne podľa vzdelávacích programov (napr. začnú implementáciu v 8-ročnom vzdelávacom programe, pokračujú 5-ročným vzdelávacím programom a končia 4-ročným vzdelávacím programom). Istá časť škôl volí kompletnú implementáciu programu FinQ hneď od prvého implementačného roka. Z daného dôvodu sú výsledky meraní v roku 2022, 2023, ako aj 2024 ovplyvnené týmto faktorom. Pri interpretácii výsledkov žiakov v programe FinQ je potrebné mať na pamäti, že v skupine žiakov z úvodnej diagnostiky, sú zahrnutí aj žiaci z FinQ škôl, ktoré realizujú daný program v triedach školy už druhý, resp. tretí rok. Rovnako pri interpretácii výsledkov žiakov v priebežnej diagnostike je potrebné vziať do úvahy, že niektorí žiaci realizujú program FinQ už druhý alebo tretí rok.

3.1 INTERPRETÁCIA VÝSLEDKOV DIAGNOSTIKY ŽIAKOV V PROGRAME FINQ VŠEOBECNE

Výsledky žiakov podľa jednotlivých vzdelávacích programov sú zaznamenané v nižšie uvedenom grafe v troj-ročnom porovnaní výsledkov. V grafe sú zaznamenané výsledky žiakov vzdelávacích programov, ktoré je možné zovšeobecniť vzhľadom na veľkosť a relatívne presné regionálne rozloženie (výnimku tvorí Prešovský kraj z dôvodu nízkeho zastúpenia žiakov vzhľadom na celkovú populáciu žiakov v danom kraji).

Porovnanie výsledkov žiakov podľa vzdelávacieho programu

Graf 2: Porovnanie všeobecného výkonu žiakov zapojených škôl do programu FinQ medzi jednotlivými ročníkmi diagnostiky

V roku 2022 boli výsledky žiakov ovplyvnené končiacou sa pandémiou COVID-19 a riadením zaraďovania ukrajinských detí do slovenských škôl, ktoré boli nútené presídliť sa z dôvodu vojnového konfliktu na Slovensko.

Školy boli zaťažené dvojnásobne administratívou, ako aj rýchlo meniacimi sa legislatívnymi podmienkami zabezpečovania vyučovacieho procesu. Okrem iného Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a mládeže Slovenskej republiky (ďalej len ministerstvo školstva) v danom období začalo realizovať prípravnú a pilotnú fázu komplexnej kurikulárnej reformy základného školstva.

Pravidelná diagnostika žiakov FinQ škôl naznačuje, že pred začiatkom globálnych kríz žiaci primárneho vzdelávania dosahovali kvalitatívne očakávané výsledky na úrovni národných a medzinárodných štandardov vo všetkých sledovaných oblastiach. Môžeme predpokladať niekoľko príčin tohto úspechu, ako relatívne uspokojivá odbornosť učiteľov primárneho vzdelávania, zameranie na spôsobilosti, ktoré žiakom pomáhajú porozumieť vytvárať jednoduché abstrakcie, modelovať a korektne argumentovať pri realizácii jednoduchých postupov, ktoré vychádzajú z ich reálneho života, spolupracovať a pod. Mnohí žiaci primárneho vzdelávania sa zúčastňujú aj mimoškolských aktivít, ktoré rozvíjajú ich talent, pričom túto možnosť im často ponúkajú samotné školy v rámci školských klubov, resp. školských krúžkov.

Príchodom na druhý stupeň základnej školy sa zameranie na funkčnú gramotnosť mení. Výsledky naznačujú, že učitelia zabezpečujú výučbu na väčšine vyučovacích predmetov najmä frontálnou výučbou. Táto je zameraná najmä na zapamätanie si a jednoduchú reprodukciu relatívne veľkého počtu odborných faktov, ktoré často v procese výučby na seba nenadväzujú. Učitelia predpokladajú, že žiaci sú natoľko samostatní, že dokážu fakty reprodukovať s porozumením a dokážu ich navzájom logicky previazať. Štátna školská inšpekcia dlhodobo poukazuje na tento fenomén,¹³ pričom je potrebné upozorniť na paradox – na jednej strane predpokladajú učitelia druhého stupňa základných škôl, že ich žiaci sú v procese učenia sa samostatní, čo vyžaduje dosiahnutie relatívne vysokej úrovne funkčnej gramotnosti žiakov (minimálne B1.1) a na strane druhej, vyžadujú od žiakov najmä zapamätanie si, bez porozumenia, izolovaných vedomostí a jednorazové preukázanie ich ovládania v priebežných a koncuročných písomkách. Žiaci druhého stupňa sú následne demotivovaní, pretože ich učenie nebaví, a čo je horšie, nekorešponduje s ich očakávaním a potrebami poznávať svet a postupne samostatne sa učiť a plánovať si svoje celoživotné vzdelávanie. Je potrebné zdôrazniť, že učitelia sa spoliehajú najmä na učebnice, ktoré takýto typ pasívnej výučby podporujú. **Okrem iného, slovenské školstvo bojuje s odlivom kvalifikovaných učiteľov, pričom odbornosť učiteľov druhého stupňa klesá takmer vo všetkých vyučovacích predmetoch.** Mnohí učitelia sa spoliehajú na pomoc rodičov, resp. že žiaci sa samostatne doučia, čomu v škole neporozumeli. To má za následok, že výsledky našich žiakov sú závislé od externej pomoci, t. j. žiaci z podnetného a sociálne vyváženého prostredia dosahujú významne lepšie výsledky ako žiaci, ktorých rodičia alebo ich zástupcovia im nevedia pomôcť, resp. im túto pomoc nevedia finančne zabezpečiť.

Nepostačujúca úroveň kvality učebných zdrojov, znižujúca sa odbornosť zabezpečenia vyučovacích hodín, systémovo zle nastavený proces hodnotenia výsledkov žiakov,¹⁴ nízka podpora inovácií v školách z pohľadu financovania a jeho centrálné riadenie štátom, nízke ohodnotenie učiteľov realizujúcich inovácie, absentujúci systém riadenia financovania škôl na základe ich kvality (absencia kvalitatívnych ukazovateľov a ich kvantitatívne vyhodnocovanie) sú hlavnou príčinou pretrvávajúceho zlého stavu výučby na druhom stupni základných škôl.

13 „Aplikovanie inovatívnych foriem a metód práce smerujúcich k aktívnemu činnostnému učeniu sa žiakov a rozvíjaniu ich kritického myslenia nebolo pozorované až na 46 % vyučovacích hodín. Na viac ako polovici absentovala možnosť zmysluplne využiť digitálne technológie v procese učenia sa žiakov a často aj príležitosť prehľbovať si sociálne zručnosti v kolaboratívnych činnostiach (50 %). Na nepostačujúcu implementáciu vedomostí zo vzdelávania poukázala i celková nízka miera rozvíjania poznávacích kompetencií žiakov (na úrovni 46,9 %), najmä uplatňovanie vyšších myšlienkových operácií. Len čiastočné realizovanie podporných stimulov nevytváralo na takmer tretine vyučovacích hodín primerané podmienky na vzdelávanie podľa individuálnych potrieb žiakov.“

ŠTÁTNÁ ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA: Správa o stave a úrovni výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach v Slovenskej republike v školskom roku 2023/2024. ŠŠI: 2024, s. 54. https://www.ssi.sk/wp-content/uploads/2024/12/sprava_2024_web.pdf

14 Absentuje „premyslené a transparentné zadefinovanie kritérií hodnotenia, monitorovanie a identifikácia individuálnych predpokladov žiakov kariérovým poradcom smerom k výberu ďalšieho štúdia, uvedomeniu si vlastných vedomostí, zručností a schopností už v nižších ročníkoch.“ Tamže, s. 83.

Všetky reformy, ktoré sa realizovali, resp. sú v procese realizácie sa prioritne zameriavajú na prvý stupeň základných škôl a kvalita ich implementácie sa už ďalej nenastavuje ani nesleduje. To má vplyv aj na samotnú sieť škôl a školských zariadení, v ktorej sú dlhodobo rovnako financované školy s nízkou kvalitou a školy s vysokou kvalitou, bez možnosti vyradenia škôl, na základe nesplnenia minimálneho kvalitatívneho štandardu. Nízka kvalita výchovy a vzdelávania na druhom stupni základných škôl má za následok, že kvalitne nastavené stredné školstvo je nútené vyrovnávať rozdiely medzi žiakmi základných škôl a zabezpečiť aspoň minimálnu úroveň ich funkčnej gramotnosti na účely ďalšieho štúdia na vysokej škole, resp. ich začleňovania do pracovného života. **Keďže systémovo sa dlhodobo nedarí odstrániť základné problémy nízkej kvality výchovy a vzdelávania na druhom stupni základných škôl, vznikli na podporu talentovaných žiakov programy 8-ročného gymnaziálneho štúdia. Práve strach rodičov o budúcnosť svojich detí spôsobuje, že o tieto programy je veľký záujem, aj napriek tomu, že sú určené nadaným žiakom.**

Diagnostika žiakov v programe FinQ v danom kontexte poukázala najmä na fakt, že pandémia COVID-19 mala najväčší vplyv na zníženie kvality vzdelávania v primárnom vzdelávaní. Hlavnou príčinou bolo, že žiaci mali povinnosť nosiť rúška, čo u nich významne ovplyvnilo proces učenia sa materinského jazyka. Ďalším dôvodom bolo zníženie počtu reálne odučených hodín v online výučbe, kde sa učitelia prioritne venovali materinskému jazyku, na úkor matematiky a ďalších vyučovacích predmetov. Prosocializačné aktivity, ktoré podporujú funkčnú gramotnosť žiakov (krúžková činnosť, aktivity školských klubov), boli úplne obmedzené. **Z daného dôvodu sa výsledky žiakov primárneho vzdelávania drasticky znížili, avšak výsledky diagnostiky 2024 naznačujú, že prepád je stabilizovaný a v budúcom roku by sme mohli očakávať postupné zvyšovanie celkovej úrovne funkčnej gramotnosti v danej kategórii žiakov.**

Z pohľadu žiakov druhého stupňa základných škôl je vývoj rovnako ovplyvnený pandémiou COVID-19, avšak aj napriek stabilizácii výkonov žiakov, posun smerom k minimálnym kvalitatívnym cieľom je zatiaľ vzdialený. **Výkony žiakov aktívne realizujúcich program FinQ vo svojom vyučovacom procese (vid'. kapitola 4) naznačujú, že pri intenzívnej implementácii programu FinQ (všetci žiaci, väčšina pedagógov) a aktívnom používaní všetkých jeho komponentov (pravidelné vzdelávania učiteľov, a nielen v oblasti finančného vzdelávania, využívania metodík a učebných zdrojov v platforme EduQ, zmena hodnotenia na základe Môjho portfólia FinQ na všetkých vyučovacích hodinách, pravidelná účasť učiteľov na webinároch organizovaných pre nich FinQ Centrom a odborným partnerom EDUAWEN EUROPE, pravidelná diagnostika a najmä kvalitne zabezpečené riadenie a koordinácia programu FinQ v škole) je možné do roku 2030 významne kvalitatívne zvýšiť proces výchovy a vzdelávania v danom vzdelávacom programe.**

Z daného pohľadu je najväčšou prekážkou, pre FinQ školy a školy celkovo, malý záujem ministerstva školstva poskytovať pravidelnú finančnú podporu v dostatočnej výške školám na inovácie, ktoré si samé vyberú.

Výsledky žiakov stredných škôl programu FinQ naznačujú stabilizáciu kvality výchovy a vzdelávania v jednotlivých vzdelávacích programoch a aj na základe implementácie programu FinQ je zaznamenané postupné zvyšovanie rozvoja funkčnej gramotnosti smerom k minimálnym kvalitatívnym cieľom. Túto tendenciu zachytila v roku 2023 aj Štátna školská inšpekcia, ktorá v prípade gymnaziálnych programov stredoškolského vzdelávania konštatuje dosahovanie priemernej úrovne kľúčových kompetencií.¹⁵ **Rovnako ako naznačujú výsledky žiakov v programe FinQ aj Štátna školská inšpekcia konštatuje, že žiaci daných vzdelávacích programov dosahujú úroveň samostatnej jednoduchej analýzy, a len určitá skupina žiakov dosiahne (v programe FinQ najmä žiaci 8-ročných a 5-ročných gymnaziálnych programov) úroveň jednoduchej argumentácie.**

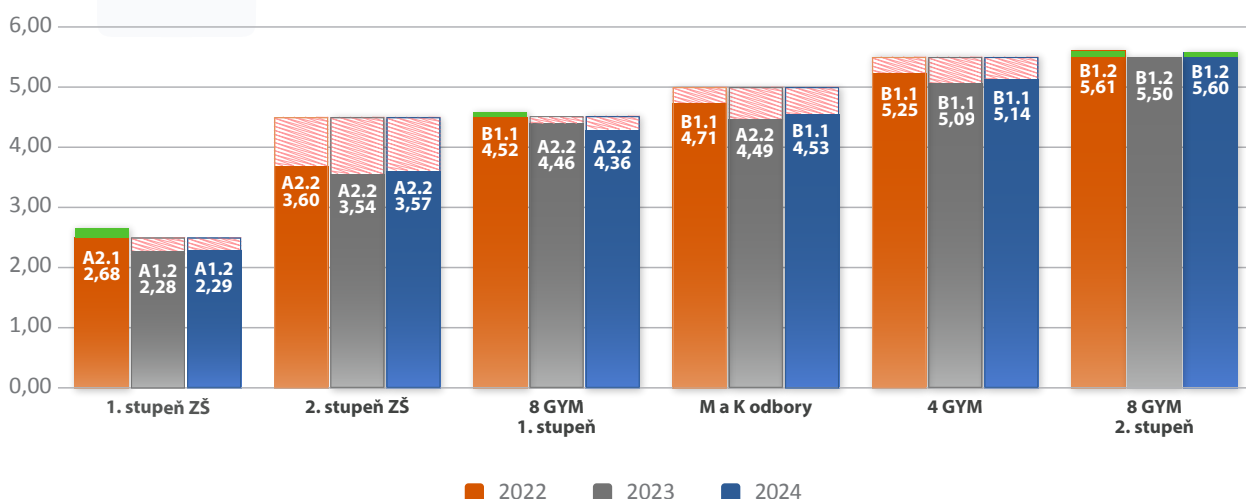
¹⁵ „Rozvíjanie kľúčových kompetencií v učení sa žiakov bolo na priemernej úrovni. Z celkového zhodnotenia úrovne posudzovaných kompetencií vyplynulo, že v najväčšej miere boli rozvíjané komunikačné kompetencie, ktoré dosiahli dobrú úroveň. Ostatné kompetencie vrátane poznávacích boli rozvíjané na úrovni priemernej. Úroveň poznávacích kompetencií znížoval rozvoj vyšších kognitívnych procesov. Najnižšie percento dosiahlo rozvíjanie občianskych kompetencií, ktoré má značné rezervy v rozvíjaní argumentačne podloženej obhajobe vlastného názoru žiakov v diskusii. V najmenšej miere boli rozvíjané najmä na predmetoch vzdelávacej oblasti Matematika a práca s informáciami.“ ŠTÁTNÁ ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA: Správa o stave a úrovni výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach v Slovenskej republike v školskom roku 2023/2024. ŠŠI: 2024, s. 130. https://www.ssi.sk/wp-content/uploads/2024/12/sprava_2024_web.pdf

3.2 INTERPRETÁCIA VÝSLEDKOV DIAGNOSTIKY ŽIAKOV V PROGRAME FINQ Z POHLĎADU SUBTESTOV

V subteste **Jazyk a komunikácia** sledujeme v diagnostike FinQ do akej miery dokážu žiaci porozumieť pojmom, faktom, názorom, argumentom, hodnotiacim úsudkom atď. v čítanom texte. Ďalej sledujeme do akej miery dokážu žiaci porozumieť explicitným a implicitným informáciám v rôznych typoch textov (súvislých, nesúvislých, kombinovaných, vyjadrených obrázkom a pod.). V danej časti diagnostiky sa tiež zameriavame u žiakov na určenie úrovne pochopenia zdroja informácií v textoch, do akej miery dokážu rozlíšiť, či je zdroj dôveryhodný, alebo naopak sa vyznačuje manipulatívnymi technikami v procese porozumenia textu žiakmi. Subtest tiež odhaľuje do akej miery je predstava žiakov o pojmoch, s ktorými na rozličných úrovniach pracujú v kontexte rozvoja ich finančnej a občianskej kultúry presná, a ako chápu dané pojmy v širších a všeobecnejších kontextoch. Na vyšších úrovniach sa sleduje, či žiaci dokážu z textu zovšeobecniť záver a vytvoriť na jeho základe logický úsudok alebo argument.

Nasledujúci graf nám ponúka porovnanie dosiahnutých úrovní žiakov v subteste Jazyk a komunikácia zameranom najmä na spôsobilosť *čítať s porozumením* v trojročnom slede (2022 až 2024). Porovnanie sme uskutočnili iba v programoch s relevantnou vzorkou žiakov v jednotlivých vzdelávacích programoch vzhľadom na rozloženie celkovej populácie žiakov v jednotlivých vzdelávacích programoch v Slovenskej republike.

Porovnanie výsledkov žiakov v subteste Jazyk a komunikácia

Graf 3: Porovnanie výkonu žiakov zapojených škôl do programu FinQ medzi jednotlivými ročníkmi diagnostiky v oblasti Jazyk a komunikácia

Analýzou výsledkov žiakov v danom subteste môžeme konštatovať, že riešenie dôsledkov globálnych kríz (pandémia COVID-19, vojnový konflikt na Ukrajine) na úrovni školy mal za následok významné zhoršenie funkčnej gramotnosti žiakov vo všetkých vzdelávacích programoch. **V roku 2024 sme zachytili tendenciu stabilizácie kvality výchovno-vzdelávacieho procesu, najmä v stredných školách.** V kontexte rozvoja komunikačných spôsobilostí žiakov môžeme potvrdiť uspokojivú úroveň pri žiakoch nižšieho stupňa 8-ročného a 4-ročného programu gymnázií. Neuspokojivú úroveň môžeme konštatovať pri žiakoch M a K odborov a prvého stupňa základných škôl. Za významne neuspokojivú môžeme považovať úroveň spôsobilostí žiakov druhého stupňa v sledovanej oblasti. Naopak za významne uspokojivú môžeme považovať dosiahnutú úroveň žiakov vyššieho stupňa 8-ročných a zároveň žiakov 5-ročných bilingválnych gymnázií (výsledok danej skupiny žiakov v grafe absentuje, pretože vzorka žiakov je nedostatočná z pohľadu zastúpenia v krajoch).

Daný trend korešponduje aj s výsledkami Štátnej školskej inšpekcie, ktorá z pohľadu výkonov žiakov základných škôl v danej oblasti konštatuje: „*Analyzovať text, konfrontovať svoje poznatky so získanými informáciami či skúsenosťami dokázali žiaci len približne na dvoch tretinách (62,8 %) z pozorovaných hodín, na viac ako štvrtine hodín takúto možnosť nedostali, čo oslabovalo rozvíjanie ich čitateľských zručností. Text aj posudzovať a vyslovovať závery, hypotézy a riešiť úlohy na spájanie širších súvislostí obsahu textu so svojimi poznatkami dokázali iba na menej ako tretine hodín (30,9 %). Ďalším negatívom bolo, že až na 60,6 % hodín príležitosť k zaujatiu hodnotiaceho stanoviska, uvažovaniu a hodnoteniu informácií v texte vôbec nedostali, čo im neumožňovalo prehlbovať si čitateľskú gramotnosť a s ňou súvisiace komunikačné kompetencie.*“¹⁶

Pri stredných školách Štátna školská inšpekcia ďalej v prípade gymnázií konštatuje: „*Komunikačné kompetencie boli rozvíjané na dobrej úrovni a zároveň z posudzovaných kompetencií na najvyššej. Pozitívom bola schopnosť žiakov reagovať na podnety s využitím primeranej slovnej zásoby a odbornej terminológie. Ich rozvíjanie oslabovala práca s textom na vyšších úrovniach čítania s porozumením, interpretácia textu a jeho hodnotenie, ako aj tvorba textu ústneho alebo písomného*“¹⁷. V prípade stredných odborných škôl je výsledok obdobný ako v prípade diagnostiky žiakov v programe FinQ v danej oblasti: „*Komunikačné kompetencie boli rozvíjané na priemernej a zároveň na najvyššej úrovni vo všeobecnom i odbornom teoretickom vzdelávaní. Žiaci v ŠO disponovali primeranou slovnou zásobou s adekvátnym využitím odbornej terminológie. Rozvoj komunikačných spôsobilostí obmedzovala nedostatočná práca s textom zameraná na hodnotenie, posudzovanie a vyjadrenie vlastného stanoviska, ktorá absentovala najmä u žiakov v UO. Súčasne sa preukázalo, že ak žiaci UO dostali príležitosť pracovať s textom, zvládali ju na málo vyhovujúcej úrovni.*“¹⁸

V oblasti porozumenia textu slovenskí žiaci dosahujú priemerné úrovne, pričom významne nevyhovujúcu úroveň dosahujú žiaci druhého stupňa základných škôl a žiaci učebných odborov (v programe FinQ H a G odbory). Dôsledkom tohto stavu je, **že žiaci sa nedokážu samostatne učiť, posudzovať kriticky informácie, vytvárať si objektívne predstavy o pojmoch, faktoch, tvrdeniach, argumentoch, t. j. žiaci druhého stupňa základných škôl a učebných odborov nedokážu bez pomoci (učiteľa, rodiča a pod.) objektívne posudzovať, vyhodnocovať to, čo je im komunikované a sú skupinou obyvateľov, ktorá ľahko podlieha manipulácii.**

Z pohľadu ich ďalšieho vzdelávania je daná skupina žiakov odkázaná na učiteľa, pretože sa nedokáže samostatne učiť, čo má za následok veľké rozdiely vo výkonoch žiakov vzhľadom na kvalitu vzdelávania, ktorá im v škole bola poskytnutá, ďalej na možnosti podpory zo strany rodičov, resp. zákonných zástupcov. Slovensko je dlhodobo označované za krajinu, v ktorej je úspech žiaka závislý od jeho socioekonomického zázemia. Práve fakt, že žiaci druhého stupňa nedokážu samostatne vytvárať významy a zovšeobecňovať ich, je jednou z príčin tohto stavu.

V subteste **Matematika a práca s informáciami** sledujeme u žiakov v programe FinQ úroveň ich schopností porozumieť a vytvárať abstrakcie, korektne argumentovať a riešiť problémy, s ktorými sa môžu stretnúť v ich živote v kontexte rozvoja ich finančnej a občianskej kultúry. Tiež sledujeme schopnosť spracovávať informácie vyjadrené číselne alebo graficky v reálnom živote, ale aj v digitálnom priestore. V roku 2023 sme do diagnostiky zaradili aj úlohy, ktoré odkazujú na schopnosť žiakov rozoznať, či ide o informáciu spracovanú človekom alebo umelou inteligenciou.

Nasledujúci graf nám ponúka porovnanie dosiahnutých úrovní žiakov v subteste Matematika a práca s informáciami zameranom najmä na spôsobilosti *abstrahovanie – modelovanie a korektné argumentovanie* v trojročnom slede (2022 až 2024). Porovnanie sme uskutočnili iba v programoch s relevantnou vzorkou žiakov v jednotlivých vzdelávacích programoch vzhľadom na rozloženie celkovej populácie žiakov v jednotlivých vzdelávacích programoch v Slovenskej republike.

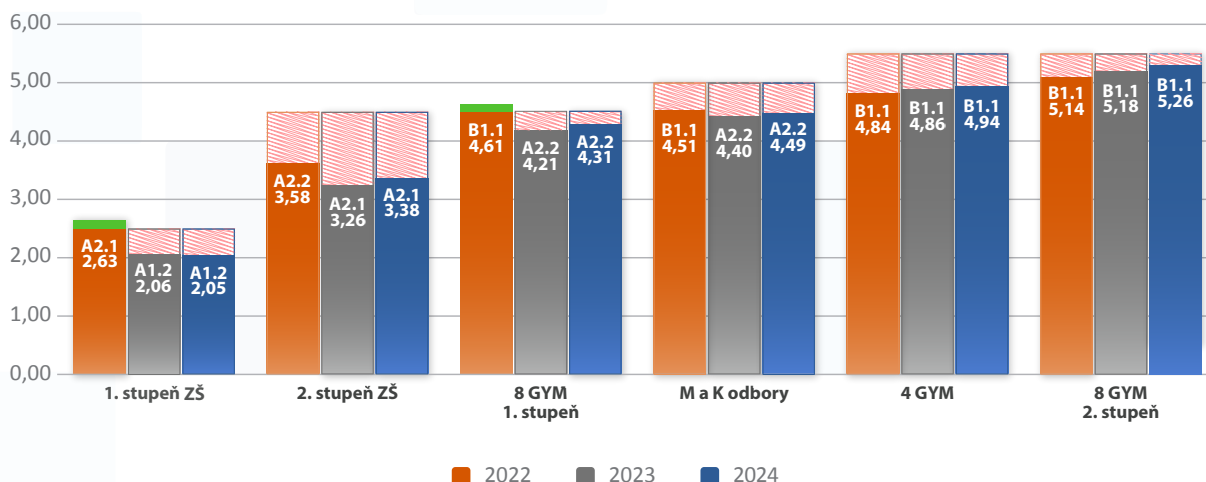
16 ŠTÁTNÁ ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA: *Správa o stave a úrovni výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach v Slovenskej republike v školskom roku 2023/2024*. ŠŠI: 2024, s. 51. https://www.ssi.sk/wp-content/uploads/2024/12/sprava_2024_web.pdf

17 Tamže, s. 131.

18 Tamže, s. 164.

Porovnanie výsledkov žiakov v subteste Matematika a práca s informáciami

Graf 4: Porovnanie výkonu žiakov zapojených škôl do programu FinQ medzi jednotlivými ročníkmi diagnostiky v oblasti Matematika a práca s informáciami

Analýzou výsledkov žiakov v danom subteste môžeme konštatovať, že riešenie dôsledkov globálnych kríz (pandémia COVID-19, vojnový konflikt na Ukrajine) na úrovni školy mal za následok **významné zhoršenie funkčnej gramotnosti žiakov vo všetkých vzdelávacích programoch, ale najmä v matematike a práci s informáciami**. Zároveň ide o oblasť, v ktorej naši žiaci dlhodobo dosahujú neuspokojivé výsledky vo všetkých vzdelávacích programoch. V roku 2024 sme zachytili tendenciu stabilizácie kvality výchovno-vzdelávacieho procesu aj v tejto oblasti, najmä v stredných školách, i keď **celková úroveň slovenských žiakov je neuspokojivá**. Významne neuspokojivá je úroveň žiakov druhého stupňa základnej školy. Prvýkrát od realizácie diagnostiky sme zaznamenali u žiakov všetkých vzdelávacích programov posun v danej oblasti smerom nahor, s výnimkou žiakov primárneho vzdelávania, kde úroveň oproti minulému roku stagnuje. Aj v danom prípade výsledky diagnostiky žiakov v programe FinQ korešpondujú so zisteniami Štátnej školskej inšpekcie¹⁹ a poukazujú na potrebu zamerania inovácií na danú oblasť rozvoja spôsobilosti slovenských žiakov: „*Oblasti vyžadujúce zlepšenie: rozvíjanie kritického myslenia a práce s chybou, rozvíjanie vyšších myšlienkových procesov zadávaním, úloh na rozvíjanie samostatnej analýzy problému, samostatného uvažovania, ale najmä hodnotenia a tvorivosti, rozvíjanie schopnosti vyjadriť svoj názor a argumentačne relevantne ho vo vzájomnej diskusii podporiť, podpora vzájomnej kooperácie s dôrazom na prezentovanie výsledkov spoločnej práce, efektívne využitie IKT, vyhodnocovanie dosiahnutých cieľov vyučovacích hodín s využitím (seba)hodnotenia.*“²⁰

Výsledky žiakov v diagnostike programu FinQ potvrdzujú konštatovania Štátnej školskej inšpekcie v danej oblasti a naznačujú, že slovenskí žiaci sú významne pod očakávaným kvalitatívnym priemerom v danej oblasti. Výnimku tvoria gymnáziá. **V danej oblasti nedokážu žiaci samostatne porozumieť a vytvárať logicky správne abstrakcie, korektne argumentovať a využívať abstrakcie a ich modely pri riešení životných situácií v kontexte rozvoja ich finančnej a občianskej kultúry.** Rovnako na vyšších úrovniach nedokážu ponúknuť logicky korektnú argumentáciu. Čo sa týka gymnázií žiaci FinQ škôl nedokážu uspokojivo využívať matematické vedomosti a zručnosti, ktoré v škole nadobudli v každodennom živote. Analýza naznačuje, že matematika a informatika sa učia pre ďalšie štúdium, absentuje ich aplikácia pre každodenný život. Netreba pripomínať, že v kontexte rozvoja finančnej kultúry ide o kľúčovú oblasť porozumenia a aplikovania matematiky v každodennom živote.

¹⁹ „Aplikovanie inovatívnych foriem a metód práce smerujúcich k aktívnemu činnostnému učeniu sa žiakov a rozvíjaniu ich kritického myslenia nebolo pozorované až na 46 % vyučovacích hodín. Na viac ako polovici absentovala možnosť zmysluplne využiť digitálne technológie v procese učenia sa žiakov a často aj príležitosť prehľbovať si sociálne zručnosti v kolaboratívnych činnostiach (50 %). Na nepostačujúcu implementáciu vedomostí zo vzdelávania poukázala i celková nízka miera rozvíjania poznávacích kompetencií žiakov (na úrovni 46,9 %), najmä uplatňovanie vyšších myšlienkových operácií. Len čiastočne realizovanie podporných stimulov nevytváralo na takmer tretine vyučovacích hodín primerané podmienky na vzdelávanie podľa individuálnych potrieb žiakov.“

ŠTÁTNÁ ŠKOLSKÁ INŠPEKČIA: Správa o stave a úrovni výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach v Slovenskej republike v školskom roku 2023/2024. ŠŠI: 2024, s. 65. https://www.ssi.sk/wp-content/uploads/2024/12/sprava_2024_web.pdf

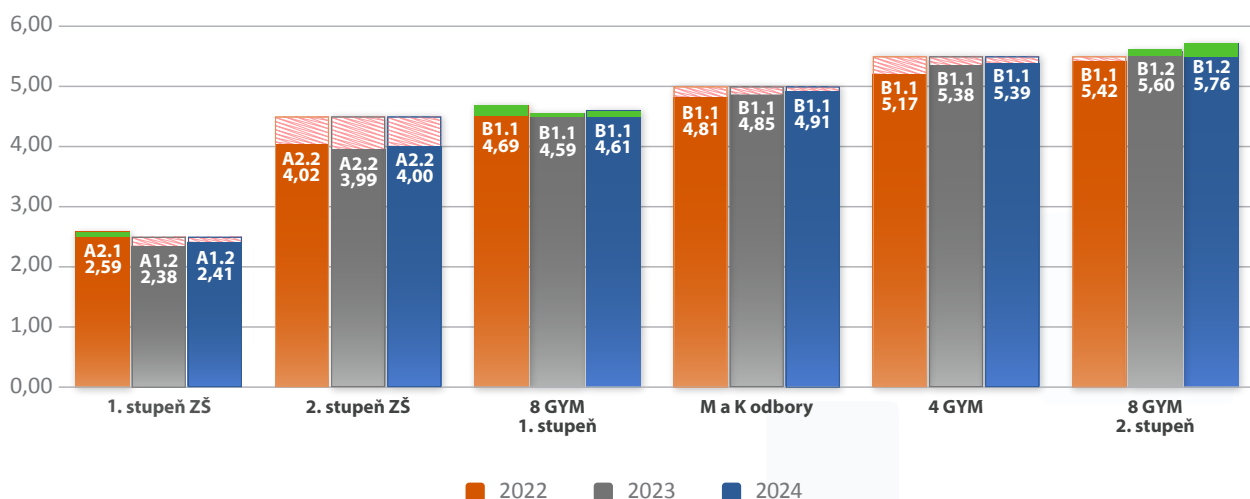
²⁰ Tamže, s. 135.

Analýza výsledkov žiakov v danej oblasti poukazuje na akútnu potrebu systémovej zmeny v predmetoch matematika a informatika. Z pohľadu riešenia globálnych kríz v dobe nástupu umelej inteligencie ide o zmenu, bez ktorej nie je možné zvrátiť nepriaznivý stav kvality výchovy a vzdelávania v Slovenskej republike. Táto zmena by mala byť realizovaná v širšom kontexte zmien v materinskom jazyku a prírodovedných predmetoch, v opačnom prípade bude jej vplyv na cieľové skupiny minimalizovaný. Program FinQ naznačuje, že pokiaľ zmena nebude riadená v procese implementácie komplexne (od kurikula cez vzdelávanie pedagógov, zmeny v metodológii výučby matematike, dostupnosti kvalitných učebných materiálov pre žiakov, pravidelnej diagnostiky pokroku, zmeny hodnotenia až po zabezpečenie dostatočnej odbornosti vyučovaných hodín kvalifikovanými učiteľmi) zmena bude len čiastočná, bez reálneho vplyvu na kvalitu vzdelávacieho systému v Slovenskej republike.

V subteste **Posudzovanie a rozhodovanie sa** sledujeme u žiakov v programe FinQ úroveň ich schopností správne interpretovať informácie vzhľadom na kontext a zdroj informácií a na ich základe sa rozhodnúť v zmysle kultúrnej akceptovanej spoločenskej normy. Dosiahnutá úroveň žiakov v danej oblasti je ovplyvnená úrovňou ich pragmatického myslenia a prosociálneho cítenia. Vplyv na výsledok v danom subteste má aj úroveň celkového porozumenia žiakov komunikovanému textu a schopnosť porozumieť základným abstrakciám v kontexte rozvoja finančnej a občianskej kultúry žiakov. V danej oblasti zohráva významnú rolu aj vek žiaka, pričom mladší žiaci majú naivné predstavy o svete „dospelých“ z pohľadu riadenia ich života v témach financií a aktívneho občianstva.

Nasledujúci graf nám ponúka porovnanie dosiahnutých úrovní žiakov v subteste Posudzovanie a rozhodovanie sa zameranom najmä na spôsobilosti tvorba a overovanie hypotéz, testovanie možností a revidovanie konania a ovplyvňovanie sociálneho života v trojročnom slede (2022 až 2024). Porovnanie sme uskutočnili iba v programoch s relevantnou vzorkou žiakov v jednotlivých vzdelávacích programoch vzhľadom na rozloženie celkovej populácie žiakov v jednotlivých vzdelávacích programoch v Slovenskej republike.

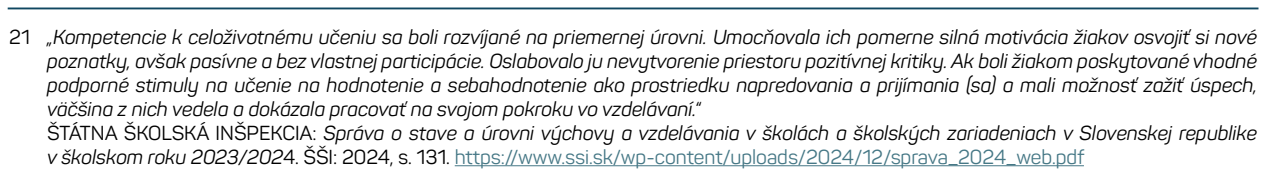
Porovnanie výsledkov žiakov v subteste Posudzovanie a rozhodovanie sa

Graf 5: Porovnanie výkonu žiakov zapojených škôl do programu FinQ medzi jednotlivými ročníkmi diagnostiky v oblasti Posudzovanie a rozhodovanie sa

Výsledok nám naznačuje, že slovenskí žiaci majú veľký potenciál rozvoja ich systémového myslenia, schopnosti kriticky pristupovať k informáciám a rozhodovať v zmysle prosociálneho cítenia za predpokladu, že učitelia sa aktívne rozvoju sledovaných spôsobilostí vo vyučovacom procese venujú a zároveň vedia žiakov **objektívne hodnotiť**. Neustále zvyšovanie funkčnej gramotnosti žiakov vo FinQ školách nám naznačuje, že pri kvalitnom programe rozvoja funkčnej gramotnosti a jeho správnej implementácii sa učitelia stávajú motivačným faktorom v procese výchovy a vzdelávania svojich žiakov a žiaci sa stávajú samostatnými z pohľadu rozvoja ich myslenia a účinného konania v rôznorodých životných situáciách.

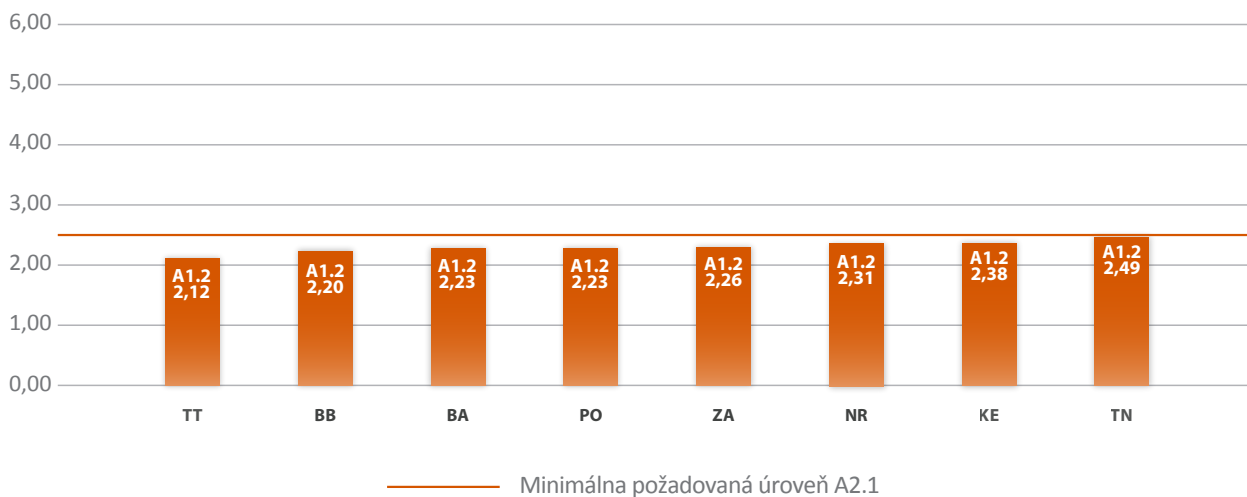
Využívanie inovatívnych výučbových nástrojov programu FinQ zabezpečuje žiakom zažiť si úspech (žiak si zaznamenáva každý svoj pokrok v Mojom portfóliu FinQ) a učiteľom dáva neustálu spätnú väzbu o efektívnosti ich učebného procesu v kontexte rozvoja finančnej a občianskej kultúry žiakov FinQ tried.

3.3 INTERPRETÁCIA VÝSLEDKOV DIAGNOSTIKY ŽIAKOV V PROGRAME FINQ Z POHLĎADU REGIONÁLNEHO ROZLOŽENIA

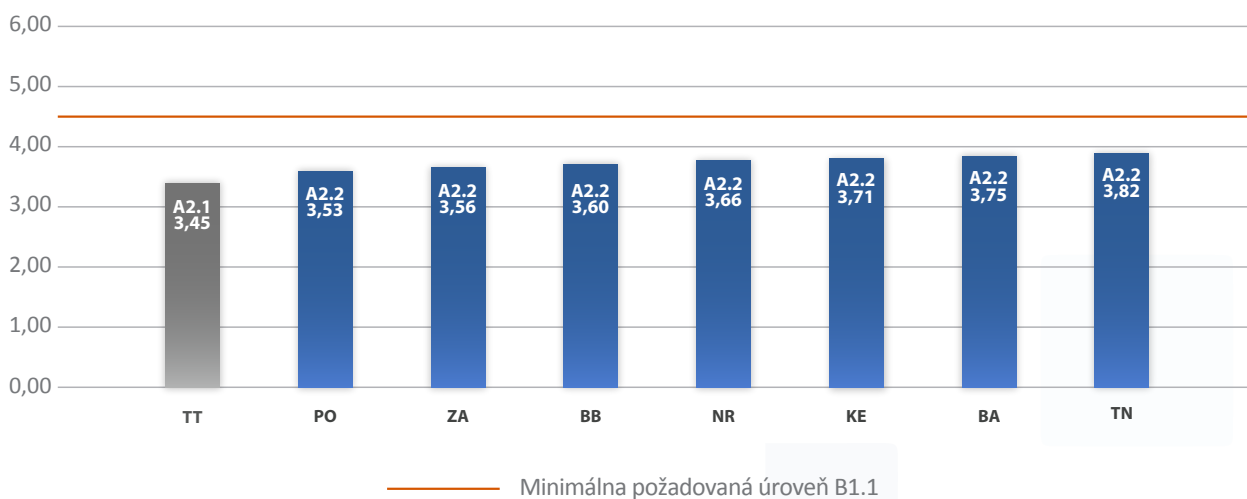
Predmetom tejto analytickej časti je porovnanie výsledkov jednotlivých kategórií žiakov podľa krajov. Predmetom porovnania sú kategórie, ktoré predstavujú najpočetnejšie skupiny žiakov, a tak ich možno považovať za štatisticky významné. Nasledujúce grafy znázorňujú dosiahnuté priemerné úrovne žiakov za všetky tri subtesty v krajoch a v jednotlivých vzdelávacích programoch.

Výsledky žiakov 1. stupňa ZŠ

Graf 6: Porovnanie výkonu žiakov primárneho vzdelávania v programe FinQ vzhľadom na regionálne rozloženie

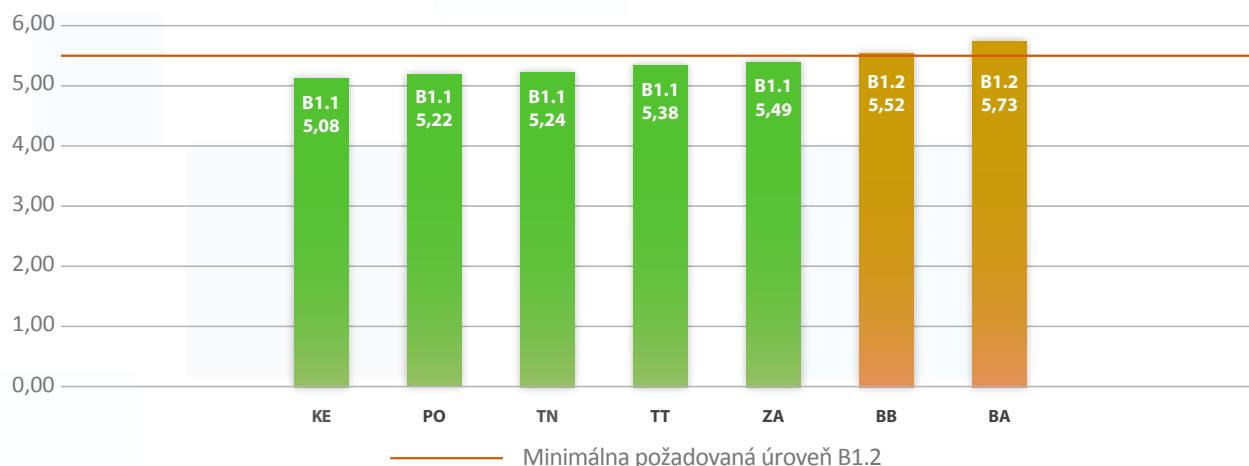
Výsledky žiakov 2. stupňa ZŠ

Graf 7: Porovnanie výkonu žiakov druhého stupňa základných škôl v programe FinQ vzhľadom na regionálne rozloženie

Výsledky žiakov 2. stupňa 8-ročných gymnázií

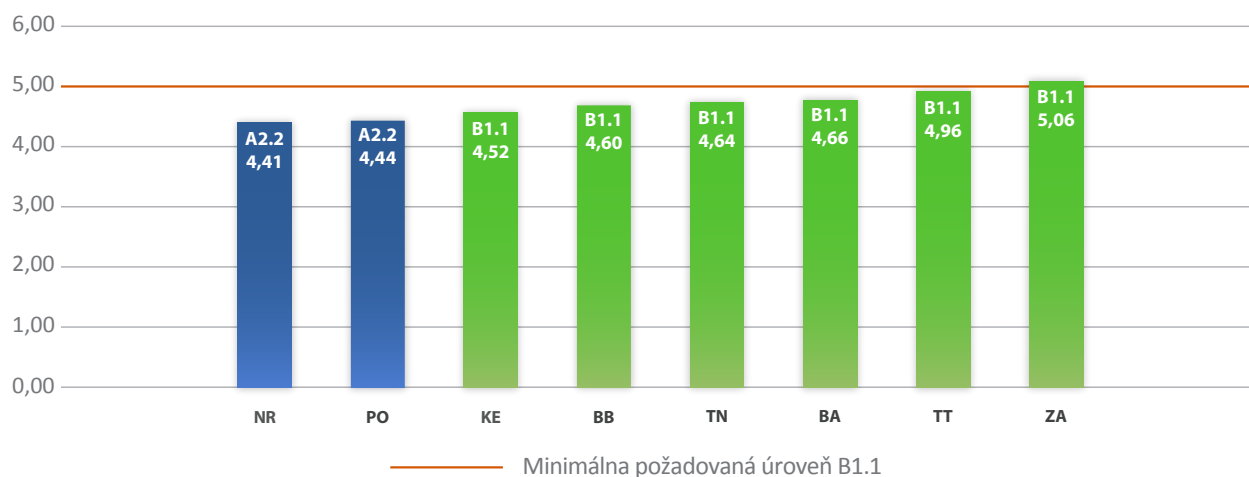
Graf 8: Porovnanie výkonu žiakov druhého stupňa 8-ročných gymnázií v programe FinQ vzhľadom na regionálne rozloženie

Výsledky žiakov 4-ročných gymnázií

Graf 9: Porovnanie výkonu žiakov 4-ročných gymnázií v programe FinQ vzhľadom na regionálne rozloženie

Výsledky žiakov M a K odborov vzdelávania

Graf 10: Porovnanie výkonu žiakov M a K odborov stredných škôl v programe FinQ vzhľadom na regionálne rozloženie

Z porovnania výsledkov jednotlivých kategórií žiakov podľa krajov vyplýva, že:

1. Najvýraznejšie rozdiely v kvalite vzdelávania v závislosti od kraja sa prejavujú u žiakov M a K odborov, 4-ročného gymnázia a druhého stupňa 8-ročného gymnázia.
2. Výsledky žiakov prvého stupňa vo všetkých krajoch sú pod úrovňou kvalitatívneho priemeru a sú relatívne vyrovnané.
3. Výsledky žiakov druhého stupňa sú vo všetkých krajoch relatívne vyrovnané, sú pod očakávaným priemerom (B1.1), pričom najnižšiu úroveň dosiahli žiaci v Trnavskom kraji (A2.1).
4. Výsledky žiakov nižšieho stupňa 8-ročných gymnázií sú vo všetkých krajoch relatívne vyrovnané, kvalitatívny priemer (B1.1) dosiahli len žiaci v Bratislavskom kraji. V danej kategórii žiaci FinQ škôl v priebežnej diagnostike vo všetkých krajoch zaznamenali štatisticky významný posun smerom nahor. Z hľadiska krajov sú výsledky žiakov vyššieho stupňa 8-ročných gymnázia kolísavé, úroveň kvalitatívneho priemeru dosiahli žiaci Bratislavského a Banskobystrického kraja (B1.2).
5. Výsledky žiakov 4-ročných gymnázií sú z hľadiska krajov nerovnomerné a vo všetkých krajoch pod očakávaným kvalitatívnym priemerom, pričom v danej kategórii žiaci FinQ škôl v priebežnej diagnostike vo všetkých krajoch zaznamenali štatisticky významný posun smerom nahor.
6. Z pohľadu porovnania výsledkov diagnostiky v jednotlivých krajoch sú výsledky žiakov M a K odborov kolísavé, najvýraznejšie zaostávajú žiaci v Nitrianskom a Prešovskom kraji (A2.2). Len žiaci v Žilinskom kraji prekročili úroveň očakávaného priemeru OECD. V danej kategórii žiaci FinQ škôl v priebežnej diagnostike vo všetkých krajoch zaznamenali štatisticky významný posun smerom nahor.

Z porovnania výsledkov jednotlivých kategórií žiakov podľa krajov vyplýva, že najvýraznejšie rozdiely v kvalite vzdelávania v závislosti od kraja sa prejavujú u žiakov M a K odborov, 4-ročného gymnázia a druhého stupňa 8-ročného gymnázia. V tejto vekovej kategórii dominujú žiaci Bratislavského a Žilinského kraja. Zaujímavé poznanie poskytuje pohľad na kvalitu vzdelávania v 8-ročných gymnáziách. Na základe dosiahnutých výsledkov možno konštatovať, že v tejto kategórii vynikajú žiaci Bratislavského, Žilinského a Prešovského kraja. Z porovnania výsledkov základných škôl podľa krajov vyplýva, že úroveň vzdelávania je na Slovensku v tomto type školy nízka a relatívne stabilná, pričom výsledky naznačujú problémy kvality vzdelávania v Trnavskom kraji.

3.4 INTERPRETÁCIA VÝSLEDKOV DIAGNOSTIKY ŽIAKOV V PROGRAME FINQ Z POHLĎADU POROVNANIA VÝKONOV ŽIAKOV V RÁMCI VZDELÁVACIEHO PROGRAMU

3.4.1 Primárne vzdelávanie

V rámci primárneho vzdelávania vstúpili niektoré školy do pilotnej fázy kurikulárnej reformy, pričom určitý počet z nich zároveň realizuje, resp. začal realizovať aj program FinQ. Z pohľadu záujmu môžeme na základe prieskumov z jednotlivých inovačných vzdelávaní učiteľov (3 500 absolventov) zapojených do programu FinQ konštatovať, že učitelia si uvedomujú významnú potrebu zmeny výchovy a vzdelávania v Slovenskej republike. Mnohí učitelia a riaditelia škôl chápu potrebu zmeny paradigmy vzdelávania, t. j. opustiť dôraz v procese výchovy a vzdelávania na vedomosti a zručnosti a zamerať sa na rozvoj systémového myslenia žiaka, aby dokázal kriticky pristupovať k informáciám a v živote účinne konať. Tiež poukazujú na potrebu výraznej zmeny v procese hodnotenia žiakov prechodom na formatívne hodnotenie a autoevaluáciu žiakom.

Učitelia majú za to, že okrem ich nízkeho statusu a zlého finančného ohodnotenia, čo je problémom najmä vo veľkých mestách, sú najväčšími prekážkami skvalitňovania výchovno-vzdelávacieho procesu v kontexte nástupu umelej inteligencie najmä:

- malý počet komplexných inovatívnych programov a nástrojov pre riadenie inovácií na úrovni školy,
- slabá finančná podpora ministerstva školstva na účely zabezpečenia inovácií pre školy,
- nízka kvalita programov inovačného vzdelávania,
- nízka kvalita učebných textov pre žiakov a slabá finančná podpora škôl ministerstvom školstva v procese nákupu učebníc,
- nízky počet dostupných inovatívnych metodík pre učiteľov,
- vysoká administratívna náročnosť pri zmene školských vzdelávacích programov v kontexte reformy,
- nemožnosť realizovať inovácie v súčasných podmienkach zamerania výchovno-vzdelávacieho procesu na výkonový a obsahový štandard a na dosiahnutie dobrých výsledkov v národných meraniach (T9 a maturitná skúška), znižujúce sa duševné zdravie žiakov a učiteľov,
- neochota žiakov vzdelávať sa v systéme, ktorý ich domotivuje a nepripravuje na život v súčasnosti.

Podobné výsledky z prieskumu v minulom školskom roku zozbierala aj Štátna školská inšpekcia: „Väčšina riaditeľov (84,6 %), ako i koordinátorov (80,8 %) očakáva, že učitelia zmenia metódy vyučovania a prístup k žiakom s dôrazom na rozvoj ich kľúčových kompetencií i zmenu prístupu vo vzťahu k ich zákonným zástupcom. Štvrtina riaditeľov a 30,8 % koordinátorov poukazuje na nedostatočnú informovanosť zo strany MŠVVaM SR. Medzi inými odpoveďami riaditelia vyslovili i obavu, že sa v školách neuskutoční reálna zmena, ale školy formálne prevezmú vzorové kurikulum. Poukázali tiež na riziko rôznorodosti kurikula, ktoré vytvorí problém pri prestupe žiakov na inú školu. Ojedinele riaditelia škôl vyslovili obavu z vlastnej nízkej didaktickej vybavenosti a slabej manažérskej pripravenosti, nedostatočnej podpory zo strany zákonných zástupcov žiakov a náročnej úpravy rozvrhu vyučovacích hodín. Za najčastejšie prekážky riaditelia označili nedostatočné finančné ohodnotenie učiteľov. Zároveň sa tretina obáva aj ich preťaženia a zvýšenia rizika syndrómu vyhorenia. V otázke ďalšej pomoci by školy najviac privítali finančnú podporu (92,3 %), zlepšenie materiálno-technického vybavenia, vrátane digitálneho (61,5 %) a možnosť ďalšieho vzdelávania (59 %). Medzi inými odpoveďami zaznievala aj dôležitosť podpory zo strany verejnosti, väčšej informovanosti od inštitúcií rezortu školstva o kurikulárnych zmenách smerom k spoločnosti, možnosti navštíviť školu v zahraničí s cieľom výmeny skúseností dobrej praxe ako nástroja na posilnenie motivácie učiteľov a pochopenie pripravovaných zmien.“²²

V programe FinQ prinášame školám široký diapazón nástrojov na riadenie kvalitatívnych zmien na úrovni školy. Diagnostika žiakov v programe FinQ má za úlohu informovať všetky zainteresované skupiny (žiaci, pedagogickí zamestnanci, riaditelia škôl, rodičia, tvorcovia vzdelávacích regionálnych a národných politík a ďalší aktéri vo vzdelávaní) o rozvoji funkčnej gramotnosti žiakov v procese kvalitatívnych zmien v škole. **Školy poznajú východiskovú úroveň svojich žiakov, dostávajú raz do roka informáciu o miere pokroku svojich žiakov, a tiež informáciu o tom, aký je rozdiel vo výkone žiakov, aby dosiahli minimálny kvalitatívny cieľ, t. j. úroveň funkčnej gramotnosti porovnateľnú s priemerom európskych krajín a OECD.** Týmto školy získavajú relevantné kvantitatívne a kvalitatívne dáta o kvalite zavádzania inovatívnych procesov do vyučovacieho procesu a dokážu posúdiť a ďalej pracovať so svojimi slabými a silnými stránkami.

U žiakov na prvom stupni základných škôl môžeme konštatovať zastavenie poklesu kognitívnej úrovne, ktorý títo žiaci zaznamenali v roku 2023. Súčasne títo žiaci druhý rok po sebe nezaznamenali v sledovaných oblastiach výsledky, ktoré stanovuje kvalitatívny priemer podľa OECD, hoci v roku 2022 táto skupina žiakov patrila k tým, ktoré tento kvalitatívny priemer prekročili. Výsledky z ostatných dvoch rokov poukazujú na stagnujúce rozvíjanie funkčnej gramotnosti týchto žiakov vo vyučovacom procese, a to vo všetkých sledovaných oblastiach. **Oblasť, v ktorej žiaci na prvom stupni najvýraznejšie zaostávajú, je oblasť Matematika a práca s informáciami.** Žiaci vykazujú nízku úroveň schopnosti pochopiť jednoduché abstrakcie či priradovať významy k pojmom. Rovnako neuspokojivá je ich schopnosť porozumieť jednoduchým modelom reálneho sveta a schopnosť vyvodzovať jednoduché súvislosti zo situácií, s ktorými sa stretli.

22 ŠTÁTNÁ ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA: *Správa o stave a úrovni výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach v Slovenskej republike v školskom roku 2023/2024*. ŠŠI: 2024, s. 108 – 119. https://www.ssi.sk/wp-content/uploads/2024/12/sprava_2024_web.pdf

Dosiahnuté výsledky žiakov na prvom stupni ZŠ sú v istom zmysle prekvapivé, predovšetkým so zreteľom na prebiehajúcu kurikulárnu reformu základného vzdelávania, ktorá sa aktuálne aj programovo implementuje práve na tomto stupni vzdelávania. Pritom všestranný rozvoj funkčnej gramotnosti žiakov je jedným z hlavných cieľov výchovy a vzdelávania podľa nového Štátneho vzdelávacieho programu pre základné vzdelávanie. Z aktuálnych výsledkov diagnostiky možno vyvodzovať, že výučba v zmysle novoprijatých kurikulárnych dokumentov neprebíha v školskej praxi ako dobre nastavený a správne organizovaný proces rozvoja funkčnej gramotnosti žiakov. Výsledky ďalej naznačujú, že učiteľom na prvom stupni chýbajú odborné znalosti a učebné postupy, ktoré sú podmienkou úspešnej implementácie programu orientovaného na schopnosť žiakov cielene využívať funkčnú gramotnosť v každodennom živote a pri napĺňaní svojich osobných a vzdelávacích potrieb. Ukazuje sa, že jedným z významných zdrojov tohto problému je narastajúci nedostatok kvalifikovaných učiteľov.

V nižšie uvedenej tabuľke uvádzame východiskové úrovne priemerných výkonov žiakov primárneho stupňa vzdelávania vo FinQ školách, ktoré sa zapojili od školského roka 2024/2025 do pilotnej fázy reformy a zároveň realizujú program FinQ. Zároveň poskytujeme školám informáciu, aký rozdiel ich delí od minimálnej kvalitatívnej cieľovej úrovne v rámci primárneho stupňa vzdelávania.

Tabuľka 6: Priemerné dosiahnuté úrovne základných škôl, ktoré realizujú program FinQ a zároveň sú zaregistrované v reforme od 09/2024 – primárne vzdelávanie s informáciou, koľko im chýba do cieľovej úrovne

ŠKOLA – 1. STUPEŇ	VÝSLEDKY 2024		ROZDIEL OD CIEĽOVEJ ÚROVNE
ZŠ, Závadka 195	1,35	A1.1	-1,15
ZŠ, Karloveská 61, Bratislava	1,71	A1.2	-0,79
ZŠ, Partizánska cesta 407, Jasenie	1,72	A1.2	-0,78
ZŠ Andreja Sládkoviča, Pionierska 348/9, Sliac	1,84	A1.2	-0,66
ZŠ, Šarfická 301, Blatné	1,88	A1.2	-0,62
ZŠ s MŠ, Vančurova 38, Trnava	1,89	A1.2	-0,61
ZŠ, Klokočova 742/15, Hnúšťa	2,06	A1.2	-0,44
ZŠ s MŠ, Školská 10, Rybník	2,10	A1.2	-0,40
Cirkevná SŠ sv. Martina, Školská 1661/4, Hviezdoslavov	2,10	A1.2	-0,40
ZŠ, Laborecká 66, Humenné	2,14	A1.2	-0,36
ZŠ, Levická 903, Vráble	2,37	A1.2	-0,13
ZŠ s MŠ, Orešie 3, Pezinok	2,37	A1.2	-0,13
ZŠ, Važecká 11, Prešov	2,38	A1.2	-0,12
ZŠ, Jilemnického 2, Žiar nad Hronom	2,42	A1.2	-0,08
ZŠ, Kluknava 43	2,42	A1.2	-0,08
ZŠ s MŠ, Atómová 1, Trnava	2,43	A1.2	-0,07
ZŠ J. G. Tajovského, Gaštanová 12, Banská Bystrica	2,48	A1.2	-0,02
ZŠ Povýšenia sv. Kríža, Smreková 38, Smižany	2,49	A1.2	-0,01
ZŠ s MŠ, Školská 490, Teplička nad Váhom	2,53	A2.1	0,03
ZŠ, Haličská cesta 1493/7, Lučenec	2,55	A2.1	0,05
ZŠ, Sládkovičova 10, Ružomberok	2,56	A2.1	0,06

ŠKOLA – 1. STUPEŇ	VÝSLEDKY 2024		ROZDIEL OD CIEĽOVEJ ÚROVNE
ZŠ, Fatranská 14, Nitra	2,56	A2.1	0,06
ZŠ, Komenského 2, Spišská Nová Ves	2,57	A2.1	0,07
ZŠ, Bojná 76	2,57	A2.1	0,07
ZŠ s MŠ, Kudlov 781, Skalité	2,63	A2.1	0,13
ZŠ, Staničná 13, Košice	2,92	A2.1	0,42
Spojená škola, Markušovská cesta 8, Spišská Nová Ves	3,27	A2.1	0,77

V nižšie uvedenej tabuľke uvádzame východiskové úrovne priemerných výkonov žiakov primárneho stupňa vzdelávania vo FinQ školách samostatne v treťom a samostatne vo štvrtom ročníku, ktoré sa zapojili od školského roka 2023/2024 do pilotnej fázy reformy a zároveň realizujú program FinQ. Polia označené zelenou farbou predstavujú dosiahnutie kvalitatívnych úrovní pre daný vzdelávací program.

Tabuľka 7: Priemerné dosiahnuté úrovne základných škôl, ktoré realizujú program FinQ a zároveň sú zaregistrované v reforme od 09/2023 – primárne vzdelávanie, rozdelených podľa ročníkov

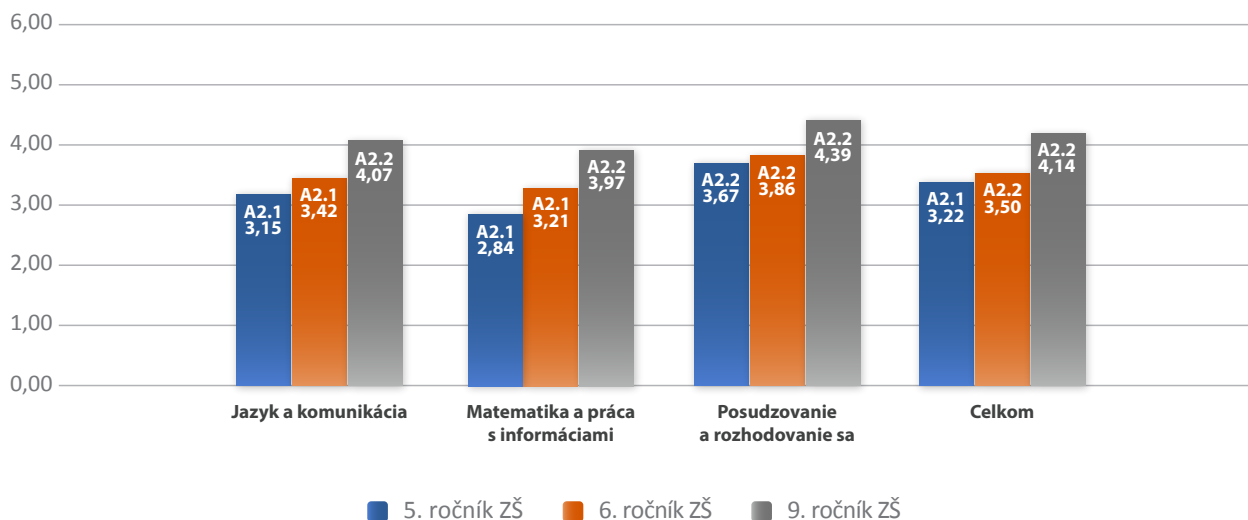
ŠKOLA	VÝSLEDKY 3. ROČNÍKA		VÝSLEDKY 4. ROČNÍKA	
ZŠ s MŠ, Ivana Krasku 29, Trnava	2,09	A1.2	2,54	A2.1
Evanjelická ZŠ, Palisády 57, Bratislava	3,00	A2.1	2,50	A2.1
ZŠ, Pionierov 1, Rožňava	2,09	A1.2	2,25	A1.2
ZŠ, Ružová 14, Banská Bystrica	2,00	A1.2	2,80	A2.1
ZŠ s MŠ Alexandra Vagača, Štúrova 12, Detva	1,43	A1.1	1,94	A1.2
ZŠ s MŠ, Tajovského 2, Badín	2,00	A1.2	2,45	A1.2
ZŠ J. A. Komenského., Komenského 1227/8, Sered'	1,92	A1.2	2,44	A1.2

Z vyššie uvedeného vyplýva, že nízka úroveň žiakov tretích, v niektorých prípadoch aj štvrtých ročníkov v týchto školách, **by mohla v naznačovať, že realizácia reformy v prvom ročníku primárneho vzdelávania si vyžaduje veľkú administratívnu záťaž z dôvodu vypracovania inovovaného školského vzdelávacieho programu.** Výnimkou je iba prípad Základnej evanjelickej školy Palisády v Bratislave, ktorá kopíruje celkový trend základných škôl v primárnom vzdelávaní postupného zvyšovania úrovne funkčnej gramotnosti žiakov v tretích a v štvrtých ročníkoch smerom k úrovni pred vypuknutím pandémie COVID-19. Celkovo je potrebné daný fenomén pozorovať a skúmať a doplniť ho ďalšími hlbšími analýzami.

3.4.2 Druhý stupeň základných škôl

Predmetom tejto analytickej časti je miera rozvoja žiakov vybraných kategórií testovaných v prvom a poslednom ročníku. Predmetom analýzy sú kategórie, ktoré predstavujú najpočetnejšie skupiny žiakov okrem žiakov prvého stupňa ZŠ, pretože diagnostické meranie u tejto skupiny žiakov prebieha len v treťom a štvrtom ročníku.

Porovnanie výsledkov vybraných ročníkov ZŠ

Graf 11: Porovnanie dosiahnutých úrovní funkčnej gramotnosti u žiakov FinQ škôl vo vybraných ročníkoch základnej školy

Celková miera rozvoja žiakov druhého stupňa základných škôl bola v roku 2024 na úrovni 0,92 bodu, čo predstavuje pokrok v rozsahu takmer jednej celej úrovne. Najvyššiu mieru rozvoja funkčnej gramotnosti zaznamenali títo žiaci v oblasti Matematika a práca s informáciami. Rozdiel medzi vstupnou úrovňou žiakov v piatom ročníku a úrovňou žiakov v deviatom ročníku je 1,13 bodu, čo je miera kognitívneho vzostupu v tejto oblasti o viac než jednu celú úroveň.

Najkritickejšou kategóriou žiakov slovenského vzdelávacieho systému zostávajú z hľadiska rozvoja funkčnej gramotnosti naďalej žiaci druhého stupňa základných škôl. Potvrdzujú to aj výsledky aktuálnej diagnostiky, ktoré sú v porovnaní s minimálnym kvalitatívnym priemerom podľa OECD vôbec najhoršie, hoci sú tieto výsledky v porovnaní s meraním v roku 2023 relatívne stabilné. Aj u žiakov druhého stupňa je najväčšia situácia v oblasti matematickej gramotnosti.

Ukazuje sa, že vzdelávanie na druhom stupni základných škôl je očividne neefektívne, pretože žiakom neposkytuje kognitívne adekvátne podnety, ktoré vhodne rozvíjajú ich myslenie, poznávanie a komunikáciu vo všetkých sledovaných oblastiach.

Z porovnania výsledkov vybraných ročníkov druhého stupňa základných škôl vyplýva, že vstupná úroveň žiakov piateho ročníka je na primeranej úrovni, **ale na konci tohto stupňa vzdelávania je ich funkčná gramotnosť na nízkej úrovni. Je pozoruhodné, že títo žiaci počas piatich rokov zaznamenali len nepatrný progres. Čitateľskú a matematickú gramotnosť si títo žiaci rozvinuli približne o polovicu menej v porovnaní s mierou rozvoja podľa priemeru krajín OECD.** Ich slabo rozvinutý osobný potenciál je nízkou východiskovou inštanciou, ktorá komplikuje ich štúdium na strednej škole a znevýhodňuje ich aj v ďalšej študijnej dráhe. Títo žiaci častejšie čelia neúspechu, zložitejšie sa vyrovnávajú s požiadavkami stredoškolských učiteľov a vzdelávacie štandardy na tomto stupni vzdelávania sa im dosahujú ťažšie.

V nižšie uvedenej tabuľke uvádzame východiskové úrovne priemerných výkonov žiakov druhého stupňa základnej školy vo FinQ školách, ktoré sa zapojili od školského roka 2023/2024, resp. od školského roka 2024/2025 do pilotnej fázy reformy a zároveň realizujú program FinQ. Zároveň poskytujeme školám informáciu, aký rozdiel ich delí od minimálnej kvalitatívnej cieľovej úrovne v rámci druhého stupňa základných škôl.

Tabuľka 8: Priemerné dosiahnuté úrovne základných škôl - na druhom stupni, ktoré realizujú program FinQ a zároveň sú zaregistrované v reforme od 09/2024 –s informáciou, koľko im chýba do cieľovej úrovne

ŠKOLA – 2. STUPEŇ	VÝSLEDKY 2024		ROZDIEL OD CIEĽOVEJ ÚROVNE
ZŠ, Kluknava 43	2,94	A2.1	-1,56
ZŠ s MŠ, Školská 490, Teplica nad Váhom	3,06	A2.1	-1,44
ZŠ, Važecká 11, Prešov	3,13	A2.1	-1,37
ZŠ, Klokočova 742/15, Hnúšťa	3,14	A2.1	-1,36
ZŠ s MŠ, Školská 10, Rybník	3,27	A2.1	-1,23
ZŠ s MŠ, Orešie 3, Pezinok	3,37	A2.1	-1,13
ZŠ s MŠ, Atómová 1, Trnava	3,40	A2.1	-1,10
ZŠ, Jilemnického 2, Žiar nad Hronom	3,43	A2.1	-1,07
ZŠ SNP, Partizánska 13, Sučany	3,45	A2.1	-1,05
ZŠ, Karloveská 61, Bratislava	3,46	A2.1	-1,04
Cirkevná SŠ sv. Martina, Školská 1661/4, Hviezdoslavov	3,47	A2.1	-1,03
ZŠ, Levická 903, Vráble	3,50	A2.2	-1,00
ZŠ, Sládkovičova 10, Ružomberok	3,56	A2.2	-0,94
ZŠ, Komenského 2, Spišská Nová Ves	3,58	A2.2	-0,92
ZŠ, Laborecká 66, Humenné	3,59	A2.2	-0,91
ZŠ J. G. Tajovského, Gaštanová 12, Banská Bystrica	3,60	A2.2	-0,90
ZŠ, Sv. Michala 42, Levice	3,67	A2.2	-0,83
ZŠ, Lesnícka 1, Prešov	3,67	A2.2	-0,83
ZŠ - Grundschule, Hradné námestie 38, Kežmarok	3,67	A2.2	-0,83
ZŠ, Haličská cesta 1493/7, Lučenec	3,68	A2.2	-0,82
ZŠ s MŠ, Vančurova 38, Trnava	3,69	A2.2	-0,81
ZŠ, Šarfická 301, Blatné	3,72	A2.2	-0,78
ZŠ, Fatranská 14, Nitra	3,78	A2.2	-0,72
ZŠ s MŠ, Kudlov 781, Skalité	3,78	A2.2	-0,72
ZŠ, Komenského 6, Stará Ľubovňa	3,91	A2.2	-0,59
ZŠ Andreja Sládkoviča, Pionierska 348/9, Sliač	4,00	A2.2	-0,50
ZŠ, Staničná 13, Košice	4,00	A2.2	-0,50
ZŠ kpt. Jána Nálepku, Školská 2, Stupava	4,05	A2.2	-0,45
ZŠ, Bojná 76	4,09	A2.2	-0,41
ZŠ s MŠ, Javorová alej 1, Chorvátsky Grob	4,29	A2.2	-0,21

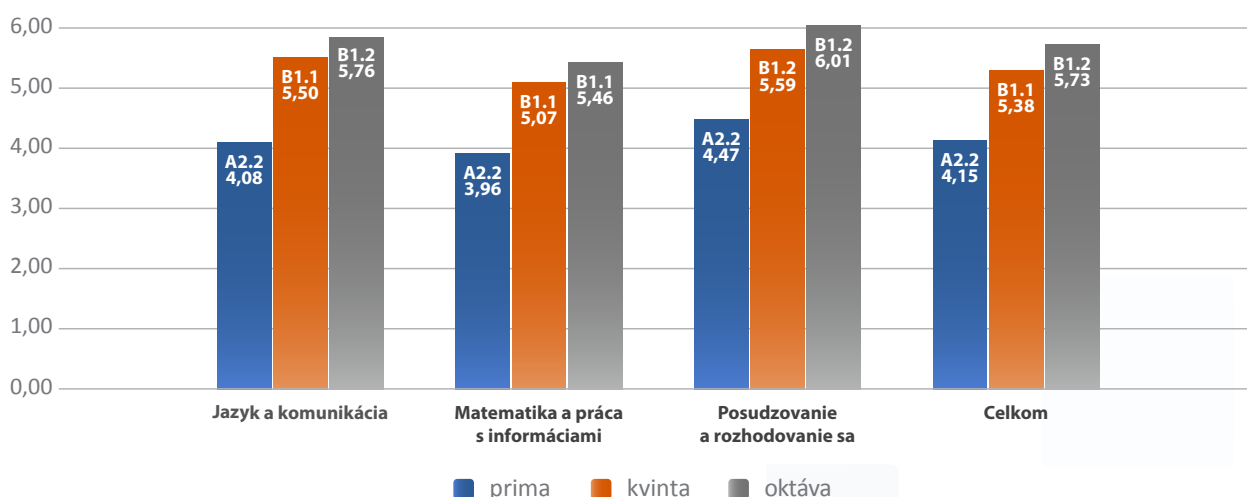
ŠKOLA – 2. STUPEŇ	VÝSLEDKY 2024		ROZDIEL OD CIELOVEJ ÚROVNE
Spojená škola, Markušovská cesta 8, Spišská Nová Ves	4,30	A2.2	-0,20
Spojená škola Svätej Rodiny, Gercenova 10, Bratislava	4,43	A2.2	-0,07

Na základe vyššie uvedených dát môžeme konštatovať, že rozptyl medzi jednotlivými školami môže reprezentovať až jeden a pol kognitívnej úrovne, čo poukazuje na veľké kvalitatívne rozdiely v zabezpečovaní výchovno-vzdelávacieho procesu na druhom stupni základných škôl. Z daného dôvodu **je nastavenie implementácie reformy po ročníkoch neprijateľné, pretože diskriminuje veľkú časť žiakov základných škôl**. Bolo by veľkým prínosom prehodnotiť implementáciu reformných zámerov štátu po ročníkoch a **významne tento proces urýchliť**. Program FinQ môže byť v tomto procese nápomocný nielen z pohľadu poskytovania relevantných a objektívnych dát o úrovni funkčnej gramotnosti žiakov a ich prograse, ale zároveň **môže fungovať ako komplexný program zmeny na úrovni škôl**.

3.4.3 8-ročné programy gymnázií

Vzdelávací program 8-ročných gymnázií je určený najmä nadaným žiakom. Vznikol ako odozva na neuspokojivú úroveň výchovno-vzdelávacieho procesu na druhom stupni základných škôl. Nasledujúci graf znázorňuje mieru pokroku žiakov tohto typu štúdia v oblasti rozvoja ich funkčnej gramotnosti v školách zapojených do FinQ programu.

Porovnanie výsledkov vybraných ročníkov 8-ročných gymnázií

Graf 12: Porovnanie dosiahnutých úrovní funkčnej gramotnosti u žiakov FinQ škôl vo vybraných ročníkoch 8-ročného programu gymnázia

Celková miera rozvoja žiakov nižšieho stupňa 8-ročného gymnázia bola v roku 2024 na úrovni 0,57 bodu, čo predstavuje pokrok viac než o pol úroveň. Aj títo žiaci zaznamenali najvyššiu mieru rozvoja funkčnej gramotnosti v oblasti Matematika a práca s informáciami. Rozdiel medzi vstupnou úrovňou žiakov v príme a kvarte je 0,78 bodu, čo je miera kognitívneho vzostupu v tejto oblasti o viac než trištvrte úrovne.

Celková miera rozvoja žiakov vyššieho stupňa 8-ročného gymnázia bola v roku 2024 na úrovni 1,01 bodu, čo predstavuje pokrok o jednu celú úroveň. Títo žiaci zaznamenali najvyššiu mieru rozvoja funkčnej gramotnosti v oblasti Posudzovanie a rozhodovanie sa. Rozdiel medzi vstupnou úrovňou žiakov v kvarte a oktáve je 1,26 bodu, čo je miera kognitívneho vzostupu v tejto oblasti o viac než jeden a štvrtú úroveň.

V porovnaní s vekovo rovnakou kategóriou žiakov na druhom stupni základnej školy dosahujú žiaci nižšieho stupňa 8-ročných gymnázií výrazne lepšie výsledky. V aktuálnom meraní sa stabilizovali len tesne pod úrovňou kvalitatívneho priemeru. Z porovnania ďalej vyplýva prekvapivá skutočnosť: žiaci nižšieho stupňa gymnázia (príma až kvarta) nenapredujú v rozvoji funkčnej gramotnosti výraznejšie než ich rovesníci na druhom stupni základnej školy (6. až 9. ročník). Miera rozvoja žiakov na nižšom stupni 8-ročného gymnázia je 0,57 bodu, kým miera rozvoja žiakov na druhom stupni základnej školy predstavuje 0,64 bodu. Rozdiel v celkovej úrovni rozvoja žiakov posledných ročníkov (kvarta a 9. ročník) predstavuje viac než pol úrovne (0,58 bodu). Na prvý pohľad by sa mohlo zdať, že miera rozvoja je medzi druhým stupňom základných škôl a nižším stupňom 8-ročného programu gymnázií porovnateľná, nezodpovedá to realite. **Žiaci 8-ročných gymnázií sú už relatívne na začiatku štúdia samostatní a dokážu aj napriek častým chybám samostatne systémovo uvažovať. Sú na nich preto kladené aj vyššie nároky, z daného dôvodu je kognitívna miera rozvoja ich funkčnej gramotnosti pomalšia.** Tento trend z pohľadu rozvoja platí pri všetkých vyšších kognitívnych úrovniach. Okrem iného, žiaci nižšieho stupňa 8-ročných gymnázií narážajú aj na vekový strop. Dosiahnutie sledovanej kognitívnej úrovne je obmedzená aj vekom, keďže ide o žiakov v predpubertálnom a pubertálnom období.

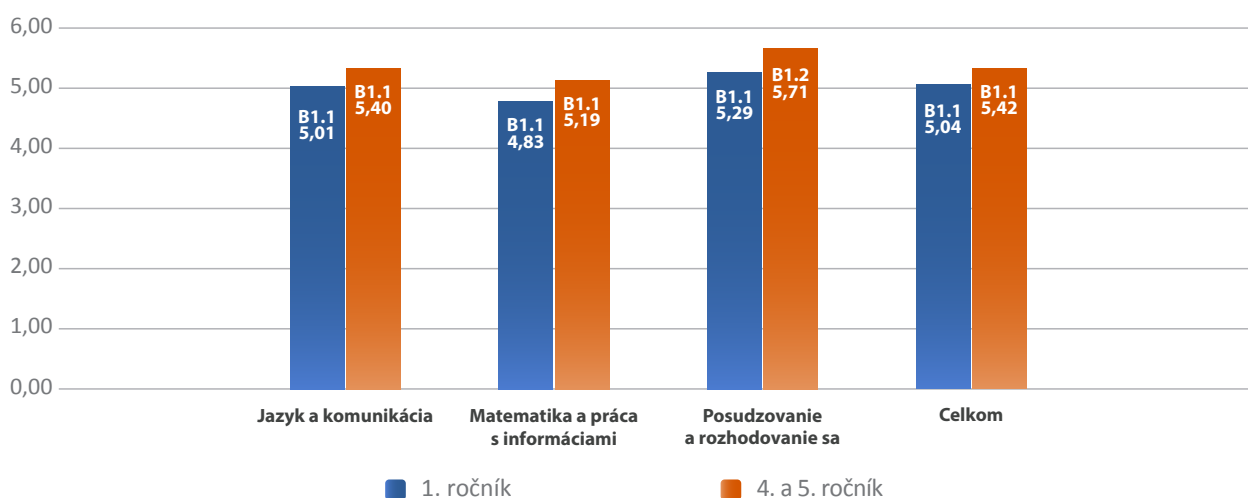
Výsledky žiakov vyššieho stupňa 8-ročného gymnázia potvrdzujú trend z predchádzajúcich rokov založený na kontinuálnom zvyšovaní celkovej úrovne ich funkčnej gramotnosti. Títo žiaci dlhodobo dosahujú najlepšie výsledky v porovnaní s očakávaným kvalitatívnym priemerom, a preto ich možno považovať za dominantnú kategóriu žiakov z hľadiska rozvoja funkčnej gramotnosti. Napriek týmto priaznivým trendom pretrváva nepriaznivý stav v oblasti Matematika a práca s informáciami, keďže v nej žiaci nedosiahli úroveň minimálneho kvalitatívneho priemeru. Medzi dôvody, ktoré sa podieľajú na celkovo nadpriemerných výsledkoch týchto žiakov, možno zahrnúť výberovosť žiakov, ich vyššiu motiváciu pre štúdium, vyššiu odbornosť a kvalifikovanosť učiteľov, vyššiu kvalitu vzdelávacích programov a učebných procesov.

Školy, ktoré ponúkajú 8-ročný program gymnázií, sú dôležitým a vôbec jediným článkom v zabezpečovaní kvalitného vzdelávania pre nadaných žiakov. Najmä v systéme, v ktorom je zabezpečenie kvalitnej výučby na druhom stupni základných škôl na kritickej úrovni. **Pre celkové skvalitňovanie vzdelávacieho systému by bolo prínosné stanoviť minimálne kvalitatívne ukazovatele pre tento typ štúdia, t. j. postupne vyradovať zo systému tie školy, ktoré zabezpečujú výchovno-vzdelávací proces v týchto programoch na úrovni druhého stupňa základných škôl.** Tiež je dôležité zvyšovať celkovú úroveň výchovno-vzdelávacieho procesu na druhom stupni základných škôl a obmedziť prístup pre daný typ štúdia len nadaným žiakom, na základe relevantného nástroja diagnostiky v akreditovaných centrách diagnostiky. **Tiež je dôležité vypracovať samostatný Štátny vzdelávací program pre tento typ štúdia a dbať o to, aby učebnice pre 8-ročné gymnáziá neboli zároveň učebnicami pre druhý stupeň základných škôl vzhľadom na neporovnateľne rozdielnu východiskovú úroveň žiakov týchto vzdelávacích programov.**

3.4.4 4-ročné a 5-ročné bilingválne programy gymnázií

Vzdelávací program 4-ročných gymnázií je určený najmä žiakom, ktorí plánujú pokračovať v štúdiu na vysokej škole a program 5-ročných gymnázií je určený žiakom, ktorí plánujú pokračovať v štúdiu na vysokej škole v zahraničí, najmä štúdiom vedných a technických odborov. Oba programy majú v kontexte vzdelávacieho systému v Slovenskej republike dlhoročnú tradíciu a kvalitatívne patria medzi najvýkonnejšie programy v Slovenskej republike. Ich kvalita je vzhľadom na nízku kvalitu výchovno-vzdelávacieho procesu na druhom stupni základných škôl nad očakávanou úrovňou. Nasledujúci graf znázorňuje počiatočnú východiskovú úroveň žiakov daného typu vzdelávania, pričom ide o najlepších absolventov základných škôl, ktorí boli prijatí na daný typ štúdia alebo na základe prijímacích pohovorov, alebo na základe dosiahnutia výsledku nad 90 % v národnom testovaní T9. V danom grafe môžeme vidieť priemernú mieru pokroku v jednotlivých sledovaných oblastiach.

Porovnanie výsledkov vybraných ročníkov gymnázií

Graf 13: Porovnanie dosiahnutých úrovní funkčnej gramotnosti u žiakov FinQ škôl vo vybraných ročníkoch 4-ročného a 5-ročného bilingválneho programu gymnázia

Výsledky žiakov 4-ročného a 5-ročného bilingválneho gymnázia sú na vzostupe, ale stále zostávajú pod úrovňou minimálneho kvalitatívneho priemeru. Aj pre týchto žiakov platí, že najviditeľnejšie zaostávajú v oblasti Matematika a práca s informáciami. Za jeden zo významných dôvodov tohto stavu možno považovať nízku vstupnú úroveň žiakov prichádzajúcich z druhého stupňa základných škôl. Rozdiel v miere pokroku rozvoja funkčnej gramotnosti žiakov na 4-ročnom gymnázii v porovnaní s 5-ročným bilingválnym programom je relatívne veľký najmä v oblasti Jazyk a komunikácia a v subteste Posudzovanie a rozhodovanie sa. Tento rozdiel je vzhľadom na zameranie a vyučovanie realizované v dvoch vyučovacích jazykoch v 5-ročnom bilingválnom programe očakávaný. Relatívne stabilný pokrok o pol kognitívnej úrovne, ktorý je dosiahnutý aj napriek nižšej vstupnej úrovni žiakov v oboch programoch, poukazuje na priaznivé vzdelávacie pôsobenie gymnaziálneho prostredia.

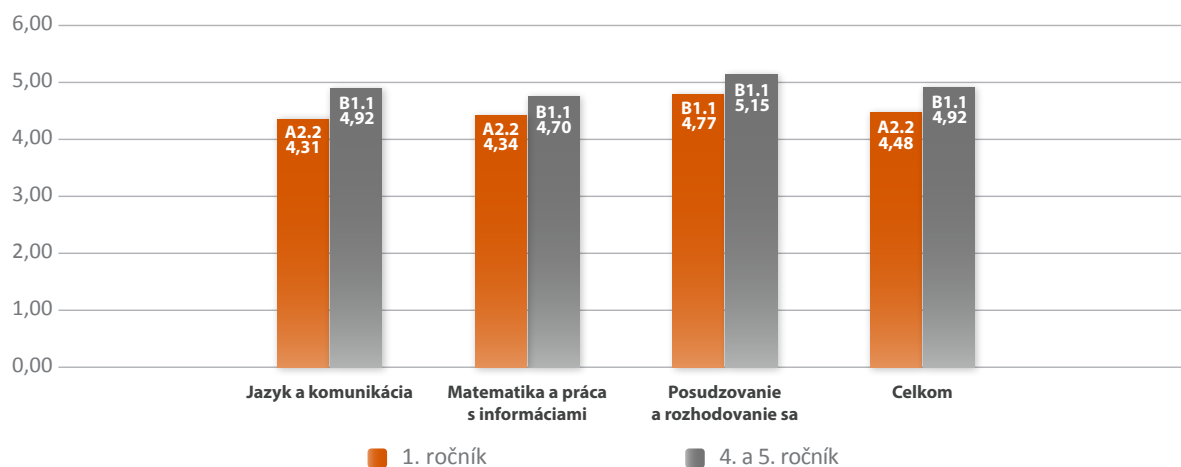
V danom type štúdia je potrebné zamerať sa, pri realizácii koncepčných zmien, najmä na zmenu metód v matematike, informatike, prírodovedných a technických predmetoch. Je tiež dôležité realizovať vzdelávanie aplikovaním výsledkov vzdelávania do reálnych životných a pracovných situácií. Vzdelávanie by sa malo významne menej orientovať na šírku obsahového štandardu a významne viac na rozvoj samostatného systémového myslenia žiakov a podpory vyšších kognitívnych procesov, a to nielen na úroveň jednoduchšej analýzy, ale na úroveň riešenia komplexných problémov v rôznorodých situáciách a vedných odboroch, ktoré sú dostupné širokej verejnosti a zároveň na rozvoj argumentačného potenciálu žiakov a efektívnej komunikácie nielen s človekom, ale aj s umelou inteligenciou.

V danej oblasti odporúčame, aby bol vstup na bilingválne gymnáziá a bilingválne stredné školy, v ktorých je druhým vyučovacím jazykom anglický jazyk, možný len z 9. ročníka základnej školy a jeho celková dĺžka by nemala prekročiť 4 roky, vzhľadom na fakt, že väčšina žiakov základných škôl dosahuje komunikačnú úroveň v anglickom jazyku A2 a prijímacie pohovory sa uskutočňujú aj v anglickom jazyku. Týmto krokom by sa uvoľnili finančné prostriedky, napríklad na zabezpečovanie inovatívnych programov v základných školách. Zároveň by sa vytvoril jeden z predpokladov skvalitnenia výučby na druhom stupni základných škôl, najmä v 9. ročníku.

3.4.5 M a K odbory stredných odborných škôl

Vzdelávací program M a K odborov je určený žiakom, ktorí plánujú pokračovať v štúdiu na vysokej škole doma alebo v zahraničí so zameraním na odborné predmety, najmä zamerané na priemysel a služby. Dané programy stredných odborných škôl majú v kontexte vzdelávacieho systému v Slovenskej republike dlhoročnú tradíciu a kvalitatívne patria medzi najvýkonnejšie programy v kategórii programov stredných odborných škôl. Ich kvalita je vzhľadom na nízku kvalitu výchovno-vzdelávacieho procesu na druhom stupni základných škôl nad očakávanou úrovňou. Nasledujúci graf znázorňuje počiatočnú východiskovú úroveň žiakov daného typu vzdelávania.

Porovnanie výsledkov vybraných ročníkov M a K odborov vzdelávania

Graf 14: Porovnanie dosiahnutých úrovní funkčnej gramotnosti u žiakov FinQ škôl vo vybraných ročníkoch M a K odborov stredných odborných škôl

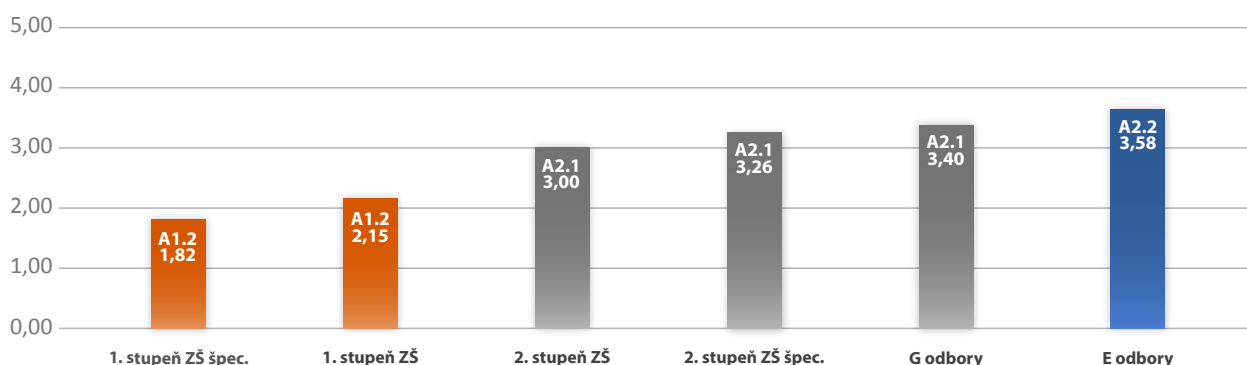
Celková miera rozvoja funkčnej gramotnosti žiakov M a K odborov bola v roku 2024 na úrovni 0,45 bodu. Títo žiaci zaznamenali najvyššiu mieru rozvoja funkčnej gramotnosti v oblasti Jazyk a komunikácia. Rozdiel medzi úrovňou žiakov v 1. a 4. ročníku v tejto oblasti predstavuje v priemere pol kognitívnej úrovne. **Celkové výsledky žiakov v M a K odboroch sa preukázali ako nedostatočne uspokojivé z pohľadu rozvoja ich funkčnej gramotnosti.** Celkové zaostávanie týchto žiakov predstavuje 0,35 bodu pod úrovňou očakávaného priemeru, čo predstavuje rovnaký rozdiel medzi očakávaním a dosiahnutým stavom ako u žiakov na 4-ročnom gymnáziu. Najvýraznejší rozvojový deficit sa u nich prejavil v oblasti Matematika a práca s informáciami, a to o viac než pol úrovne.

V danom type štúdia je potrebné zamerať sa pri realizácii koncepčných zmien, najmä na zmenu metód v matematike, informatike, prírodovedných a technických predmetoch. Je tiež dôležité realizovať vzdelávanie aplikovaním výsledkov vzdelávania do reálnych životných a pracovných situácií. **Vzdelávanie by sa malo významne menej orientovať** na šírku obsahového štandardu a **významne viac na rozvoj samostatného systémového myslenia žiakov a podpory vyšších kognitívnych procesov**, a to nielen na úroveň jednoduchšej analýzy, ale na úroveň riešenia komplexných problémov v rôznorodých pracovných situáciách.

3.4.6 Výsledky diagnostiky žiakov špeciálnych škôl

Výsledky žiakov špeciálnych škôl môžeme interpretovať len na úrovni výkonov žiakov vzhľadom na nízke zastúpenie vo vzorke žiakov. Analýzu výsledkov uvádzame ako výskumnú sondu pre bližšiu predstavu o stave funkčnej gramotnosti žiakov špeciálnych škôl a možnosti jej ďalšieho rozvoja. Žiakov 3. až 9. ročníka môžeme rozdeliť do dvoch skupín, a to na tých, ktorí absolvovali test určený žiakom špeciálnych škôl a žiakov, ktorí riešili test pre intaktných (bežných) žiakov základných škôl. Nižšie uvedený graf znázorňuje výsledky žiakov FinQ škôl, ktorí navštevujú daný typ školy v porovnaní jednotlivých vzdelávacích programov.

Porovnanie výsledkov žiakov podľa vzdelávacieho programu

Graf 15: Porovnanie dosiahnutých úrovní funkčnej gramotnosti u žiakov špeciálnych škôl, zapojených do programu FinQ, podľa jednotlivých vzdelávacích programov

Žiaci 1. až 4. ročníka špeciálnych základných škôl (v grafe 1. stupeň ZŠ) boli úspešnejší pri riešení testu pre intaktných (bežných) žiakov, kde dosiahli vyšší bodový priemer ako žiaci, ktorí riešili test priamo určený špeciálnym školám. V prípade žiakov 5. až 9. ročníka špeciálnych základných škôl (v grafe 2. stupeň ZŠ) sa situácia zmenila. Žiaci, ktorí riešili test pre druhý stupeň základných škôl, dosiahli nižšie skóre ako žiaci, ktorí riešili test pre druhý stupeň špeciálnych základných škôl, pričom sa títo žiaci bodovo približujú úrovni A2.2. V nadväznosti na dosiahnutý stupeň vzdelania môžeme konštatovať, že žiaci 5. až 9. ročníka špeciálnych základných škôl dosiahli v priemere vyššie výsledky, ako je bodový priemer OECD stanovený pre 1. stupeň ZŠ²³. **Z toho vyplýva, že sú z hľadiska rozvoja myslenia a konania veľmi dobre pripravení na ďalšie vzdelávanie.**

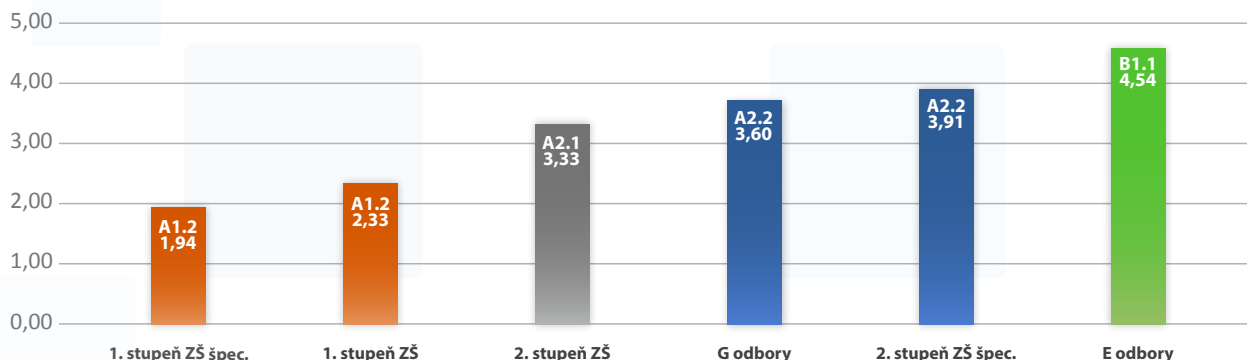
Z hľadiska stredného vzdelávania dochádza k celkovej stagnácii rozvoja funkčnej gramotnosti. Bodové posuny sú minimálne a posun medzi úrovňami dosiahli len žiaci E odborov vzdelávania, pričom aj v tomto prípade je bodové skóre nižšie a ide skôr o začiatok úrovne A2.2.

23 Podľa školského zákona § 16 dosiahnu žiaci vzdelávajúci sa podľa § 97 ods. 5) školského zákona absolvovaním posledného ročníka základnej školy primárne vzdelanie.

Žiaci daných odborov v priemere nedosahujú úroveň bodového priemeru OECD pre stupeň stupeň základných škôl²⁴, to znamená, že nedosahujú úroveň samostatnosti.

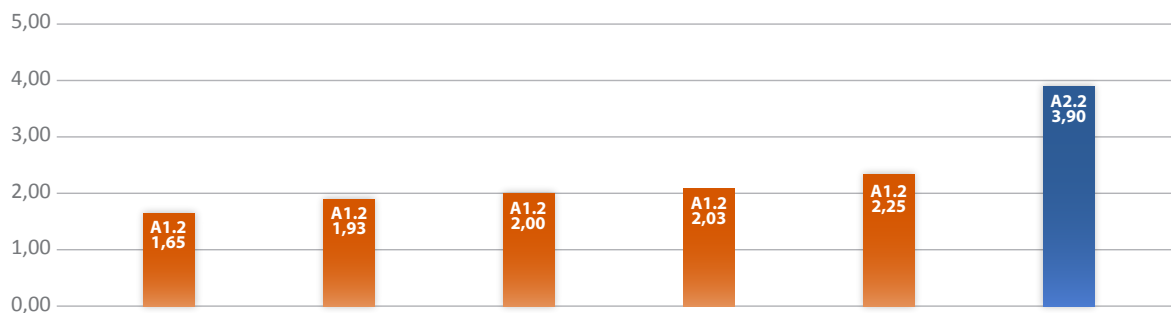
Celkové výsledky žiakov v subteste Jazyk a komunikácia

Graf 16: Porovnanie dosiahnutých úrovní funkčnej gramotnosti u žiakov špeciálnych škôl, zapojených do programu FinQ, podľa jednotlivých vzdelávacích programov v subteste Jazyk a komunikácia

Z hľadiska výsledkov subtestov môžeme konštatovať, že **žiaci špeciálnych škôl majú zo všetkých meraní kompetencií najviac rozvinutú kompetenciu čítanie s porozumením**. V rámci E odborov vzdelávania sú žiaci na začiatku rozvoja úrovne B1.1, t. j. začínajú byť samostatnými a dokážu samostatne prečítať jednoduché texty, ako napríklad novinové správy, jednoduché odborné texty v učebniciach a nájsť v nich konkrétne predvídateľné informácie. Z dosiahnutých výsledkov vidíme, že ide o kompetenciu, ktorá je kontinuálne rozvíjaná. Výnimku predstavujú žiaci G odborov, ktorí dosiahli nižšie bodové skóre, čo však je ťažko zhodnotiteľné, keďže ide len o 10 žiakov.

Celkové výsledky žiakov v subteste Matematika a práca s informáciami

Graf 17: Porovnanie dosiahnutých úrovní funkčnej gramotnosti u žiakov špeciálnych škôl, zapojených do programu FinQ, podľa jednotlivých vzdelávacích programov v subteste Matematika a práca s informáciami

Naopak v prípade rozvoja kompetencií z oblasti **Matematika a práca s informáciami** sú žiaci na úrovni A1.2 vo všetkých vzdelávacích programoch (ŠZŠ, E odbory) okrem G-odborov, kde dosiahli úroveň A2.2. Z uvedeného vyplýva, že **väčšina žiakov dokáže pracovať s matematickými operáciami na úrovni začiatočníkov**, ktorí dokážu pochopiť len základné matematické pojmy ako napríklad číslo, majú predstavu o tom, čo je viac alebo menej, resp. dokážu pochopiť veľmi jednoduché matematické postupy a ostávajú na tejto úrovni počas celého štúdia.

²⁴ Podľa školského zákona § 16 dosiahnu žiaci vzdelávajúci sa v G a E odboroch vzdelávania nižšie stredné odborné vzdelanie.

Výsledky diagnostiky žiakov špeciálnych škôl naznačujú kvalitatívny rozvoj ich úrovne funkčnej gramotnosti. Medzi žiakmi 3. a 4. ročníka špeciálnych základných škôl a žiakmi 5. až 9. ročníka špeciálnych základných škôl je viditeľný progres, avšak následne sa v G a E odboroch spomaľuje. Vzhľadom na malý počet testovaných žiakov a chýbajúce porovnania v čase nie je možné jednoznačne určiť dôvody tejto stagnácie.

3.4.7 Porovnanie výsledkov žiakov z úvodnej a priebežnej diagnostiky

Z porovnania úvodnej a priebežnej diagnostiky žiakov vyplýva, že žiaci v priebežnej diagnostike dosahujú lepšie výsledky než žiaci v úvodnej diagnostike. **Táto skutočnosť naznačuje rozvojový efekt funkčnej implementácie programu FinQ, ktorý je v školskej praxi viditeľný vo všetkých sledovaných kategóriách s výnimkou žiakov základných škôl.** U žiakov na prvom stupni základnej školy nie je možné vyvodzovať efekt implementácie programu FinQ v takej miere, ako v iných kategóriách žiakov, keďže meranie funkčnej gramotnosti sa na tomto stupni vzdelávania uskutočňuje len v 3. a 4. ročníku. Aj napriek zjavným účinkom programu FinQ preukázaným pri ostatných kategóriách žiakov, výsledky týchto žiakov naznačujú silný vplyv iných faktorov podmieňujúcich kvalitu vzdelávania na prvom stupni základnej školy.

Slabšie výsledky žiakov druhého stupňa základnej školy v priebežnej diagnostike poukazujú na hlbšiu krízu **v kvalite vzdelávania** na tomto stupni základnej školy, a preto k tejto skupine žiakov treba pristupovať s osobitným zreteľom. Zároveň to poukazuje na to, že **centrálne riadenie zmien vo vzdelávaní prebieha bez relevantných dát pri implementácii a bez kontroly nad tým, aký výsledok implementované zmeny prinášajú.**

Vyhodnotenie úvodnej diagnostiky žiakov v oblasti finančnej kultúry v programe FinQ

Meno a priezvisko: **Nikola Mrkvičková**

Trieda: **Septima**

Škola: **Škola FinQ**

Školská 100, Bratislava

Dosiahnutá celková
úroveň v teste: **A2.2**

	SUBTEST	úroveň	percentuálne vyjadrenie úspešnosti	dosiahnutá úroveň v subteste
I.	Jazyk a komunikácia	A1	–	B1.1
		A2	80,00 %	
		B1	55,56 %	
		B2	–	
II.	Matematika a práca s informáciami	A1	–	A1.2
		A2	–	
		B1	28,57 %	
		B2	–	
III.	Vyhodnocavanie informácií a rozhodovanie sa	A1	–	B1.1
		A2	50,00 %	
		B1	50,00 %	
		B2	40,00 %	

4. INTERPRETÁCIA VÝSLEDKOV DIAGNOSTIKY ŽIAKOV V PROGRAME FINQ V ROKU 2024

Program FinQ sa v rokoch 2020 a 2021 realizoval v 25 pilotných školách v rámci empirického výskumu rozvoja finančnej kultúry žiakov. Od roku 2022 sa postupne pridávajú do programu FinQ ďalšie základné a stredné školy v rámci Slovenskej republiky. Rozhodnutie zapojiť sa do programu FinQ realizuje riaditeľ školy, pričom jeho úlohou je poveriť koordináciu programu v škole niektorého z pedagógov školy a postupne prihlasovať na inovačné vzdelávanie učiteľov školy tak, aby boli pokryté všetky všeobecnovzdelávacie vyučovacie predmety a program sa mohol efektívne realizovať vo všetkých triedach školy v čo najväčšom rozsahu. Prístup ku všetkým komponentom programu by mal byť umožnený všetkým pedagógom školy, žiakom a rodičom.

Keďže program FinQ ponúka okrem povinných komponentov (všetky ich časti sú finančne zabezpečované FinQ Centrom a školy sú povinné ich využívať v zmluvne dohodnutej intenzite) aj fakultatívne spolplatené komponenty (platforma hybridného vzdelávania EduQ a Moje portfólio FinQ), vedenie škôl zabezpečuje ich nákup z vlastných zdrojov. Využíva pritom zdroje školy, zdroje z projektových aktivít školy, sponzorské dary a príspevok rodičov. **Školy zapojené do programu FinQ vnímajú program ako systémový v procese implementácie koncepčných a kurikulárnych zmien na úrovni školy. Preto vnímajú ako negatívum slabú finančnú podporu štátu školám na účely zakúpenia si a udržiavania inovatívnych programov vo vyučovacom procese, najmä keď ide o systémové programy rozvoja funkčnej gramotnosti žiakov, ktoré preukázateľne zvyšujú jej úroveň v relatívne krátkom čase.**

Program FinQ sa implementuje v škole počas troch rokov s cieľom zapojiť všetky cieľové skupiny do programu a následne sa využíva každodenne vo vyučovacom procese. Program nemá obmedzenie, naopak všetky zdroje zo zakúpených fakultatívnych komponentov sú investované do jeho rozvoja do všetkých oblastí výchovy a vzdelávania. Cieľom je, aby boli metodológiou DaCoSiDe spracované nielen všetky témy (prierezové gramotnosti), ale aj všetky predmety (doménové gramotnosti) a učitelia mohli využívať, v kontexte implementácie reformných zámerov, kvalitatívne nové metodiky, učebné texty, autevaluačné, hodnotiace a diagnostické nástroje a pomôcky. Kontext rozširujeme nielen na rozvoj finančnej a občianskej kultúry žiakov, ale na všetky témy pochopenia a objavovania sveta a života.

4.1 KVALITA IMPLEMENTAČNÉHO PROCESU VO FINQ ŠKOLÁCH

Školy implementujú program FinQ na rôznej kvalitatívnej úrovni. Z daného dôvodu každoročne sledujeme úroveň implementácie programu FinQ v jednotlivých školách a informujeme školy každoročne o kvalite ich implementácie v sledovanom školskom roku v *Správe z diagnostiky* pre školu, ktorú posielame riaditeľovi školy koncom každého školského roka. Úroveň kvality implementácie programu FinQ sledujeme každoročne na úrovni školy na základe týchto kritérií:

- Počet tried zapojených aktívne do programu FinQ v sledovanom školskom roku.
- Počet učiteľov školy FinQ, ktorí sa v danom školskom roku vzdelávali a získali osvedčenie v ponúkaných programoch inovačného vzdelávania, ktoré zabezpečuje odborný partner FinQ Centra EDUAWEN EUROPE.
- Úroveň využívania povinných a fakultatívnych komponentov vo vyučovacom procese, zaznamenaných v platforme EduQ a v elektronickej verzii Môjho portfólia FinQ.
- Počet žiakov, ktorí sa zúčastnili diagnostiky v danom školskom roku a porovnanie jej výsledku s predchádzajúcim školským rokom.
- Kvantitatívne vyjadrená miera pokroku žiakov v triedach, kde sa program FinQ realizuje.
- Kvantitatívne vyjadrená miera pokroku tried a samotnej školy v sledovanom školskom roku.

- Dosiahnutie kvalitatívneho cieľa v rámci výkonu tried a celej školy, resp. kvantitatívne vyjadrenie rozdielu chýbajúceho do splnenia kvalitatívneho cieľa.
- Miera účasti učiteľov FinQ škôl na pravidelných webinároch realizovaných FinQ Centrom a jeho odborným partnerom na podnet učiteľov FinQ škôl k aktuálnym témam, ktoré sú zamerané na rozvoj ich profesijných zručností.
- Miera komunikácie koordinátorov FinQ škôl s FinQ Centrom a odborným partnerom ohľadom implementácie programu.
- Výsledky dotazníkových prieskumov o kvalite programu FinQ a všetkých jeho komponentov v rámci inovačného vzdelávania učiteľov, resp. administrovaných počas diagnostiky žiakov alebo počas školského roka.
- Škola sa pravidelne zapája do súťaže FinQ Majster.

V školskom roku 2024 sme celkovo vyhodnotili **173 škôl** vo všetkých vyššie uvedených kritériách. Ďalších **35 škôl sa úvodnej a priebežnej diagnostiky nezúčastnilo**, z daného dôvodu bolo možné vyhodnotiť kvalitu implementácie programu FinQ na týchto školách len čiastočne. V nižšie uvedenej tabuľke uvádzame počty škôl, ktoré sa v sledovanom roku 2024 zúčastnili úvodnej a priebežnej diagnostiky.

Tabuľka 9: Počty škôl podľa vzdelávacieho programu

VZDELÁVACÍ PROGRAM	ÚVODNÁ	PRIEBEŽNÁ	SPOLU
1. stupeň ZŠ	47	32	79
2. stupeň ZŠ	52	39	91
8 GYM 1. stupeň	6	17	23
8 GYM 2. stupeň	9	14	23
4 GYM	10	19	29
5 GYM	3	6	9
H odbory	1	5	6
M a K odbory	14	27	41
M a K odbory 5 r.	2	7	9
1. stupeň špec. ZŠ	1		1
2. stupeň špec. ZŠ	2	1	3
E odbory	1	1	2
G odbory	1		1

Na základe vyššie uvedených kritérií sme vyhodnotili školy s ukázkovou implementáciou, čo znamená:

- Škola implementuje program FinQ v súlade s dohodnutou zmluvou a implementačným plánom.
- Dostatočná časť učiteľov získala osvedčenie o inovačnom vzdelávaní v programe FinQ.
- Učitelia sa pravidelne zúčastňujú inovačných vzdelávaní ponúkaných partnerom FinQ Centra.
- Učitelia školy sa pravidelne zúčastňujú webinárov ponúkaných FinQ Centrom a odborným partnerom.
- Aktívna koordinácia a komunikácia koordinátora školy s FinQ Centrom a odborným partnerom.
- Účasť na súťaži FinQ Majster.
- Miera pokroku žiakov, tried, resp. školy v sledovanom roku.

- Dosiahnutý počet žiakov, ktorí sa zúčastňujú diagnostiky, v súlade s implementačným plánom školy.
- Dosiahnutie, resp. približovanie sa ku kvalitatívnej cieľovej hodnote výkonov žiakov (sledujú sa triedy a priemer celej školy vzhľadom na vzdelávací program).

V školskom roku 2024 dosiahli nasledujúce školy status školy s ukázkovou implementáciou. Tieto školy môžu byť inšpiráciou pre ostatné školy, výsledky žiakov v daných školách sú každoročne na vzostupe a pomaly sa približujú k minimálnym kvalitatívnym cieľom, nielen na úrovni tried, ale aj na úrovni celej školy.

Tabuľka 10: Prehľad škôl s ukázkovou implementáciou

KRAJ	ŠKOLA
ZÁKLADNÉ ŠKOLY	
BA	Súkromná ZŠ, Kysucká 14, Senec
BA	ZŠ Dr. Ivana Déreera, Jelenia 16, Bratislava
BA	ZŠ s MŠ Jána Amosa Komenského, Hubeného 25, Bratislava
BA	ZŠ s MŠ, Orešie 3, Pezinok
BA	ZŠ, Malokarpatské námestie 1, Bratislava
BA	ZŠ, Mlynská 50, Senec
BA	ZŠ, Šarfická 301, Blatné
BB	ZŠ, Ružová 14, Banská Bystrica
KE	ZŠ s MŠ, Školská 3, Poproč
KE	ZŠ, Pionierov 1, Rožňava
PO	Cirkevná ZŠ s MŠ sv. Petra a Pavla, Komenského 64/17, Belá nad Cirochou
TT	ZŠ Jana Amosa Komenského, Komenského 1227/8, Sered'
ZA	ZŠ Žofie Bosniakovej, Školská 18, Teplica nad Váhom
ZA	ZŠ, Bobrovec 490
GYMNÁZIÁ	
BA	Gymnázium, Metodova 2, Bratislava
BB	Gymnázium Boženy Slančíkovej-Timravy, Haličská cesta 9, Lučenec
PO	Gymnázium, Komenského 13, Lipany
PO	Súkromné Gymnázium DSA, Komenského 40, Sabinov
ZA	Gymnázium Antona Bernoláka, Mieru 307/23, Námestovo
ZA	Gymnázium Michala Miloslava Hodžu, M. M. Hodžu 860/9, Liptovský Mikuláš
STREDNÉ ŠKOLY	
BA	SPŠ strojnícka, Fajnorovo nábrehie 52/5, Bratislava
KE	Hotelová akadémia, Južná trieda 10, Košice
KE	Hotelová akadémia, Radničné námestie 1, Spišská Nová Ves
KE	Obchodná akadémia, Akademia Hronca 8, Rožňava

KRAJ	ŠKOLA
KE	Stredná zdravotnícka škola, Moyzesova 17, Košice
NR	Obchodná akadémia, Kálmána Kittenbergera 2, Levice
NR	SOŠ veterinárna, Drážovská 8/14, Nitra
TT	Obchodná akadémia, Mládežnícka 158/5, Sered'
TT	SPŠ elektrotechnická, Brezová 2, Piešťany
ZA	Súkromná SOŠ Pro scholaris, Hlavná 2, Žilina - Bytčica
SPOJENÉ ŠKOLY	
PO	Spojená škola, Centrálna 464, Svidník

V rámci programu FinQ zachytávame aj školy so slabou implementáciou. Ide najmä o školy, ktoré nevysielajú pravidelne učiteľov na vzdelávanie, nezapájajú sa do aktivít FinQ centra, nevyužívajú komponenty programu FinQ vo vyučovacom procese, nedokážu ponúknuť program všetkým cieľovým skupinám a nezúčastňujú sa pravidelnej diagnostiky úrovne rozvoja funkčnej gramotnosti svojich žiakov. Tieto školy často implementujú program FinQ ako projekt jedného učiteľa, avšak program **FinQ je komplexným programom a nemôže fungovať na motivácii jedného učiteľa.**

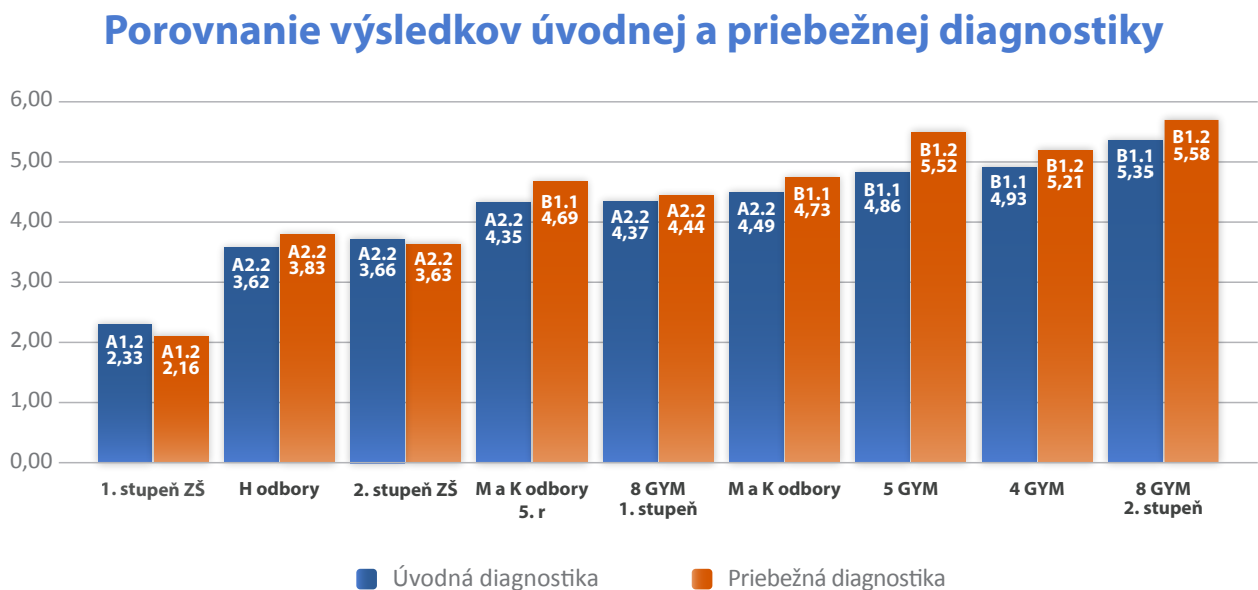
Z celkového počtu 35 škôl, ktoré sa nezúčastnili diagnostiky v roku 2024, identifikujeme 13 škôl, ktoré majú vyškolených menej ako troch učiteľov, čo je veľmi malý počet na dobrú implementáciu programu FinQ. Koordinátori FinQ mali možnosť zúčastniť sa v roku 2024 troch webinárov, ktoré sme venovali len testovaniu a jeho úspešnému zvládnutiu. Koncom októbra boli školy oslovované e-mailom či telefonicky, aby sa do testovania zapojili. Ponúkli sme aj predĺženie termínu do 15. novembra 2024. Niektoré z nich udávali ako dôvody, že nebudú realizovať diagnostiku, výmenu koordinátora, ktorý buď zo školy odišiel a vedenie školy má problém za neho nájsť adekvátnu náhradu, prípadne výmenu na pozícii riaditeľa školy, ktorý o programe nemá dostatok informácií. Najčastejšie dôvody netestovania, ktoré uvádzajú školy:

- Časový stres v škole na začiatku školského roka, keď prebieha aj testovanie FinQ.
- Časovú náročnosť pri administrácii testovania, registráciu učiteľov, tried a žiakov do systému EduQ.
- E-mailové prihlasovanie žiakov a nespuprácu rodičov hlavne u žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia.
- Nedostatočné digitálne vybavenie škôl a slabé internetové pripojenie.
- Zmenu vo vedení školy, resp. zmenu na pozícii koordinátora.
- Nedostatočné manažérske schopnosti koordinátora FinQ.
- Nespolupracujúci kolektív učiteľov.
- Neochotu rodičov povoliť svojim deťom zúčastniť sa testovania.

Zlyhanie v kontexte implementácie systémových projektov na úrovni školy môžeme zhrnúť nasledovne. Školy si neefektívne organizujú prácu, napr. diagnostika žiakov môže v školách prebiehať celé dva mesiace, nie je potrebné sa jej venovať len jeden deň alebo týždeň. Koordinátor FinQ nemá dostatočné schopnosti riadiť proces testovania a implementáciu programu FinQ (časová zaneprázdnenosť, neskúsenosť s riadením procesu, neochota, neakceptácia kolektívom). Najzávažnejším problémom je nezájem vedenia školy o priebeh implementácie programu FinQ a jeho výsledky. Slabé digitálne zručnosti osôb zodpovedných za testovanie, nedostatočné digitálne vybavenie v školách a internetové pripojenie je dlhodobým problémom v slovenských školách, ktorý oslabuje všetky snahy o implementáciu inovácií do škôl. Samotné e-mailové prihlasovanie žiakov do EduQ platformy nie je správne nastavené a bude vyžadovať zmenu.

4.2 POROVNANIE VÝSLEDKOV ŽIAKOV V ÚVODNEJ A PRIEBEŽNEJ DIAGNOSTIKE

Predmetom tejto analytickej časti je porovnanie výsledkov žiakov testovaných pred vstupom do programu FinQ (úvodná diagnostika) a žiakov škôl, ktoré implementujú program FinQ od roku 2022, resp. 2023 (priebežná diagnostika). Predmetom porovnania sú kategórie, ktoré predstavujú najpočetnejšie skupiny žiakov, a tak ich možno považovať za štatisticky významné. Nasledujúci graf zobrazuje porovnanie žiakov realizujúcich úvodnú diagnostiku a žiakov, ktorí realizovali v roku 2024 priebežnú diagnostiku.

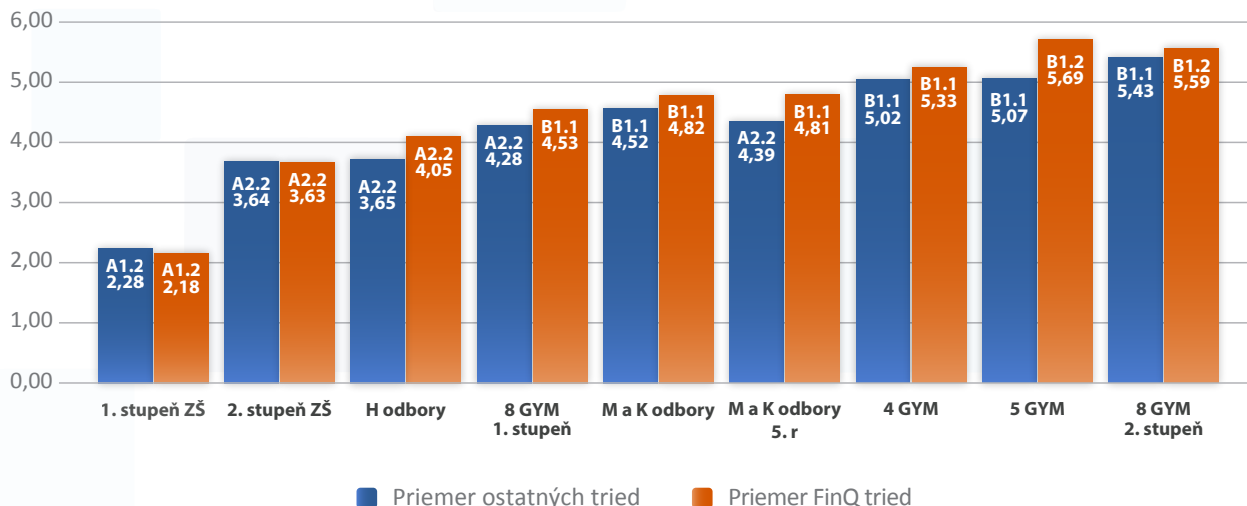
Graf 18: Porovnanie výsledkov žiakov FinQ škôl v úvodnej diagnostike s výsledkami žiakov FinQ v priebežnej diagnostike

Z porovnania výsledkov žiakov vyplýva, že žiaci M a K odborov, prvého a druhého stupňa 8-ročných gymnázií a 4-ročných gymnázií dosiahli lepšie výsledky v priebežnej diagnostike než žiaci v úvodnej diagnostike, pričom najvýraznejší pokrok preukázali žiaci 4-ročného gymnázia, M a K odborov a druhého stupňa 8-ročných gymnázií. Žiaci základnej školy v priebežnej diagnostike si zachovali dosiahnutú úroveň, dosiahli však slabšie výsledky ako žiaci v úvodnej diagnostike.

Nasledujúci graf zobrazuje porovnanie výsledkov žiakov tried, ktoré v školskom roku 2023/2024 realizovali na vyučovacích hodinách program FinQ (FinQ triedy), a žiakov tried, ktoré v danom školskom roku program FinQ nerealizovali. Predmetom porovnania sú kategórie, ktoré predstavujú najpočetnejšie skupiny žiakov, a tak ich možno považovať za štatisticky významné²⁵:

²⁵ Poznámky ku grafu: FinQ triedy = triedy, ktoré v školskom roku 2023/2024 realizovali na hodinách program FinQ, ostatné triedy = triedy, ktoré v školskom roku 2023/2024 nerealizovali na hodinách program FinQ, v grafe sú zahrnuté údaje od 158 škôl zo 173 testovaných (144 škôl, ktoré nám údaje poskytli + 14 škôl, ktoré nám údaje neposkytli, ale do programu sa zapojili len v minulom školskom roku), 15 škôl, ktoré už mohli realizovať program, nám údaje neposkytli, tieto školy nie sú zahrnuté v grafe.

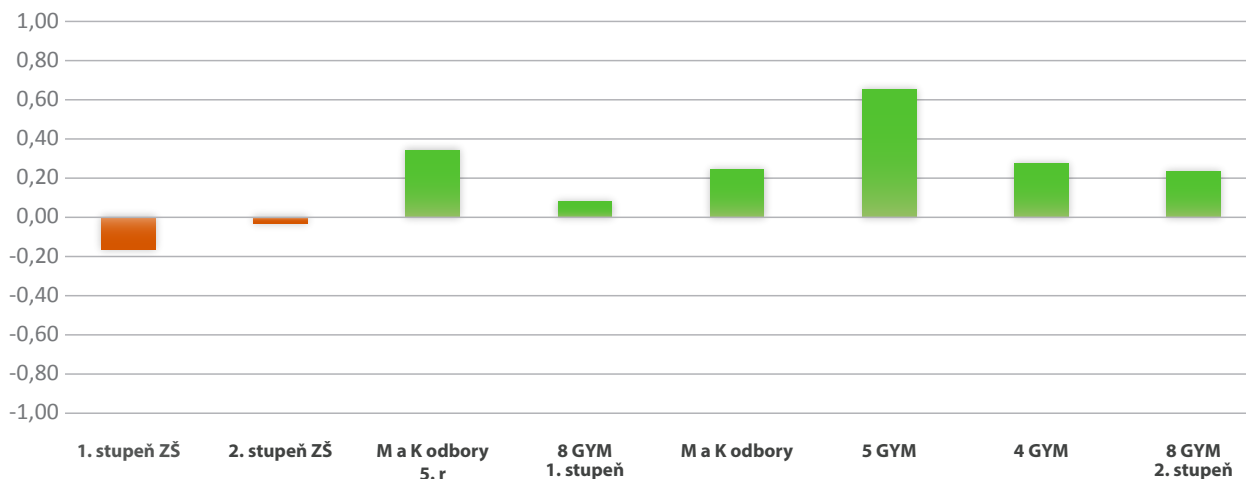
Porovnanie výsledkov FinQ tried a ostatných tried

Graf 19: Porovnanie výsledkov FinQ tried a ostatných tried

Z porovnania výsledkov diagnostiky v školskom roku 2023/2024 vyplýva, že žiaci FinQ tried M a K odborov, prvého a druhého stupňa 8-ročných gymnázií a 4-ročných a 5-ročných bilingválnych gymnázií dosiahli lepšie výsledky než žiaci ostatných tried. Žiaci FinQ tried na základných školách dosiahli porovnateľné, resp. slabšie výsledky než žiaci ostatných tried. Nasledujúci graf názorne vyjadruje mieru progresu, resp. regresu žiakov úvodnej a priebežnej diagnostiky.

Progres/regres žiakov úvodnej a priebežnej diagnostiky

Graf 20: Miera progresu žiakov úvodnej a priebežnej diagnostiky v sledovaných kategóriách

Z porovnania výsledkov diagnostiky FinQ tried a ostatných tried v školskom roku 2023/2024 môžeme vyvodit záver, že **žiaci FinQ tried dosahujú lepšie výsledky než žiaci ostatných tried. Táto skutočnosť podčiarkuje pozitívny vplyv funkčnej implementácie programu FinQ, ktorý sa v školskej praxi jednoznačne prejavuje vo všetkých sledovaných kategóriách.** Aj tu však platí, že žiaci základných škôl predstavujú skupinu špecifickú tým, že vplyv iných faktorov na kvalitu vzdelávania prekrýva rozvojový potenciál programu FinQ.

4.3 VYHODNOTENIE KVALITATÍVNEJ ÚROVNE FINQ ŠKÔL NA ZÁKLADE SLEDOVANIA CIEĽOVÝCH UKAZOVATEĽOV

Kvalitu škôl v programe FinQ sledujeme na základe kvalitatívnych cieľov, ktoré boli nastavené na základe medzinárodných rámcov (OECD, RE a EK) a rámca posudzovania kvality výchovno-vzdelávacieho procesu v základných školách Štátnou školskou inšpekciou. Každý vzdelávací program má nastavenú cieľovú hodnotu minimálnej kvality zabezpečenia výchovno-vzdelávacieho procesu s cieľom, aby žiaci dosiahli dostatočnú úroveň ich funkčnej gramotnosti. Minimálne kvalitatívne ciele vyjadrujú úroveň funkčnej gramotnosti, ktorú by naši žiaci do troch rokov od implementácie programu mali/mohli dosiahnuť, aby disponovali rozvinutými kompetenciami pre 21. storočie. Dosiahnutie minimálnych kvalitatívnych úrovní indikuje pripravenosť našich žiakov na život a rýchlo meniacu sa ekonomiku v dobe umelej inteligencie a globálnych rizík. **V kontexte vyhodnocovania výsledkov na úrovni školy ide tiež o dosiahnutie minimálnych kvantitatívnych cieľov na zabezpečenie kvality vzdelávania v škole a jej konkurencieschopnosti v medzinárodnom meradle.**

Tabuľka 11: Minimálne kvalitatívne ciele vyjadrené priemerom výkonu žiakov

VZDELÁVACÍ PROGRAM	ÚROVEŇ PODĽA DaCoSiDe	BODOVÝ PRIEMER PODĽA OECD
Prvý stupeň základných škôl	A2.1	2,50
Druhý stupeň základných škôl	B1.1	4,50
8-ročné gymnázium nižší stupeň	B1.1	4,50
4-ročné a 8-ročné gymnázium vyšší stupeň	B1.2	5,50
Bilingválne 5-ročné gymnázium	B1.2	6,00
H odbory stredných odborných škôl	B1.1	4,80
M a K odbory stredných odborných škôl	B1.1	5,00
5-ročné M a K odbory stredných odborných škôl	B1.2	5,50

Nové školy realizujú úvodnú diagnostiku, aby získali informáciu o východiskovej úrovni funkčnej gramotnosti žiakov školy v rámci sledovaných oblastí a kontextu. Školy majú rôznorodú kvalitu, záleží od mnohých kritérií. **Pre úspešnú implementáciu a posudzovanie kvality školy nie je dôležitá informácia o východiskovej úrovni, ale informácia o miere pokroku žiakov školy v následných diagnostikách** (realizuje sa na začiatku každého školského roka) vzhľadom na východiskovú úroveň. Preto platí, že školy s dobrou, priemernou aj slabou východiskovou úrovňou môžu pri správnej implementácii dosahovať pokrok. Miera pokroku je na začiatku zväčša vyššia u škôl s nižšou východiskovou úrovňou, pričom pri správnej implementácii programu FinQ sa stabilizuje v rozpätí 0,07 až 0,15 bodu smerom nahor. Nasledujúca tabuľka uvádza školy s najvyššou východiskovou úrovňou v roku 2024, ktoré sú zoradené podľa jednotlivých vzdelávacích programov.

Tabuľka 12: Prehľad škôl, ktoré dosiahli v roku 2024 najlepší počiatočný priemer podľa vzdelávacieho programu (úvodná diagnostika)²⁶

VZDELÁVACÍ PROGRAM	ŠKOLA	VÝSLEDOK	ÚROVEŇ
1. stupeň ZŠ	Spojená škola, Markušovská cesta 8, Spišská Nová Ves	3,27	A2.1
2. stupeň ZŠ	Spojená škola, Markušovská cesta 8, Spišská Nová Ves	4,30	A2.2
8 GYM 1. stupeň	Gymnázium A. H. Škultétyho, Školská 21, Veľký Krtíš	4,78	B1.1
8 GYM 2. stupeň	1. súkromné gymnázium, Bajkalská 20, Bratislava	6,00	B1.2
H odbory*	SOŠ dopravy a služieb, Jesenského 1, Nové Zámky	3,62	A2.2
M a K odbory	Stredná športová škola, Trieda SNP 104, Košice	5,10	B1.1
M a K odbory 5 r.**	Spojená škola, Jarmočná 108, Stará Ľubovňa	4,74	B1.1
4 GYM	1. súkromné gymnázium, Bajkalská 20, Bratislava	5,48	B1.1
5 GYM	Gymnázium, Senecká 2, Pezinok	5,10	B1.1

Nasledujúca tabuľka prináša informáciu o triedach v priebežnej diagnostike v roku 2024, ktorých žiaci dosiahli ako priemer triedy najväčší progres. Miera pokroku týchto žiakov je v rozpätí jeden až jeden a pol úrovne. Žiaci týchto tried zaznamenali nízku východiskovú úroveň, z daného dôvodu je miera ich pokroku veľká. Je potrebné ale zdôrazniť, že ide o žiakov zo škôl, ktoré implementujú program FinQ na dobrej a na vynikajúcej implementačnej úrovni.

Tabuľka 13: Zoznam FinQ tried s najväčším zaznamenaným progresom v celkových výsledkoch diagnostiky podľa vzdelávacieho programu (2023 voči 2024)

VZDELÁVACÍ PROGRAM	ŠKOLA	TRIEDA	PROGRES
1. stupeň ZŠ	ZŠ, Pionierov 1, Rožňava	IV. A	2,00
2. stupeň ZŠ	ZŠ, Kežmarská 28, Košice-Západ	6. C	1,36
M a K odbory	SPŠ elektrotechnická, Brezová 2, Piešťany	4. A	1,68
M a K odbory 5 r.	SPŠ strojnícka, Fajnorovo nábrežie 5, Bratislava	3. D	1,15
8 GYM 1. stupeň	Gymnázium, Komenského 13, Lipany	Tercia	1,05
8 GYM 2. stupeň	Gymnázium, Komenského 13, Lipany	sexta	1,06
4 GYM	Gymnázium B. S. Timravy, Haličská cesta 9, Lučenec	3. B	1,18
5 GYM	Gymnázium, Metodova 2, Bratislava	III. BF	0,89

Najväčšou výzvou pre FinQ školy je dosiahnutie minimálneho kvalitatívneho priemeru. Dosiahnutie tohto priemeru znamená, že žiaci dokážu byť konkurencieschopní aj vo vzdelávacích systémoch na úrovni priemeru krajín EÚ a OECD. Vôbec najťažšie je tento priemer dosiahnuť v prípade druhého stupňa základných škôl, vzhľadom na nízku východiskovú úroveň a nekvalitne nastavený výchovno-vzdelávací proces pre rozvoj funkčnej gramotnosti žiakov.

26 Poznámky: * 1 škola na porovnanie, ** 2 školy na porovnanie

Minulý rok sme zaznamenali vôbec úplne prvé triedy (v počte 4), ktorých priemer výkonu ich žiakov dosiahol cieľovú úroveň a zároveň tieto triedy dosiahli úroveň žiakov kvarty 8-ročných gymnázií. Pripomeňme si, že v 8-ročných gymnáziách sú zaradení talentovaní žiaci na základe prijímacích pohovorov, potom úspech tried druhého stupňa základných škôl je o to väčší. V roku 2024 sme zaznamenali dvojnásobok tried druhého stupňa základných škôl, ktoré dosiahli cieľovú úroveň, nasledujúca tabuľka prináša ich prehľad.

Tabuľka 14: Zoznam tried druhého stupňa základných škôl, v ktorých priemer žiakov dosiahol cieľovú úroveň

2. STUPEŇ ZŠ	TRIEDA	VÝSLEDOK	ÚROVEŇ
ZŠ Dr. Ivana Dérera, Jelenia 16, Bratislava	8. A	4,61	B1.1
Súkromná ZŠ, Kysucká 14, Senec	9. A	4,72	B1.1
	9. B	4,81	B1.1
ZŠ, Lesnícka 1, Prešov	9. A	4,67	B1.1
ZŠ Andreja Sládkoviča, Pionierska 348/9, Sliač	9. C	4,83	B1.1
ZŠ kpt. Jána Nálepku, Školská 2, Stupava	9. B	4,63	B1.1
	9. D	4,64	B1.1
ZŠ s MŠ Alexandra Vagača, Štúrova 12, Detva	9. A	4,56	B1.1

Na porovnanie uvádzame aj zoznam tried nižšieho stupňa 8-ročných gymnázií, ktorých priemer žiakov dosiahol cieľovú úroveň.

Tabuľka 15: Zoznam tried nižšieho stupňa 8-ročných gymnázií, v ktorých priemer žiakov dosiahol cieľovú úroveň

8 GYM 1. STUPEŇ	TRIEDA	VÝSLEDOK	ÚROVEŇ
Gymnázium B. S. Timravy, Haličská cesta 9, Lučenec	Kvarta	4,59	B1.1
Gymnázium Ľudovíta Štúra, Hronska 1467/3, Zvolen	tercia A	4,67	B1.1
Gymnázium, Komenského 13, Lipany	Tercia	4,74	B1.1
	Kvarta	5,00	B1.1
Gymnázium Michala Miloslava Hodžu, M. M. Hodžu 860/9, Liptovský Mikuláš	O2 Sekunda	4,56	B1.1
	O3 Tercia	4,63	B1.1
	O4 Kvarta	4,71	B1.1
Gymnázium, Metodova 2, Bratislava	Sekunda A	4,68	B1.1
	tercia A	4,74	B1.1
	Tercia B	4,68	B1.1
	Kvarta A	4,86	B1.1
	Kvarta B	5,00	B1.1
Gymnázium M. R. Štefánika, Slnecná 2, Šamorín	tercia A	4,70	B1.1

8 GYM 1. STUPEŇ	TRIEDA	VÝSLEDOK	ÚROVEŇ
Gymnázium Ladislava Novomeského, Tomášikova 2, Bratislava	Kvarta A	4,57	B1.1
	Kvarta B	4,93	B1.1

Z porovnania oboch vyššie uvedených zdrojov môžeme konštatovať, že **pri správnej a dostatočne intenzívnej implementácii programu FinQ je možné v relatívne krátkom čase (2 až 3 roky) zabezpečiť** vo všetkých typoch vzdelávacích programov a bez ohľadu na východiskovú úroveň **kvalitný výchovno-vzdelávací proces, ktorý je zameraný na rozvoj funkčnej gramotnosti žiakov** pre potreby ich úspešného zaradenia sa do občianskeho a pracovného života v 21. storočí.

Cieľom škôl je dosiahnuť kvalitatívny cieľ a udržiavať ho z dlhodobého hľadiska. V nasledujúcich dvoch tabuľkách uvádzame školy, ktoré vôbec po prvýkrát od realizovania diagnostiky v programe FinQ dosiahli cieľové úrovne pri zapojení všetkých, resp. väčšiny žiakov školy (tabuľka 15), resp. sa k tomuto cieľu približujú (tabuľka 16). Tieto školy sú konkurencieschopné v medzinárodnom porovnaní a ich žiaci dosahujú dostatočnú úroveň funkčnej gramotnosti pre ďalšie štúdium, resp. zaradenie sa do pracovného života v službách alebo priemysle. Rovnako sú pripravení čeliť globálnym výzvam a životu v dobe rozvoja umelej inteligencie.

Tabuľka 16: Zoznam škôl s implementovaným programom FinQ, ktoré ako celok dosiahli cieľovú úroveň²⁷

VZDELÁVACÍ PROGRAM/ŠKOLA	VÝSLEDOK	ÚROVEŇ
1. stupeň ZŠ		
ZŠ, Staničná 13, Košice-Juh	2,92	A2.1
ZŠ, Ul. Martina Hattalu 2151, Dolný Kubín	2,55	A2.1
ZŠ, Mlynská 50, Senec	2,50	A2.1
8 GYM 1. stupeň		
Gymnázium Ladislava Novomeského, Tomášikova 2, Bratislava	4,65	B1.1
Gymnázium, Metodova 2, Bratislava	4,60	B1.1
Gymnázium M. M. Hodžu, M. M. Hodžu 860/9, Liptovský Mikuláš	4,57	B1.1
Gymnázium M. R. Štefánika, Slnečná 2, Šamorín	4,52	B1.1
8 GYM 2. stupeň		
Gymnázium Ladislava Novomeského, Tomášikova 2, Bratislava	5,93	B1.2
Gymnázium Ľudovíta Štúra, Hronská 1467/3, Zvolen	5,87	B1.2
Gymnázium Antona Bernoláka, Ul. mieru 307/23, Námestovo	5,83	B1.2
Gymnázium, Metodova 2, Bratislava	5,72	B1.2
Gymnázium B. S. Timravy, Haličská cesta 9, Lučenec	5,63	B1.2
Gymnázium M. M. Hodžu, M. M. Hodžu 860/9, Liptovský Mikuláš	5,53	B1.2

²⁷ Poznámka: Výsledok vyjadruje priemer všetkých testovaných tried v danom vzdelávacom programe (FinQ aj neFinQ).

VZDELÁVACÍ PROGRAM/ŠKOLA	VÝSLEDOK	ÚROVEŇ
4 GYM		
Gymnázium M. M. Hodžu, M. M. Hodžu 860/9, Liptovský Mikuláš	5,56	B1.2
M a K odbory		
SPŠ elektrotechnická, Brezová 2, Piešťany	5,31	B1.1
Súkromná SOŠ Pro scholaris, Hlavná 2, Žilina	5,00	B1.1

Tabuľka 17: Prehľad prvých troch škôl s implementovaným FinQ, ktoré sú najbližšie k cieľovej úrovni²⁸

VZDELÁVACÍ PROGRAM/ŠKOLA	VÝSLEDOK	ÚROVEŇ
1. stupeň ZŠ		
ZŠ, Malokarpatské nám. 1, Bratislava	2,48	A1.2
Súkromná ZŠ, Kysucká 14, Senec	2,40	A1.2
ZŠ, Važecká 11, Prešov	2,38	A1.2
2. stupeň ZŠ		
Súkromná ZŠ, Kysucká 14, Senec	4,06	A2.2
ZŠ kpt. Jána Nálepku, Školská 2, Stupava	4,05	A2.2
ZŠ Andreja Sládkoviča, Pionierska 348/9, Sliač	4,00	A2.2
4 GYM		
Gymnázium, Metodova 2, Bratislava	5,49	B1.1
Gymnázium Antona Bernoláka, Ul. mieru 307/23, Námestovo	5,44	B1.1
Cirkevná spojená škola, Okružná 2062/25, Dolný Kubín	5,37	B1.1
5 GYM		
Gymnázium, Metodova 2, Bratislava	5,63	B1.2
Gymnázium A. Kmeťa, Kolpašská 1738/9, Banská Štiavnica	5,09	B1.1
8 GYM 1. stupeň		
Gymnázium, Komenského 13, Lipany	4,38	A2.2
Gymnázium Ľudovíta Štúra, Hronská 1467/3, Zvolen	4,35	A2.2
Gymnázium Antona Bernoláka, Ul. mieru 307/23, Námestovo	4,31	A2.2
8 GYM 2. stupeň		
Gymnázium M. R. Štefánika, Slnečná 2, Šamorín	5,49	B1.1
Gymnázium Ladislava Novomeského, Dlhá 1037/12, Senica	5,33	B1.1

28 Poznámka: Výsledok vyjadruje priemer všetkých testovaných tried v danom vzdelávacom programe (FinQ aj neFinQ).

VZDELÁVACÍ PROGRAM/ŠKOLA	VÝSLEDOK	ÚROVEŇ
Gymnázium, Komenského 13, Lipany	5,32	B1.1
M a K odbory		
Obchodná akadémia, Kálmána Kittenbergera 2, Levice	4,97	B1.1
Obchodná akadémia, Komenského 3425/18, Trebišov	4,96	B1.1
Spojená škola, Centrálna 464, Svidník	4,92	B1.1

V rámci porovnania oboch vyššie uvedených zdrojov môžeme konštatovať, že v rámci škôl s cieľovou úrovňou absentujú základné školy – druhý stupeň a 5-ročné gymnáziá. Dôvody sú rozdielne, kým v prípade druhého stupňa základných škôl je hlavným dôvodom ich nízka kvalita, v prípade 5-ročných bilingválnych odborov gymnázií je úroveň nastavená veľmi vysoko. V oboch prípadoch ide o kategórie programov s 5-ročnou dochádzkou, pokrok žiakov je rozložený na dlhšie obdobie a sleduje sa medzi kognitívnymi kategóriami, ktoré vyžadujú intenzívny rozvoj.

V prípade základných škôl by sa mali žiaci z úrovne začiatočníka dostať na úroveň samostatnej analýzy a v prípade žiakov 5-ročných bilingválnych programov gymnázií z úrovne jednoduchšej analýzy na úroveň komplexnej argumentácie.

Z daného dôvodu je nevyhnutné rozšíriť metodológiu DaCoSiDe na všetky predmety a prierezové témy. Základom pre takéto rozšírenie je rámec *Kľúčových kompetencií Európskej únie*, *Spoločný európsky referenčný rámec pre jazyky Rady Európy* a databáza DaCoSiDe EDUAWEN EUROPE. V roku 2025 plánujeme školám poskytnúť v rámci platformy EduQ rozšírenia pre väčšinu vyučovacích predmetov a prierezových gramotností v rámci prvého a druhého cyklu. V roku 2026 sa pridajú rozšírenia pre tretí cyklus a nižší stupeň 8-ročných gymnázií. Od roku 2026 budú školám k dispozícii aj rozšírenia pre stredné školy. Vo februári 2026 sa diagnostika žiakov rozšíri o diagnostiku digitálnych a environmentálnych spôsobilostí nielen žiakov, ale aj učiteľov. Pre rozšírenie možností vyhodnocovania dát budú od roku 2026 v rámci pravidelnej diagnostiky realizované aj prieskumy v kategórii žiaci, vedenie škôl, učitelia a rodičia. Základom a hlavným predpokladom pre rozšírenie inovácie DaCoSiDe do škôl je dosiahnutie vynikajúcej úrovne implementácie programu FinQ a EUQ.

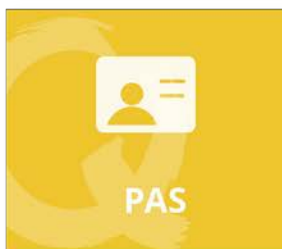

Martin Podhradský
nastavenie profilu >

Vyučovanie FinQ

Portfólio FinQ

Testy FinQ

Číslo potvrdenia o oprávnení na poskytovanie inovačného vzdelávania: **MŠVVaŠ: 32/2020-IV**

Evidenčné číslo osvedčenia: **163-001/2022**

vydáva

OSVEDČENIE

o absolvovaní vzdelávacieho programu

Mgr. Ján Geograf, PhD.

rod. Geograf

narodený/á: 01.12.2000
miesto narodenia: Bratislava

úspešne absolvoval/a

Rozvoj profesijných kompetencií učiteľov v inovatívnom programe rozvoja kompetencií pre 21. storočie na základe metodológie **DaCoSiDe** a v programe Nadácie Slovenskej sporiteľne **FinQ**

v termíne od **15.11.2021** do **08.04.2022**

v rozsahu **55** hodín

s odborným obsahom v predmetovej skladbe:

Dištančné vzdelávanie: **38** hodín

Prezenčné vzdelávanie: **12** hodín

Ukončenie vzdelávania: **5** hodín

Oblasti rozvoja v programe:

Rozvoj finančnej kultúry žiakov a žiačok (finančná gramotnosť)

Osvedčenie o absolvovaní inovačného vzdelávania podľa §55 a §56 zákona č. 138/2019 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Osvedčenie vystavené dňa **21.06.2022** v Bratislave

doc. PaedDr. Viliam KRATOCHVÍL, PhD.
odborný garant

Robert NOVOTNÝ
štatutárny zástupca

ZÁVER

Diagnostika funkčnej gramotnosti žiakov v programe FinQ v roku 2024 umožnila žiakom poznať svoju výchovno-vzdelávaciu úroveň, resp. mieru ich pokroku, rodičom poskytla informácie o rozvoji funkčnej gramotnosti ich dieťaťa. Učitelia získali informáciu o vplyve ich pedagogického pôsobenia na úroveň funkčnej gramotnosti žiakov a zároveň získali množstvo cenných informácií pre nastavovanie a riadenia svojej ďalšej výučbovej činnosti. Riaditeľ školy spolu s vedením školy získali cenné informácie o kvalite zavádzania systémových zmien do výchovno-vzdelávacieho procesu z pohľadu zabezpečenia rozvoja funkčnej gramotnosti žiakov na dostatočnej kvalitatívnej úrovni. Koordinátor programu FinQ dostal k dispozícii sumár všetkých dát získaných v rámci diagnostiky žiakov, ktoré mu umožnia zefektívňovať riadiace procesy v škole.

Celý tím FinQ je vďačný koordináčnym a pedagogickým tímom FinQ škôl, ktorých výsledky žiakov vo FinQ triedach preukazujú významný kvalitatívne vzostupný charakter výchovno-vzdelávacieho procesu bez ohľadu na socio-ekonomický status žiaka, jediným kritériom je intenzívna a správne nastavená implementácia na úrovni školy. Motiváciu žiakov pre rozvoj ich myslenia v programe FinQ odráža aj veľký záujem žiakov o diagnostiku, a tiež ich záujem zapájať sa do súťaže FinQ Majster. Celkové výsledky žiakov FinQ škôl sú natoľko povzbudivé, že ovplyvnili celkové výsledky týchto škôl, pričom úroveň výchovno-vzdelávacieho procesu sa významne zvýšila najmä v stredných školách.

SPRÁVA
Z ÚVODNEJ A PRIEBEŽNEJ
DIAGNOSTIKY V PROGRAME FINQ
2024

Darina De Jaegher, Karel Dvořák,
Boris Ďuriš, Ivana Gregorová, Daniel Masarovič,
Jana Mníchová, Lucia Múčková, Monika Rybárová

FinQ
centrum

EDUAWEN EUROPE

DaCoSiDe®
Database of Cognition and Social Interaction Descriptors

9 788057 064114